

**СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

**«СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

22 листопада 2022 р.

м. Суми

Сумський національний
аграрний університет

Федерація
Аудиторів,
Бухгалтерів і
Фінансистів
АПК України

Federation of
Auditors,
Accountants and
Financiers
of AIC of Ukraine

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

**ІНСТИТУТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК
УКРАЇНИ**

ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ

ВРОЦЛАВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІРМЕНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ

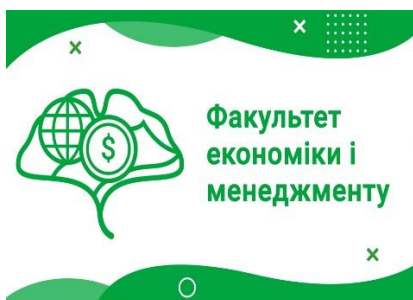
УНІВЕРСИТЕТ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**«СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

Факультет
економіки і
менеджменту

**22 листопада 2022 р.
СНАУ, м. Суми,
Україна**

СНАУ
Університет,
що вивчає життя

УДК [657+336.221]:339.92
С 83

Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет- конференції (м. Суми, 22 листопада 2022 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2022. 157 с.

***Затверджено до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-координаційною радою
Сумського національного аграрного університету
(протокол № 5 від 25 листопада 2022 року)***

***Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
будуть корисними для дослідників у сфері бухгалтерського обліку,
оподаткування, економічного контролю, аудиту та управління, аспірантів,
магістрантів, а також бухгалтерів-практиків та менеджерів різних рівнів.***

Тези доповідей розміщено в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність і зміст поданих матеріалів несуть автори. Редакційна колегія може не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

© Кафедра обліку і оподаткування СНАУ, 2022

© Сумський національний аграрний університет, 2022

Редакційна колегія

Гордієнко Микола Іванович - кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Жук Валерій Миколайович - доктор економічних наук, професор, академік Національної академії аграрних наук України (м. Київ, Україна).

Назаренко Інна Миколаївна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Назаренко Олександр Володимирович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Крюкова Ірина Олександрівна - доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри обліку і оподаткування Одеського державного аграрного університету (м. Одеса, Україна).

Приходько Ігор Павлович - д. держ. упр., професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету (м. Дніпро, Україна).

Мінта Станіслав – доктор філософії. Інститут економічних наук, Вроцлавський університет природничих наук (м. Вроцлав, Польща)

Гаркуша Сергій Анатолійович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Довжик Олена Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Пасько Олег Віталійович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Полятикіна Лариса Іванівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Ткаль Ярміла Сергіївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Шановні колеги та учасники
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку,
аудиту та оподаткування в умовах глобалізації»!

Від імені кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету та організаційного комітету висловлюємо вдячність всім учасникам, які знайшли час і можливість прийняти участь у конференції.

Метою проведення заходу є висвітлення актуальних проблемних питань розвитку бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та системи управління підприємством в умовах глобалізації.

Конференція була організована за наступними напрямками:

- розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровізації: виклики та перспективи;*
- функціонування та розвиток аудиту: вітчизняний досвід та світові тенденції;*
- актуальні питання оподаткування в системі управління підприємством;*
- напрями модернізації системи управління підприємством в умовах глобалізації;*
- облік та надання впевненості зі сталого розвитку, звітність зі сталого розвитку.*

До участі у конференції долучилися представники академічної спільноти з різних закладів освіти, аспіранти, здобувачі вищої освіти, представивши результати своїх досліджень з актуальних питань бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування.

Сподіваємося, що результати науково-практичної інтернет-конференції допоможуть отримати нові знання, визначити пріоритетні напрями, які сприятимуть вирішенню актуальних проблем у сфері бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та управління, які можуть мати місце як в практичній діяльності, так і в науковій площині, особливо в умовах воєнного / післявоєнного стану.

Усі доповіді включені до матеріалів конференції в авторській редакції.

Щиро дякуємо всім, хто взяв участь у конференції. Бажаємо Вам успіхів, творчої наснаги, нових наукових відкриттів!

З повагою організаційний комітет конференції

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	5
АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 1	
Розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровізації: виклики та перспективи	
<i>Білей П. П.</i> ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ	11
<i>Бузинна Ж. О., Дзекелева О. А.</i> АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	14
<i>Васільєва Л. М.</i> БУХГАЛТЕРСЬКА ЗВІТНІСТЬ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	17
<i>Гаркуша С. А.</i> ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ	19
<i>Луценко І. Г.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ОБЛІКУ ТА ОЦІНКИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	21
<i>Полятикін В. О.</i> СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	24
<i>Прокопишин О. С., Трушкіна Н. В.</i> ЩОДО МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	26
<i>Ростовська Т. С.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	29
<i>Сидоренко Д. О.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	32
АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 2	
Функціонування та розвиток аудиту: вітчизняний досвід та світові тенденції	
<i>Головач К. М.</i> ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ РЕГЛАМЕНТІВ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ АКТИВІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	36
<i>Кардашева А. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ ФОРМИ № 1 «БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)»	38
<i>Колеганова В. О.</i> ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЯК ОРГАНОЛЕПТИЧНИЙ ПРИЙОМ КОНТРОЛЮ	41
<i>Крюкова І. О.</i> РОЗВИТОК ЦИФРОВОГО АУДИТУ	43

Кучерявенко Н. В.	46
ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ФОРМИ 1 «БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)»	
Мацак Т. Р.	49
КОНТРОЛЬ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА	
Мироновська М. О.	51
ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИЧНОЇ КОМПОНЕНТИ АУДИТУВЛАСНОГО КАПІТАЛУ	
Назаренко І. М.	54
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТУ: НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ	
АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 3	
Актуальні питання оподаткування в системі управління підприємством	
Єрмолаєва М. В.	58
ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ВИНИКНЕННЯ ТА РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	
Кобрин Т. А., Найда А. В.	61
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ БІЗНЕС СУБ'ЄКТІВ ЄДИНИМ ПОДАТКОМ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	
Кравченко К. О.	64
ВІДНОВЛЕННЯ ОБОВ'ЯЗОК СПЛАТИ ЄДИНОГО ПОДАТКУ	
Лега О. В., Яловега Л. В., Прийдак Т. Б.	67
ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА	
Черних Д. С.	70
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	
АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 4	
Напрями модернізації системи управління підприємством в умовах глобалізації	
Арістова О. О.	73
ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ	
Гаврилюк В. М.	76
ПРОГРАМА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	
Гордієнко М. І.	79
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДОКУМЕНТООБІГУ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Губарик О. М., Чернецька О. В.	82
ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	
Євграфов О. О.	84
ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ	

Єгорова О. В.	87
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЕНЧМАРКІНГУ ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	
Кравченко М. В.	89
ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	
Кравченко М. В.	91
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	
Приходько І. П.	94
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	
Приходько Є. І.	96
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	
Собчишин В. М., Драчук С. О.	99
ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА: НАЛЕЖНІСТЬ ДО ВНУТРІШНІХ І ЗОВНІШНІХ ДЖЕРЕЛ САНАЦІЇ	
Сорока І. М.	101
ПРО ДЕЯКІ НАПРЯМИ ЩОДО МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Східницька Г. В., Кондратюк К. В.	103
КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
Ткаль Я. С.	106
ЯКІСТЬ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	
Чумак В. Д., Тараненко О. О.	108
УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	
Li Wei	111
RESEARCH ON THE INCENTIVE MODEL OF UNIVERSITY TEACHERS АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 5	
Облік та надання впевненості зі сталого розвитку, звітність зі сталого розвитку	
Беспала А. В.	115
ДОХОДИ АГРАРНИХ ВИРОБНИКІВ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПОРІВНЯННЯ	
Бельчик Ю. В.	118
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ	

Галун Є. С.	120
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	
Ганич А. В.	123
НОРМАТИВНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНИХ ФОРМАХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА	
Гаценко Ю. С.	125
ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В ЧАСТИНІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	
Давидова М. О.	127
НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЯК СКЛАДОВА РИЗИКІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
Капустянська А. Ю.	130
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	
Коваль В. І.	133
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ПОРЯДОК ОЦІНКИ ДОХОДІВ ОТРИМАНИХ ВІД ОБМІННИХ ТА НЕОБМІННИХ ОПЕРАЦІЙ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	
Назаренко О. В.	135
ОБЛІКОВЕ СУПРОВОДЖЕННЯ, ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА	
Полятикiна Л. І.	138
СТРАТЕГІЧНІ ПРИОРИТЕТИ ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ	
Пилипенко К. А., Рунчева Н. В., Бритвенко А. С.	141
ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	
Полятикiн С.О.	143
СТРАТЕГІЧНІ ПРИОРИТЕТИ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО	
Тебенко Ю. М.	145
КЛАСИФІКАЦІЯ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ ОБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	
Терещенко С.І., Попков М. С.	148
УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	
Черненко К. В.	152
ВИМІРЮВАННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ	
Чуйко В. Ю.	155
ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА: ОБЛІК, РОЗПОДІЛ ТА ВИКОРИСТАННЯ	

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 1
Розвиток бухгалтерського обліку в
умовах цифровізації: виклики та
перспективи

Білей Поліна Петрівна,
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Полтавський державний аграрний університет

Науковий керівник
Лега Ольга Василівна,
к.е.н., доцент, професор кафедри
Полтавський державний аграрний університет

ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ

Будь-яка підприємницька діяльність пов'язана з нарахуванням та сплатою податків та зборів. Система бухгалтерського фінансового обліку фіксує факти й дані про здійснені господарські операції, так і облік у системі оподаткування для визначення об'єктів і бази оподаткування використовує практично одні й ті самі дані за властивими їй вимогами, критеріями, ознаками, підставами. Обидві системи обліку оперують переважно майже одними й тими ж первинними документами, обліковими реєстрами і бухгалтерськими записами (рис. 1), що є надзвичайно важливим для облікового забезпечення процесу складання звітності про загальнодержавні й місцеві податки і збори [1].

Рисунок 1 - Загальна схема зв'язку податкового та фінансового обліку*

*узагальнено на підставі [1, 2]

Податковий облік можна характеризувати у двох площинах: як комплекс встановлених податковим законодавством заходів, здійснюваних податковими органами з метою реєстрації всіх платників податків (податкових агентів) в податкових органах та акумулювання даних про платників податків в єдиному державному реєстрі, та як систему узагальнення інформації для визначення податкової бази за окремими видами податкових платежів з метою складання податкової звітності [2].

Мета податкового обліку полягає у забезпеченні повної та достовірної

інформації про господарські операції у частині об'єктів оподаткування для складання податкової звітності та своєчасної сплати податків та зборів. Згідно ПКУ об'єктами оподаткування є майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством.

На нашу думку, одним з основних об'єктів фінансового і податкового обліку є саме податкові розрахунки, а завданнями: формування інформаційної бази для визначення об'єкта та бази оподаткування, правильність розрахунку, нарахування, дотримання термінів подання податкової звітності, сплати податків, відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку. Зазначені вище міркування дозволяють визначити структуру предмету податкового обліку, яка включає дві групи облікових об'єктів: облікові об'єкти, що визначаються правилами податкового законодавства, які не відображаються в фінансовому обліку; Облікові об'єкти, що формуються в системі фінансового обліку [3].

Взаємозв'язок між обліковою інформацією розглянемо на прикладі податку на прибуток.

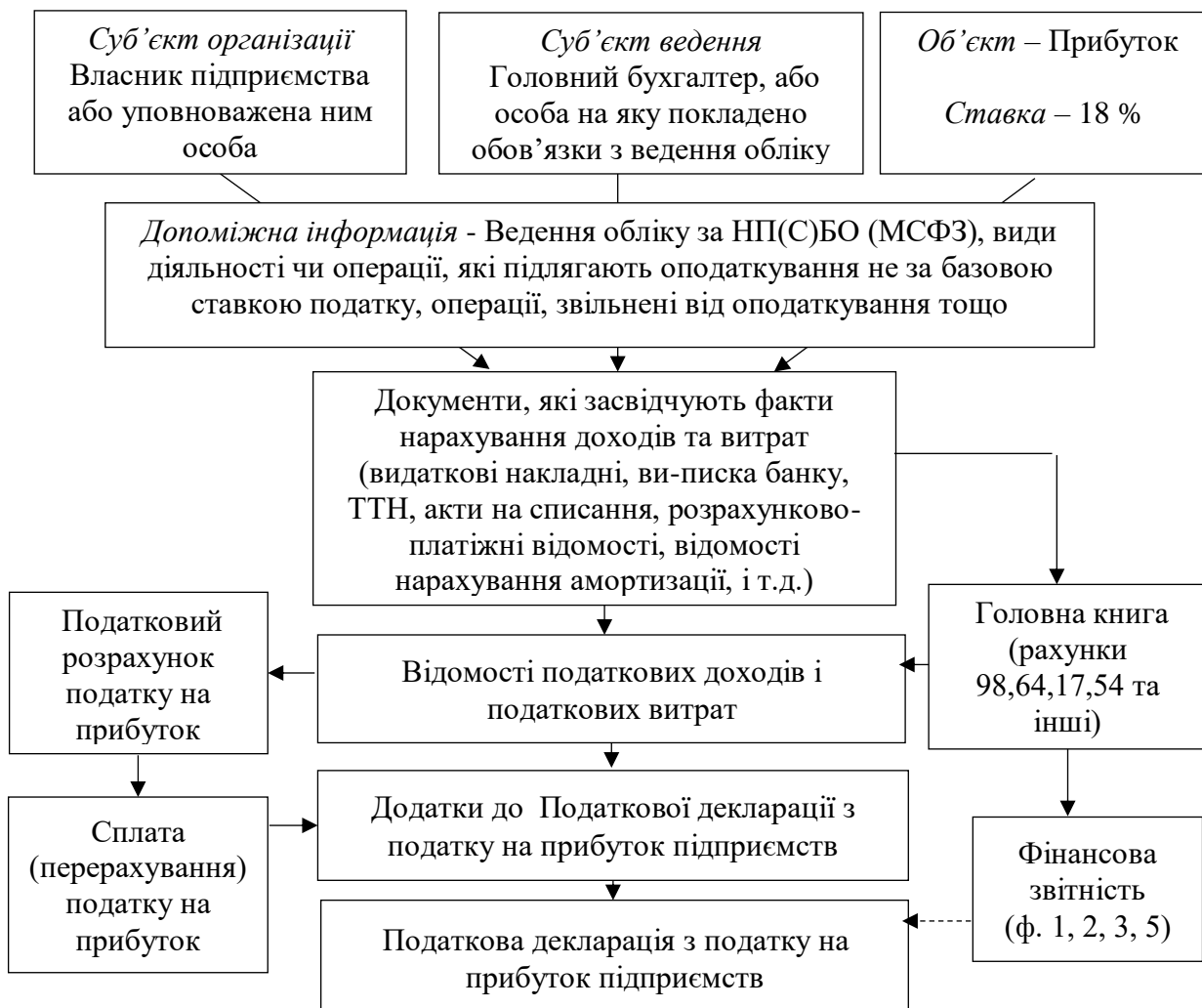

Рисунок 2 - Загальна схема зв'язку податкового та фінансового обліку податку на прибуток

*побудовано авторами на підставі [1, 3, 4]

Мета ведення податкового та бухгалтерського обліку відрізняється як часткове та загальне. Бухгалтерський облік охоплює весь комплекс проблем, пов'язаних з господарською діяльністю, податковий облік - лише одну сторону, а саме: взаємовідносини суб'єкта господарювання з державою з приводу сплати податків [4].

На нашу думку, все ж існує зв'язок податкового обліку з фінансовим. Зокрема: один об'єкт обліку- господарська діяльність, господарські операції; первинні документи фінансового обліку (за деяким виключенням (податкові накладні)); надання повної і достовірної інформації; забезпечення інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів для контролю за правильністю нарахування, повнотою та вчасністю перерахування податків, зборів (обов'язкових платежів); складання звітності.

Список використаних джерел:

1. Облік і звітність підприємств у системі оподаткування : навч. посіб. / Бондар М. І., Ловінська Л. Г., Лисенко Н. М. та ін. ; за заг. ред. Бондар М. І., Лисенко Н. М.. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : ДННУ «Акад. фін. управління», 2014. 585 с.

2. Лега О.В., Яловега Л.В. Прийдак Т.Б. Інформаційне забезпечення податкового обліку. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 17-19 березня 2021 р. Ч. 1. Львів: ЛНАУ, 2021. С. 387 – 390. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/10903/1/Лега_Яловега_Прийд_ак.pdf (дата звернення 14.10.2022).

3. Малишкін О. І. Облік і аудит податків в Україні: теорія, методологія, практика: навч.-практ. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2013. 376 с.

4. Новосельська Л.І. Інформаційні моделі податкового обліку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.11 С. 353 – 358.

5. Пальчук О.В. Податковий облік: проблеми та перспективи. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2565/1/28.pdf> (дата звернення 14.10.2022).

Бузинна Жанна Олександрівна

здобувач вищої освіти,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж СНАУ»

Дзекелева Оксана Анатолівна

викладач вищої категорії
відділення економіки та інформаційних технологій
ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж СНАУ»

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

У системі обліку України (в тому числі в аграрному секторі) відбуваються постійні зміни. У затвердженій Кабінетом Міністрів України Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки були чітко визначені недоліки бюджетного обліку та конкретні заходи, відповідальні за їх проведення і строки виконання. Заходи, сформульовані у плані удосконалення бухгалтерського обліку на 2016–2018 роки, сприяли подальшому оновленню обліку в бюджетному секторі економіки [2,С.4]. Та тільки у Проекті модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2018–2025 роки до переліку заходів включили необхідність удосконалення процесу оцінювання результатів роботи працівників бухгалтерських служб [1,с.4].

Нині продовжується процес реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі України. Та все ж розроблення сучасної системи бухгалтерського обліку, у тому числі обліку праці та заробітної плати, являє собою складну наукову і практичну проблему, яка має дискусійний характер та ще не зовсім вирішена.

Метою нашого дослідження є оцінка запропонованих і вже практично реалізованих заходів щодо модернізації системи бухгалтерського обліку в та подальшого поліпшення облікової системи загалом та окремих її складників.

У Проекті модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2018–2025 роки було зазначено, що органи Казначейства не здійснили переходу до Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, що ускладнює процес складання консолідованої фінансової звітності. Передбачено заходи щодо застосування єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі органами Казначейства з 01.01.2019 року та відображення в бухгалтерському обліку операцій з виконання бюджетів методом нарахування. З метою якісного кадрового забезпечення в межах процесу реформування системи бухгалтерського обліку в державному секторі особливої уваги вимагає подальше удосконалення формування організаційної структури бухгалтерських служб, покращення системи підготовки та перепідготовки профільних спеціалістів, чітке визначення кваліфікаційних вимог, удосконалення процесу оцінювання

результатів роботи працівників бухгалтерських служб [3,с.12].

Спираючись на дослідження практики ведення обліку в бюджетних установах освітнього та медичного профілю, Н.М. Хорунжак наголошує, що сучасна організаційна структура бухгалтерської служби не повною мірою забезпечує оптимізацію використання ресурсів і підвищення ефективності діяльності бюджетних установ та вважає необхідним скорочення тактів опрацювання облікової операції, розмежування повноважень між обліковими працівниками [4,с.46]. Організація роботи працівників бухгалтерської служби, на думку О.О. Закравець і Н.В. Головченко, має відповідати таким основним принципам, як:

- науковість(використання напрацювань науки і практики щодо організації діяльності категорії працівників);
 - суцільність (постійні пошуки шляхів удосконалення організації праці);
 - комплексність (застосування комплексу організаційних, техніко-економічних, санітарно-гігієнічних, психологічних та інших заходів);
 - плановість (проекування комплексу заходів щодо організації праці).
- [5,с.8].

Тому, на основі викладеного матеріалу ми можемо відмітити такі напрями модернізації бухгалтерського обліку:

1. Удосконалення нормативно-правової бази з бухгалтерського обліку та фінансової звітності. В рамках цього треба зробити переклад міжнародних стандартів фінансової звітності українською мовою для їх подальшої імплементації в національні стандарти, підготовка методичних рекомендацій .

2. Удосконалення системи бухгалтерського обліку. Важливою складовою реалізації цього напрямку є адаптація інформаційно-аналітичної системи Казначейства для застосування плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі в контексті підготовки інформації про виконання бюджетів. Крім того, провести аналіз можливості відображення операцій із виконання бюджетів за методом нарахувань у бухгалтерському обліку.

3. Підвищення прозорості та якості в фінансовій звітності. В рамках цього напрямку планується забезпечити застосування повного пакету національних стандартів і плану рахунків обліку в державному секторі. Важливим завданням стає консолідація фінансової звітності, тобто визначення та затвердження її структури, розробку методичних рекомендацій, забезпечення внутрішнього контролю та публікації річних звітів.

4. Підвищення кваліфікації представників бухгалтерських служб і вдосконалення системи їх підготовки. Розробити та провести навчальні заходи, створити електронну платформу для дистанційного навчання та навіть запровадити нову модель організації бухгалтерських служб.

5. Створення інформаційно-аналітичної системи бухгалтерського обліку. Існуючий програмний продукт Казначейства планується модернізувати і, разом з тим, створити уніфіковану програму для ведення обліку бюджетними установами. Програма має бути інтегрованою в облікову систему Казначейства, а також в систему подання електронної звітності.

В подальшому це дозволить удосконалити управління державними

фінансами, стратегічним бюджетним плануванням і системою контролю за виконанням бюджету.

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що реформування системи бухгалтерського обліку у аграрній сфері актуалізується у зв'язку з інтеграцією України у міжнародну спільноту та її прагнення до модернізації й уніфікації обліку.

Список використаних джерел:

1. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року. Розпорядження КМУ від 20 червня 2018 р. № 437-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. – № 996-XIV: URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі від 29.12.2015 р. – № 1219: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14>
4. Степова Т.Г. План рахунків в контексті реформування системи обліку в Україні [Електронний ресурс] / Т.Г. Степова. URL: <http://global-national.in.ua/issue-18-2017/25-vipusk-18-serpen-2017-r/3357-stepova-t-g-planrakhunkiv-u-konteksti-reformuvannya-sistemi-obliku-v-ukrajini>.
5. Степова Т.Г. Реформування системи обліку в Україні: / Т.Г. Степова. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/185.pdf>

*Васільєва Леся Миколаївна,
д.н.держ.упр., професор, професор кафедри обліку, оподаткування та
управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

БУХГАЛТЕРСЬКА ЗВІТНІСТЬ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Тотальна інтеграція в електронне інформаційне поле заснована на реалізації наявного потенціалу економічних суб'єктів у всіх секторах економіки. Освоєння, застосування, удосконалення інформаційно-цифрових технологій будується на готовності суспільства до прийняття умов стійкого розвитку та імперативних атрибутів цифрової економіки. Однак проявляється низький рівень готовності суспільства інтегрувати до інформаційного поля цифрової економіки, порівняно з іншими країнами.

Інформатизація суспільства для інтеграції у цифрову економіку сприяє швидкій організації та гнучкому реагуванню в умовах постійно зростаючих і швидко мінливих потреб [3].

Необхідність фундаментальної трансформації інформаційних звітів, що формуються в облікових та звітних системах різної спрямованості, визначається парадигмою електронно-цифрової діяльності з урахуванням семіотичної системи у формі знаків всіляких комбінацій реальних і ментальних фактах господарського життя економічного суб'єкта будь-яких форм і розмірів.

Потреба в новому осмисленні бухгалтерської звітності за умов інформаційного суспільства проявляється у «стратегічному дрейфі», який ускладнює розвиток необхідних нових форм подання облікової системи, підвищуючи ризики стагнації та банкрутства економічного суб'єкта [4].

Досліджуючи онтологію бухгалтерської звітності в умовах інформаційного суспільства, важливо зазначити, що платформа цифрових технологій дозволяє синтезувати та узагальнювати інформаційні потоки, які можуть мати походження різної природи, але їх синтез дозволяє отримати форму звітності для прогнозу стратегії та тактики управління економічним суб'єктом [1].

При вдосконаленні документообігу у цифровому бухгалтерському обліку необхідно буде враховувати, до якого виду належить економічний суб'єкт:

- 1) до традиційного укладу, що має бізнес та активи в офлайновому світі, але активно використовує сучасні технології як свою інфраструктуру;
- 2) до реалізованих продуктів тільки віртуальними каналами, спілкуючись із споживачами через «віртуальні вітрини»;
- 3) до «віртуальних суб'єктів бізнесу», які не мають фізичних активів, що дозволяє змінити офіс або серверну компанію, що зберігає дані без зупинки діяльності [1].

У концепції бухгалтерської звітності, що формується в інформаційному суспільстві, дедалі більше ділових процесів, які перетворюються на цифрову форму здійснення [2]. Зростає актуальність такого аспекту – атрибуту

цифрової економіки, як забезпечення інформаційної та економічної безпеки в умовах кіберзлочинності. Процеси забезпечення інформаційної та економічної безпеки повинні супроводжуватися якісною бухгалтерською звітністю, яка виступає інформаційним джерелом. Якісна бухгалтерська звітність є джерелом інформації про факти господарського життя як для споживачів результатів діяльності, так і для підприємців, постачальників капіталу економічного суб'єкта. Принципи достовірності та відкритості даних про фінансовий стан та рух грошових коштів дозволяють незалежним експертам приймати економічні рішення.

Отже, в умовах інформаційного суспільства особливу увагу необхідно приділяти інформаційній та економічній безпеці, у процесі формування якісної бухгалтерської звітності, що дозволить приймати ефективні управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Бондар М.І. Цифрова економіка як виклик для системи бухгалтерського обліку. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах інформаційного суспільства: Збірник матеріалів VII Міжнародної науковопрактичної конференції, присвяченої 115-річчю «Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана»; 09-10 грудня 2021 року. К.: КНЕУ, 2021. С.15-18.

2. Бондаренко, А. О. Методика та процедури формування фінансової звітності : кваліфікаційна магістерська робота : спец. 071 «Облік і оподаткування» / наук. кер. Н. С. Шалімова ; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький : ЦНТУ, 2021. 121 с.

3. Гнатишин Л.Б. Організаційні аспекти та процедура формування фінансової звітності. *Modern Economics*. 2017. №4. С. 43-50.

4. Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення : колективна монографія. / За заг. ред. д.е.н., доц. Вівчар О. І. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 395 с.

Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ

Паперова обробка інформації та передача даних довела свою незручність та стала певним атавізмом у сучасному цифровому середовищі. Інформаційний потік наразі розвивається настільки швидко, що вплив цифровізації на процеси соціально-економічного розвитку можна порівняти з ефектом від проведення промислової революції [1].

Бухгалтерський облік зазвичай є сферою, яка характеризується низьким рівнем цифрових інновацій. Однак, значна кількість облікових процесів, які повторюються та потребують багато часу, роблять їх ідеальними для автоматизації. Отже, процеси, які можна оцифрувати наступні:

- кредиторська/дебіторська заборгованість: замість того, щоб паперові рахунки-фактури лежали в очікуванні затвердження, бухгалтери можуть автоматизувати їх обробку за допомогою системи керування;
- закупівлі: від запитів цінових пропозицій, замовлень, договорів відвантаження, закупівлі включають багато паперової роботи. Усі ці документи можна оцифрувати, заощаджуючи час і гроші;
- управління витратами: виникнення, опрацювання і затвердження витрат вручну займає багато часу та є неефективним. Інструмент керування витратами автоматизує процес і покращує роботу з ними;
- клієнтські договори/угоди: окрім внутрішніх процесів, бухгалтерські служби також можуть оцифрувати підписання та керування клієнтськими договорами – це зручніше для всіх учасників.

З'являється проблема гармонізації наповнення новацій у системі бухгалтерського обліку для накопичення та запису існуючих практик цифрової економіки. Запровадження цифровізації облікових процесів сприятиме багатьом можливостям у використанні облікової інформації, буде логічним поєднанням даних у межах єдиної інформаційної системи [2].

На наш погляд, можна виділити деякі основні переваги цифрового обліку:

1. Економія часу та підвищення продуктивності. Оцифрування бухгалтерського обліку усуває велику кількість ручної роботи, пов'язаної з роботою бухгалтера, від введення даних до звітності. Це дає змогу обліковцям заощадити час та зосередитися на більш аналітичних і орієнтованих на розуміння завданнях.

2. Точність даних і масштабованість. Цифрові рішення надійніші, ніж традиційні методи бухгалтерського обліку. Люди схильні робити помилки, тоді як програмне забезпечення надає точні дані набагато послідовніше. Ще одна річ, яку слід враховувати, це те, що починати з ручного обліку може бути доцільніше для малого бізнесу, але в міру його зростання потреби змінюються. Цифрове бухгалтерське рішення пропонує кращі можливості для масштабування відповідно до потреб підприємства.

3. Посилена безпека. Кібератаки стають все більш поширеним явищем нашого життя, тому безпека даних має бути невід'ємною частиною кожного бізнесу. Більшість облікових рішень забезпечують високий рівень безпеки, від обмежень доступу та шифрування до регулярного резервного копіювання та хмарного сховища. Завдяки такому рішенню дані підприємства добре захищені та залишаються доступними у разі збою системи або порушення даних.

4. Віддалений доступ. Перевага хмарного бухгалтерського програмного забезпечення полягає в тому, що воно доступне звідусіль і на різних пристроях. Це забезпечує набагато більш ефективний спосіб роботи, й це особливо зручно у разі збою системи. Користувачі можуть просто увійти з іншого комп'ютера та продовжити роботу.

5. Аналітика та консультації в реальному часі. Більшість цифрових рішень надають певну інформацію та аналітику, що значно полегшує створення звітів і визначення тенденцій. Дуже часто ці дані надаються в режимі реального часу, тому бухгалтери можуть ще швидше приймати обґрунтовані бізнес-рішення.

6. Інтеграції та синхронізація. Інтеграція бухгалтерської програми з іншими бізнес-інструментами означає, що вони можуть оновлювати один одного в режимі реального часу або на вимогу шляхом автоматичної синхронізації даних. Це значно скорочує ручну роботу та забезпечує постійне оновлення даних на всіх платформах.

Хоча програмне забезпечення для бухгалтерського обліку може мати велике значення для малого бізнесу, більші та масштабніші підприємства часто вирішують запровадити систему ERP для керування своїми операціями. ERP розшифровується як Enterprise Resource Planning і є програмним забезпеченням, яке підтримує бізнес-процеси та операції в різних підрозділах. Іншими словами, рішення ERP забезпечує інтегровану систему для всього підприємства. Використання ERP-системи в бухгалтерії має багато переваг. ERP спрощує отримання фінансових даних з усього підприємства, зменшує кількість помилок і надає бухгалтерам більший ступінь контролю. Усе для того, щоб вони могли приймати бізнес-рішення з підвищеною точністю, надійністю та швидкістю.

Виходячи з вищевикладеного бачимо необхідність цифрової трансформації бізнесу, і особливості такого важливого відділу на підприємстві, як бухгалтерія, адже на основі своєчасності обліку фінансових даних формується достовірна інформація як для інвесторів, так і власників бізнесу про фінансово-господарську діяльність підприємства.

Список використаних джерел

1. Тенюх З.І., Пелех У.В. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: file:///D:/Загрузки/1588-Текст%20статті-1525-1-10-20220909%20(2).pdf

2. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 1 (68). С. 70-76. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/68/936.pdf>

Луценко Ірина Григорівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Ткаль Ярміла Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМАТИКА ОБЛІКУ ТА ОЦІНКИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Економічні умови передбачають високий рівень конкуренції суб'єктів господарювання усіх форм власності. Очевидно, що створення та реалізація постійно зростаючої кількості конкурентоспроможної продукції передбачає застосування достатньої науково-економічної бази, сучасного ліцензованого програмного забезпечення та інших здобутків інтелектуальної діяльності людини. Тому, підприємства все частіше починають створення власних нематеріальних активів, які за деякими параметрами домінують над матеріальними. Будь-який нематеріальний актив, який у процесі господарської діяльності нестиме за собою економічну вигоду для підприємства, обов'язково повинен відображатися у балансі. Вочевидь, актив, що втратив свою функціональність і, як наслідок, не відповідає критеріям визнання, слід ліквідувати. Зауважимо, що нематеріальні активи здатні підвищувати ринкову вартість підприємства. Вони непомітні візуально, та не мають матеріальної форми, тому їх неможливо віднести до основних засобів, запасів, готової продукції або товарів. Таким чином, господарства у процесі своєї діяльності обов'язково повинні слідкувати за правильністю обліку та нововведеннями щодо нематеріальних активів.

На жаль, у звітності підприємств нематеріальні активи займають все ще дуже незначне місце, що зумовлено як відсутністю підходів до їх виявлення та обліку, так і недостатністю уваги до цього активу. Велика кількість нематеріальних активів через недосконалість нормативної бази не враховується у балансі підприємств. Дана проблема потребує удосконалення законодавчої бази, розробки нових досконалих методів оцінки вартості.

Практики стверджують, що існують проблеми з відображенням цих активів у фінансовій звітності та наголошують на необхідності удосконалення правової бази. Така потреба стала актуальною і в управлінні економічними подіями на національному рівні, особливо при створенні спільних підприємств. Відповідно до чинного законодавства, підґрунтям визнання ризиків підприємництва в системі бухгалтерського обліку є принцип обачності, який передбачає при відображенні у звітності інформації запобігання завищенню оцінки активів і доходів чи заниженню оцінки витрат і зобов'язань підприємства, спричинених існуванням факторів невизначеності. Зокрема,

вплив невизначеності необхідно враховувати підприємству при визнанні доходів і витрат, участі у спільній діяльності, оцінці активів та їх змін, обліку фінансових інструментів. Зростання унікальних нематеріальних активів, їх новизна в складі ресурсів, виділення їх як важливого та унікального об'єкта обліку та контролю зумовлюють необхідність з'ясування окремих проблемних питань. Особливо актуальні вони для підприємств агропромислового виробництва, де низький рівень матеріально-фінансової забезпеченості доповнюється проблемою забезпечення кадрами відповідної кваліфікації, які в сукупності в кінцевому підсумку виступають джерелами формування нематеріальних активів.

Питання, що досліджуються нами, на даний час досить актуальні. Адже проблема обліку та класифікації нематеріальних активів висвітлена у працях науковців, серед яких слід виділити: І.А. Бланка, Е. Брукінга, М. Данько, Р. Каплана, О.В. Мельника, О.Г. Мендрула, Д. Нортон, С.В. Онишко, В.І. Осипова, Д.М. Стеценка. Проблемам методології бухгалтерського обліку нематеріальних активів значну увагу приділяли Д. Андріссен, В.С. Аптон, М.І. Бондар, Р.П. Булига, Ф.Ф. Бутинець, Дж. Гатфрі, С.Ф. Голов, Т.В. Давидюк, Ю. Даум, Р.К. Яремко. Зважаючи на ґрунтовні дослідження, зауважимо, що поглибленого вивчення потребують теоретико-методологічні, організаційні та практичні підходи щодо обліку та аналізу нематеріальних активів за сучасних умов. Дана проблема в обліку та аудиті привертає увагу науковців і практиків, а значна кількість досліджень підтверджує актуальність цих питань. Проте питання бухгалтерського обліку нематеріальних активів підприємств та їх оцінки потребують додаткового вивчення.

Методологічні засади формування облікової інформації щодо нематеріальних активів та розкриття даних щодо них у фінансовій звітності визначені Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», розробленим на базі Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». Відповідно до п. 4 НП(С)БО 8 нематеріальним активом є «немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований» [1]. До нематеріальних активів відносяться активи, які утримуються підприємством понад рік (один операційний цикл) для отримання майбутніх економічних вигід. Зокрема, характерними ознаками нематеріальних активів є: можливість їх ідентифікації; використання в різних видах діяльності; відсутність ліквідаційної вартості на момент ліквідації чи продажу; можливість достовірного визначення витрат, що пов'язані з розробкою активу.

Науково обґрунтована та достовірна оцінка важлива при включенні нематеріальних активів до капіталу, під час складання звітності, оцінки забезпечення отриманого кредиту, визначення збитків при виявленні порушень прав інтелектуальної власності. Вивчення досвіду розвинених країн показує використання трьох підходів: витратного, порівняльного та прибуткового. Важливим питанням є оцінка нематеріальних активів, які не можна ідентифікувати. Найпоширенішим є випадок, коли вартість нематеріального

активу визначають безпосередньо покупець і продавець. Проте виникає питання, наскільки така оцінка є обґрунтованою та достовірною, та чи повною мірою вона відображає інтереси обох сторін: продавця – отримання максимально можливого прибутку, покупця – у майбутньому після придбання та використання об'єкта нематеріального активу зайняти позицію в бізнесі зі своїми інвесторами, партнерами, кредиторами за допомогою відображення реального стану нематеріальних активів підприємства [2]. Практична проблема, пов'язана з оцінкою нематеріальних активів, виникає під час проведення їх інвентаризації, виявленні тих, що не відображені у балансі.

Законодавством передбачені види вартості об'єктів нематеріальних активів: первісна, переоцінена, справедлива. Необхідно зауважити, що первісна вартість нематеріального активу збільшується на суму витрат, якщо вони пов'язані з удосконаленням, покращенням їх можливостей, подовженням терміну використання нематеріальних активів. Тобто, понесення витрат буде сприяти зростанню очікуваних економічних вигід. Відповідно до п. 18 НП(С)БО 8 витрати, що понесені з метою підтримки об'єкта в придатному для подальшого використання стані, одержання очікуваної суми майбутніх економічних вигід від використання, будуть включатися до складу витрат звітного періоду, таким чином ці витрати, пов'язані з підтримкою нематеріального активу у діючому стані, будуть списані на поточні витрати. У результаті здійснення діяльності можуть виникати труднощі щодо віднесення їх до категорії витрат, достовірного відображення облікової інформації по нематеріальним активам у фінансовій звітності.

Таким чином, чинне законодавство зменшує кількість нематеріальних активів. Це питання потребує подальшого дослідження, оскільки значення нематеріальних активів швидко зростає. Проблеми у роботі підприємств пов'язані зі складністю класифікації, визнання та оцінки нематеріальних активів. З метою подолання труднощів необхідно уточнити термін «нематеріальні активи», розробити єдину систему класифікації, відображати нематеріальні активи як активи в НП(С)БО 8, розрахунки за операціями з нематеріальними активами слід відображати на субрахунку 686 «Розрахунки за придбанням необоротних активів». Необхідно враховувати зарубіжний досвід, але з акцентом на сучасні реалії, на максимальне зближення теоретичних питань із реальною практикою.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.10.99 р. № 242. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення: 10.11.2022).

2. Національний стандарт 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 р. № 1185. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/93794592> (дата звернення: 10.11.2022).

Полятикін Віталій Олександрович

здобувач наукового ступеня доктор філософії

спеціальність 073 «Менеджмент»

Сумський національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Щоб бути представленим на сучасному ринку досить широко і повно, мати привабливість для інвесторів, швидко адаптуватися до змін в законодавчій базі, своєчасно реагувати на коливання попиту, то необхідно володіти інформацією. Тому виникає необхідність в автоматизації системи управління та обліку підприємства. Обсяг бухгалтерської та регламентованої інформації змушує відмовитись від старих методів обліку, забезпечити новий механізм контролю фінансування, ефективний розподіл коштів та ресурсів [1].

Використання засобів автоматизації дозволяє практично повністю вирішити проблему точності та оперативності інформації. Протягом декількох хвилин можуть бути підготовлені різноманітні і деталізовані дані, які необхідні для прийняття ефективних управлінських рішень. Саме тому є досить актуальним висвітлення загальних питань інформаційних систем і технологій на підприємстві; комп'ютерної форми та системи обліку; передумови, принципи та послідовність створення комп'ютерних систем обліку на підприємствах; аналіз діючих програмних продуктів бухгалтерського обліку.

Продуктивність праці бухгалтерів значно підвищує застосування комп'ютерних технологій та інформаційних систем в бухгалтерському обліку. Але при організації бухгалтерського обліку на конкретному підприємстві постає питання про доцільність створення комп'ютерної системи бухгалтерського обліку (КСБО). Це питання дуже важливе, оскільки вибір способу обробки облікової інформації є визначальним в організації бухгалтерського обліку. Доцільно надавати перевагу інвестиціям з удосконалення ручних операцій із документами. Виходячи з цього можна зробити висновок, що на підприємствах, де організація управління та обліку перебуває у незадовільному стані, створення й використання комп'ютерної системи бухгалтерського обліку, здатне не лише прискорити процес обробки інформації на підприємствах, де облік організований добре, а й істотно покращити його організацію на підприємствах. [2,66]. Комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку повинна бути забезпечена максимальним об'ємом інформації багатьох видів, оскільки всі елементи комп'ютерної форми обліку, ланцюгове поєднання і при відсутності, або при недостатній кількості одного з елементів, створюються певні труднощі в електронній формі обліку. На нашу думку доцільним є використання загальної схеми забезпечення комп'ютерної форми обліку, що застосовується на виробництві.

Процес ведення обліку на підприємствах являє собою сукупність контрольних-організаційних операцій. До них відносять операції пов'язані з контролем інформації, яка отримана в результаті певних операцій. Зараз

практично не залишилось таких підприємств, які б не використовували у своїй діяльності комп'ютери. Одним із напрямків допоміжної діяльності підприємств є сфера інформаційних технологій. Застосування їх в різних галузях відбувається по різному, але якщо детально проаналізувати кожен, можна дійти висновку, що вони використовуються для полегшення роботи на виробництві. Використання засобів автоматизації дозволяє, майже, повністю вирішити проблему оперативності і точності інформації. Протягом незначного періоду часу можна підготувати дані, які необхідні для прийняття рішень. Застосування інформаційних технологій змінює зміст та організацію праці, з'являється більше вільного часу на вдосконалення роботи працівників бухгалтерського обліку підприємства, а менше затрачається для ведення обліку. Відбувається більш раціональний перерозподіл навантаження між людиною та комп'ютером. Ще однією з переваг є те, що вони дають нам можливість більш точніше, якісніше та швидше обробляти велику кількість інформації [3,24].

Аграрна реформа і трансформація сільськогосподарських підприємств на приватну основу позначились головним чином на структурі фінансових результатів підприємницьких структур різних форм власності, а тому виникає необхідність у науковому аналізі й теоретичному обґрунтуванні ряду питань щодо структури фінансових результатів [4].

Таким чином, застосування комп'ютерних програм для ведення обліку в наш час є невід'ємним компонентом в діяльності підприємства. Адже від оперативності, точності і якості обробки фінансово-господарської інформації залежить кінцевий результат діяльності підприємства, що визначає отримання прибутку від діяльності виробничого суб'єкта організаційно - економічного напрямку виробництва.

Список використаних джерел

1. Білик М. Д. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємств. *Бізнес Інформ*. 2015. № 4. С. 205-213. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-4_0-pages-205_213.pdf (дата звернення 10.11.2022)
2. Бойчук А.А., Лисяк М.С. Сучасні форми бухгалтерського комп'ютерного обліку та їх розвиток в Україні. *Наука й економіка*. 2017. №1 (21). С. 65-67.
3. Маренич Т.Г. Сутність бухгалтерського обліку як системи економічного регулювання. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017.- №2. С. 21-25.
4. Цветнова О.В. Відображення інформації про формування фінансових результатів у регістрах бухгалтерського обліку. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2009. № 4(50). URL: <file:///C:/Users/hp/Downloads/89462-190081-1-PB.pdf> (дата звернення 10.11.2022).

Прокопишин Оксана Степанівна
кандидат економічних наук, доцент
Львівський національний університет природокористування

Трушкіна Наталія Валеріївна
кандидат економічних наук, старший дослідник
Науково-дослідний центр індустріальних
проблем розвитку НАН України (м. Харків)

ЩОДО МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

В останнє десятиріччя більшість підприємств різної галузевої спрямованості, у тому числі агропромислового комплексу, впроваджують у своїй господарській діяльності передові цифрові методи, інформаційно-комунікаційні технології та системи [1-4].

Це підтверджують інформаційно-аналітичні матеріали міжнародних консалтингових компаній. Так, за даними дослідження Fortunly, світовий обсяг цифрових платежів становив у 2020 р. 4,8 трлн дол. США (у 2019 р. – 4,1). Згідно з прогнозними розрахунками, значення даного показника складатиме у 2023 р. 6,7 трлн дол. США. За експертними оцінками Finanso.se, deVere.Group, обсяг цифрових платежів у Європі становив у 2020 р. 802 млрд дол. США (у 2019 р. – 722,6). До 2023 р. європейський ринок досягне 1 трлн дол. США. У ході дослідження, проведеного компанією KPMG, встановлено, що обсяг інвестицій у розвиток світового ринку фінансових технологій складає 210 млрд дол. США, а європейського – 77 млрд дол. США.

Слід зазначити, що на даний час відбувається зміна парадигми фінансового менеджменту у напрямі цифровізації процесів обліку, аудиту та оподаткування у системі забезпечення економічної та фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Це, у першу чергу, пов'язано з використанням великих баз даних, штучного інтелекту, Інтернету речей, блокчейну, технологій хмарних обчислень, гібридних форм діяльності; формуванням цифрових платформ та інформаційної інфраструктури; подальшою інтеграцією обліку у систему управління; застосуванням фінансових інструментів для підвищення рівня інформаційної та кібернетичної безпеки, мережевого принципу взаємодії учасників фінансово-облікового процесу тощо.

Отже, цифрова трансформація, яка спостерігається у багатьох галузях національної економіки, призвела до того, що з'явилися нові виклики, ризики і перспективи модернізації системи обліку підприємств, яким варто приділяти особливу увагу задля підвищення рівня їх конкурентоспроможності та досягнення стабільного й ефективного функціонування.

На думку вчених В. Панасюк, Т. Бурденюка, Н. Мужевич [5], під цифровізацією обліку варто розуміти процес, який обумовлено зі зміною певних елементів, пов'язаних із обліковою комунікацією, а саме: діджиталізація облікових даних (оцифрування облікової інформації); діджиталізація облікових

інструментів (впровадження цифрових технологій для обробки облікових даних); діджиталізація облікових процесів (реструктуризація каналів комунікації користувачів і впровадження необхідних технологій). Цифровізація обліку передуватиме цифровій трансформації обліку (діджитал-обліку) як системи, під якою розглядається формування цифрового облікового простору та технологій взаємодії з системою управління.

З метою модернізації сучасної системи обліку, бухгалтерської та управлінської звітності необхідно застосовувати такі інноваційні та інформаційні технології Індустрії 4.0:

1) RTA (реалізація потреби ведення бухгалтерського обліку в режимі реального часу, зважаючи на безперервність інформаційного потоку формування облікових даних і його дискретність, а також вплив зовнішнього інформаційного середовища на моменти складання бухгалтерської звітності);

2) EDI (електронний обмін даними від первинного до звітного документу);

3) XBRL (цифрова мова фінансової, управлінської та податкової звітності з різних сфер бізнесу);

4) технології «хмарних» обчислень, хмарні бухгалтерські операції;

5) штучний інтелект (модернізація математичного моделювання за допомогою сучасних технологічних інновацій. Ціль імплементації штучного інтелекту до процесів формування та використання бухгалтерської та управлінської звітності у створенні програм, які можуть самостійно аналізувати дані, ухвалювати управлінські рішення, створювати концепції та навчання на основі заданих правил, без застосування додаткового програмування);

6) BigData (дозволяє формувати високу швидкість обробки даних та оперативність формування звітних показників за необмежено широким набором групувальних ознак і факторних критеріїв);

7) блокчейн (поліфункціональна і багаторівнева інформаційна технологія, яку призначено для надійного обліку активів, систематизації та ефективного контролю; дозволяє локалізувати інформаційні дані для зберігання у системі з метою надання безпечного доступу до неї аудиторам та контрагентам);

8) Workflow (система автоматизації бізнес-процесів, яка передбачає обмін інформацією між учасниками бізнес-процесів для забезпечення необхідної узгодженості їх дій відповідно до встановлених техніко-технологічних та організаційних вимог);

9) цифрова інфраструктура (інфраструктура відкритих даних, ідентичності та довіри, сумісності, електронних рахунків і транзакцій, електронної комерції, взаємодії бізнесу у мережі Інтернет);

10) програмне забезпечення «BAS Бухгалтерія» (Business Automation Software) та «IT-Enterprise. Бухгалтерія» (автоматизація бухгалтерського та податкового обліку) тощо.

Таким чином, інтелектуалізація інформаційних систем обліку суб'єктів господарювання стає основою принципово нової цифрової облікової парадигми. Застосування цифрових технологій дозволяє модернізувати систему обліку і трансформувати облікову політику підприємства у результаті:

«Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (22 листопада 2022 р., м. Суми)

- інтеграції усіх рівнів обліку для створення єдиної інформаційної бази;
- спрощення ведення бухгалтерської та податкової звітності;
- скорочення термінів підготовки регламентованої бухгалтерської і податкової звітності на 50%;
- підвищення рівня достовірності інформації до 100%;
- більш оперативного та автоматичного формування звітів, у тому числі консолідованих;
- здійснення доступного пошуку звітної інформації у мережі Інтернет;
- зменшення інтервалу між отриманням інформації та її занесенням у базу даних;
- зниження ризиків виникнення помилок в обліку та при прийнятті рішень, що дозволяє підприємству уникати перекручення інформації в бухгалтерському обліку;
- забезпечення ефективного оперативного фінансового контролю і моніторингу.

Перспективи подальших досліджень полягають в обґрунтуванні концептуальних положень і розробленні практичних рекомендацій щодо трансформації національної фінансової екосистеми в умовах діджиталізації з урахуванням світової практики.

Список використаних джерел:

1. Trushkina N. Development of the information economy under the conditions of global economic transformations: features, factors and prospects. *Virtual Economics*. 2019. Vol. 2. No. 4. P. 7-25. [https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.04\(1\)](https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.04(1)).
2. Hnatyshyn L., Prokopyshyn O., Trushkina N. Transformation of marketing activity of agricultural enterprises in the digital economy: theoretical aspects. *Digitalization and Information Society. Selected Issues: Monograph 53* / Edited by A. Ostenda, T. Nestorenko. Katowice: Publishing House of University of Technology, 2022. P. 361-372.
3. Bezpartochnyi M., Revenko D., Dolha H., Trushkina N. Model Tools for Diagnosing the Stability and Survivability of Economic Systems. *Distributed Sensing and Intelligent Systems. Studies in Distributed Intelligence* / Edited by M. Elhoseny, X. Yuan, Sd. Krit. Switzerland, Cham: Springer, 2022. P. 275-288. https://doi.org/10.1007/978-3-030-64258-7_25.
4. Hnatyshyn L., Sheludko L., Prokopyshyn O., Makieieva L. Mathematic instruments for determination of the innovative constituent of farming enterprise development. *International Journal of Information Technology Project Management (IJITPM)*. 2022. Vol. 13. No. 2. P. 1-12. <https://doi.org/10.4018/IJITPM.311846>.
5. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 1(68). С. 70-76. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01.

Ростовська Тетяна Сергіївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Четверта промислова революція стосується нових цифрових промислових технологій, цифрової трансформації та четвертої фази технологічного прогресу, що сприяє промислому виробництву майбутнього. Індустрія 4.0 із інтегрованими виробничими, логістичними процесами, зростаючою взаємодією між роботами, людьми та потоками даних у глобальних ланцюгах створення вартості матиме значний вплив на всі бізнес-процеси. Якість інформації економічної системи при застосуванні таких технологій стане оперативнішою, більш своєчасною та точнішою, з різноманітною та широко інтегрованою інформацією, включаючи фінансову і нефінансову інформацію. У цьому контексті системи бухгалтерського обліку, які виконують дуже важливу функцію для бізнесу, повинні адаптуватися до цифровізації, трансформувавши всю систему бухгалтерського обліку. Індустрія 4.0 пропонує новий потенціал для модернізації бухгалтерського процесу через цифровізацію та застосування нових цифрових інструментів [2, с. 196-197].

На сьогодні цифровізація здійснює вплив практично на всі ділянки обліку, відповідно, кожен елемент методу бухгалтерського обліку (документування, інвентаризація, оцінка, калькулювання, рахунки, подвійний запис, балансове узагальнення, звітність) трансформується в процесі цифровізації.

На рисунку 1 візуалізовано компоненти цифровізації системи бухгалтерського обліку.

Враховуючи, що одним з проявів цифровізації системи бухгалтерського обліку є автоматизація, відповідно, в контексті обліку основних засобів буде проведено дослідження.

Для організації бухгалтерського обліку основних засобів можна використовувати значну кількість програмних продуктів (в т.ч. автоматизованих хмарних бухгалтерських систем), а саме: «BAS: Бухгалтерія», «ISpro», «Дебет Плюс», «Облік SaaS», «MASTER: Бухгалтерія». Функціональні можливості даних програм дозволяють в автоматизованому режимі вести облік починаючи з первинної реєстрації до узагальнення інформації у фінансовій звітності підприємства. На сьогодні у практичному аспекті значна кількість суб'єктів господарювання використовує програму «BAS: Бухгалтерія».

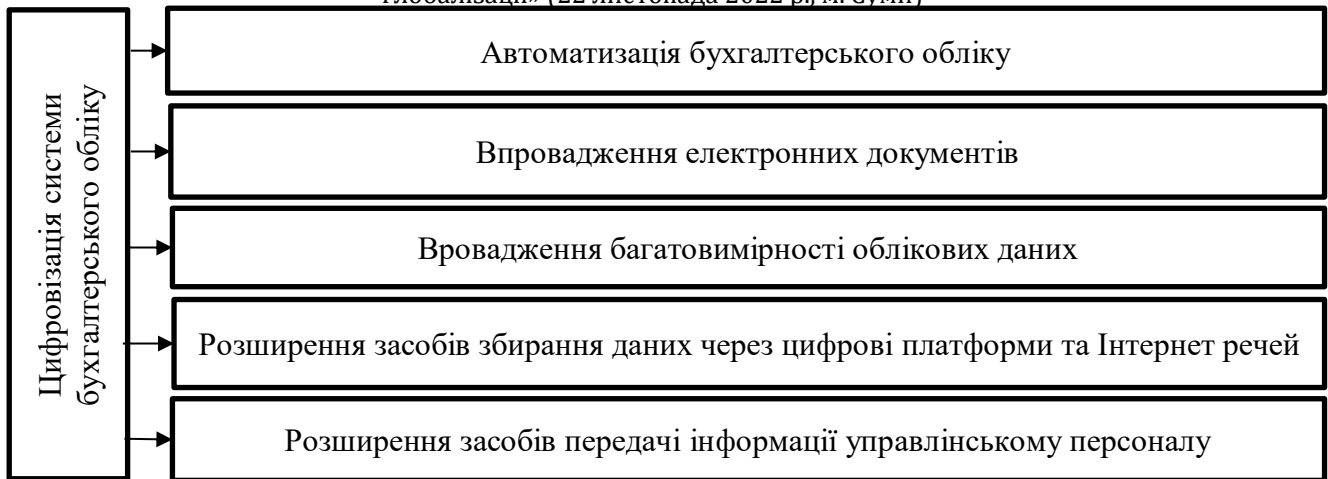

Рисунок 1 - Цифровізація системи бухгалтерського обліку

**Джерело: складено автором за матеріалами [2, с. 203]*

Господарські операції в «BAS: Бухгалтерія» класифікуються за п'ятьма групами:

- 1) господарські операції, які повторюються протягом місяця постійно;
- 2) господарські операції, які відображаються один раз на місяць;
- 3) регламентовані операції, які забезпечують здійснення оцінки, корегування та розрахунку;
- 4) регламентовані операції з податку на прибутку;
- 5) операції, пов'язані з визначенням фінансового результату [1, с. 23].

Ключовою особливістю організації бухгалтерського обліку за допомогою програми «BAS: Бухгалтерія» є те, що програма передбачає використання окремих розділів, які забезпечують ведення господарських операцій, пов'язаних з надходженням, вибуттям, модернізацією та нарахуванням амортизації:

- розділ «Надходження основних засобів» акумулює всі документи, які необхідні для ведення обліку, пов'язаного з надходженням основних засобів та введення їх в експлуатацію;
- розділ «Облік основних засобів» акумулює всі документи, які необхідно використовувати у процесі оформлення господарських операцій, пов'язаних з переміщенням, модернізацією, а також інвентаризацією основних засобів;
- розділ «Вибуття основних засобів» акумулює документи, які необхідні для оформлення господарських операцій, пов'язаних зі списанням, передачею / переміщенням основних засобів;
- розділ «Амортизація основних засобів» забезпечує процес проведення амортизаційних розрахунків та нарахувань, а також документального відображення зазначених операцій.

Бухгалтерський облік основних засобів за допомогою програми «BAS: Бухгалтерія» передбачає фіксування всіх операцій у первинній документації, стандартній та регламентованій звітності, які формуються за допомогою зазначеного програмного забезпечення.

На рисунку 2 схематично візуалізовано процес документального забезпечення обліку основних засобів в автоматизованому режимі.

Рисунок 2 - Процес документального забезпечення обліку основних засобів в автоматизованому режимі за допомогою програми «BAS: Бухгалтерія»

**Джерело: складено автором*

Таким чином, «BAS: Бухгалтерія» дозволяє на належному рівні вести облік основних засобів, наявний склад документації дозволяє відображати всі господарські операції. Крім того, функціональними можливостями програмного забезпечення є автоматичний підбір кореспонденцій рахунків, які акумулюються в Журналі кореспонденцій, який є складовою даної програми, а у випадку, якщо для відображення господарської операції не передбачено відповідного документу, то бухгалтер має можливість ввести операції вручну.

Результати проведеного дослідження засвідчили, що цифровізація здійснює позитивний вплив на організацію та ведення бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Електронна бухгалтерія: підручник для здобувачів вищої освіти / В.Я. Плаксієнко, І.М. Назаренко, К.С. Жадько, С.А. Гаркуша / За заг. редакцією В.Я. Плаксієнка. Київ: «Центр учбової літератури». 2021. 298 с.
2. Соколенко Л.Ф., Назаренко І.М. Цифровізація як вектор модернізації системи бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік як наука : від основ до наукової картини світу : колективна монографія / за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. Київ : «Центр учбової літератури», 2021. С. 196-208.

Сидоренко Дарина Олегівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Сільське господарство – одна з основних галузей української економіки. Серед інших галузей її вирізняє предмет діяльності – живі організми (тварини, рослини). До того ж продуктивність у сільському господарстві значною мірою залежить від об'єктивних природних факторів (змін пір року, опадів, коливань температури тощо), на які сільгосппідприємство не має змоги вплинути [1].

Для багатьох сільськогосподарських підприємств основні засоби є найбільшим вагомим рахунком у балансі. Основні засоби – це будь-які фізичні об'єкти, придбані підприємством та які, як очікується, прослужать більше одного року. Важливо скласти графік амортизації основних засобів і правильно призначити методи амортизації. Але чи точно можна відстежувати свої активи та чи вибраний найкращий підхід для купівлі з урахуванням податкових відрахувань, на ці питання ми будемо намагатися дати відповідь в даній праці.

Сільське господарство та основні засоби мають дуже міцний зв'язок, адже від ефективності та репродуктивності роботи саме основних засобів і залежать виробничі можливості сільських та фермерських підприємств. Кожне господарство має десятки, сотні а то й тисячі необоротних активів, які потрібно правильно обліковувати, ремонтувати та переоцінювати [2, с. 90].

Якщо планується придбати трактори, автотранспорт та багато іншого великого обладнання, варто використати стратегічний підхід до закупівлі, відстеження та планування податків. Ці великі інвестиції для діяльності будуть коштувати значну суму, але можуть і заощадити гроші в довгостроковій перспективі.

Можливо, на думку спадає, не проводити інвентаризацію власних основних засобів, але це не найкращий спосіб мати повне розуміння того, чим володіє підприємство, і визначити, чи активи були знецінені. Ця робота може зайняти багато часу, але може заощадити гроші бізнесу.

У капіталомісткій галузі, такій як сільське господарство, значна частина бази активів підприємства може складатися з основних засобів. Навпаки, підприємство сфери послуг, яке потребує мінімальної кількості основних засобів, може мати небагато необоротних активів або взагалі їх не мати.

До речі, в англійських балансах, наприклад за МСФЗ, основним засобам відповідає більш предметний термін – «Property, Plant and Equipment»

(аббревіатура – PP&E, PPE). Дослівно це перекладається як «Земельна власність (будинки), машини та обладнання» [3].

Деякі необоротні активи, такі як земля, теоретично можуть мати необмежений термін корисного використання. Необоротний актив обліковується як актив у момент його виникнення, а не відразу відображається на витратах. Знос, виснаження або амортизацію можна використовувати для поступового зменшення суми необоротного активу в балансі. Існує більший ризик, пов'язаний з необоротними активами, ніж з поточними активами, оскільки їх вартість може знизитися протягом тривалого періоду зберігання. Надмірне зменшення вартості може призвести до знецінення.

Протягом терміну служби активу суб'єкт сільськогосподарського господарювання може нести подальші витрати на підтримку або вдосконалення активу. Ці витрати варіюються від поточного ремонту та технічного обслуговування до капітального ремонту активу.

З точки зору бухгалтерського обліку, необхідно поставити питання про те, чи слід подальші витрати розглядати як витрати та відображати у звіті про прибутки та збитки чи капіталізувати шляхом додавання до вартості активу в балансі.

На наш погляд, подальші витрати, понесені після придбання об'єкта основних засобів, слід капіталізувати, лише якщо витрати:

- подовжено термін корисного використання активу;
- поліпшено якість виробництва, або;
- зменшено експлуатаційні витрати, пов'язані з використанням активу.

Отже, повсякденний ремонт і технічне обслуговування об'єкта основних засобів, як правило, розглядаються як витрати у звіті про прибутки та збитки. Наприклад, витрати, понесені при щорічному обслуговуванні автомобіля або незначному ремонті обладнання, що використовується для комерційних цілей, розглядатимуться як ремонт і технічне обслуговування. Ці витрати не продовжують термін корисного використання активу та не покращують його якісні характеристики. Отже, ці витрати, на наш погляд, слід віднести на витрати.

Через важливість об'єктів основних засобів для багатьох суб'єктів сільськогосподарського господарювання можуть вести їх реєстр. Особливо це може стосуватися фермерських господарств. Цей реєстр доцільно готувати в електронній таблиці та оновлювати кожного разу, коли актив купується або продається. Реєстр основних засобів, зазвичай, може містити таку інформацію:

- дата придбання активу;
- опис активу;
- у кого було придбано актив;
- вартість активу;
- серійний номер;
- дата продажу активу;
- валовий дохід від продажу активу.

Суб'єкти господарювання зазвичай прикріплюють інвентарний номер до кожного активу з метою ідентифікації. Фотографія кожного активу, який

відображається в реєстрі основних засобів, також повинна бути зроблена та зберігатися, перш за все для цілей страхування. Загальна вартість активів на обліку основних засобів повинна дорівнювати сумі необоротних активів в балансі.

Вважається, що всі необоротні активи (за винятком землі) приносять майбутні економічні вигоди протягом кількох років. З цієї причини всі об'єкти основних засобів, за винятком землі, вважаються такими, що мають обмежений строк корисного використання.

Необоротні активи з обмеженим строком корисного використання називаються активами, що амортизуються. Усі активи, що амортизуються, підлягають амортизації.

Облік амортизації являє собою процес, за допомогою якого зменшення майбутніх економічних вигод від активу через використання, зношення та старіння поступово визнається протягом терміну експлуатації активу як витрати у звіті про прибутки та збитки.

Відповідно, у міру використання активу вартість активу зменшується та визнається як витрати (так звана «амортизація») у звіті про прибутки та збитки. Амортизація – це систематичний розподіл вартості активу протягом його очікуваного терміну корисного використання.

Амортизація не є процесом оцінки. Процес амортизації не має на меті створення вартості активу, еквівалентній поточній ринковій вартості. Отже, актив має бути амортизований, навіть якщо його вартість зростає.

Список використаних джерел

3. Основи бухгалтерського обліку сільгосп підприємств. *Інтерактивна бухгалтерія*. 2018. № 246. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/onethematic/122764>

4. Касич А.О., Телешун А.А. Проблеми обліку основних засобів в сільському господарстві. *Фінансовий простір*. 2016. № 2 (23). С. 89-93. URL: <https://ofp.cibs.ubs.edu.ua/files/1603/16kaovsg.pdf>

5. Онищенко В. Основні засоби підприємства. *Головбух*. 2021. 28 вересня. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7085-osnovn-fondi>

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 2
Функціонування та розвиток аудиту:
вітчизняний досвід та світові тенденції.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ РЕГЛАМЕНТІВ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ АКТИВІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Правильна організація служби внутрішнього контролю на сільськогосподарському підприємстві дає змогу виконувати основні завдання системи внутрішнього контролю, отримувати обґрунтовану впевненість в досягненні підприємством цілей щодо достовірності фінансової звітності, ефективності операцій та діяльності, дотримання чинної нормативно-правової бази та збереження активів [2].

Для регулювання системи внутрішньогосподарського контролю на підприємстві рекомендуємо запровадити внутрішні організаційно-розпорядчі документи. На кожному рівні системи регулювання внутрішнього контролю повинен затверджуватись внутрішній документ, що урегулює відповідний напрям виконання процедур контролю активів підприємства [1]. Отже, розглянемо основні функціональні зв'язки між суб'єктами та об'єктами внутрішньогосподарського контролю (табл.1). Умовою забезпечення якісного внутрішнього контролю активів підприємства є специфікація його суб'єктів в залежності від виконуваних функцій системи контролю.

Таблиця 1 - Функціональний зв'язок суб'єктів і об'єктів внутрішньогосподарського контролю необоротних матеріальних активів на підприємстві

Суб'єкти внутрішнього контролю	Функціональний взаємозв'язок активів з об'єктами внутрішньогосподарського контролю
Керівники структурних підрозділів	Дотримання технологічного процесу виробництва, зниження втрат від браку
Планово-економічний відділ	Розподіл бюджетних коштів, правильність складання калькуляцій
Бухгалтерія	Реальність, законність і доцільність операцій за відображенням вартості основних засобів; формування інформації з питань бухгалтерського обліку; правильність складання калькуляцій, проведення інвентаризації
Відділ внутрішнього контролю	Достовірність відображення сум у документах бухгалтерського обліку, вчасність документування

Функції внутрішнього контролю слід розподілити між персоналом (суб'єктами контролю – працівниками служби внутрішнього контролю). Це реалізовується шляхом розробки Положення про службу внутрішнього контролю, яке передбачає перелік всіх функцій системи контролю та їх розмежування між суб'єктами контролю. Дане Положення має містити наступні відомості: місце внутрішнього контролю в системі управління суб'єктом господарювання; взаємозв'язок з іншими структурними підрозділами; управління внутрішнім контролем; організацію контрольної діяльності;

підпорядкованість та інші питання, що дозволяють розподілити контрольні процедури, які реалізують функції контролю, між відповідальними за проведення та результат контролю особами [2].

Положення про службу внутрішнього контролю відноситься до уніфікованої системи організаційно-розпорядчої документації і має чітко визначену структуру, але всі його розділи та статті розкривають особливості організації внутрішньогосподарського контролю на підприємствах при побудові обліку за центрами відповідальності. Для чіткого визначення контрольних функцій працівників всіх центрів відповідальності їх посадові інструкції необхідно доповнити додатковим розділом, в якому зазначити всі об'єкти контролю витрат на виробництво закріплені за ними. Тобто за кожним працівником затвердити статті витрат на виробництво, які він повинен контролювати, а також рекомендований перелік робочих документів, у яких відображатимуться наслідки контрольних функцій суб'єктів внутрішньогосподарського контролю над об'єктами контролю (витратами на виробництво) [3].

Дотримання вимог Положення про службу внутрішньогосподарського контролю є передумовою оперативного управління підприємством, вчасного виявлення та усунення помилок та недоліків, зміни норм та нормативів витрат та прийняття раціональних управлінських рішень як за кожним центром відповідальності так і по підприємству загалом [1].

Виходячи з наведеного зазначимо, що організація внутрішньогосподарського контролю за центрами відповідальності, є ефективним засобом надання достовірної інформації керівництву про витрати понесені на виробництво та інші показники діяльності центру відповідальності та їх вплив на загальний стан підприємства. На основі цього розроблено схему організації системи внутрішньогосподарського контролю обліку витрат на виробництво на підприємствах та наведено детальний перелік її основних елементів для кожного центру відповідальності, у відповідності до технологічних процесів виробництва продукції. Розроблену схему організації контролю витрат на підприємствах пропонуємо затвердити у Проекті Положення про організацію внутрішньогосподарського контролю. Запропонований порядок організації контролю за центрами відповідальності надає можливість розробити методика його проведення, яка реально може бути впроваджена в господарську діяльність окремих господарюючих суб'єктів.

Список використаних джерел

1. Акентьева О.Б. Підвищення економічної ефективності системи внутрішнього контролю підприємства: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня к.е.н.: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / О.Б. Акентьева. - Донецьк, 2010. - 20 с.
2. Павлова Г.Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств: навчальний посібник / Г.Є. Павлова, О.В.Чернецька. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – 393с.
3. Шевчук В.О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (проблеми теорії, організації, методології): Монографія – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2010.-371 с.

Кардашева Аліна Андріївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ ФОРМИ № 1 «БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)»

Аудит фінансової звітності – це аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та / або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [2] Кінцева мета аудиторської перевірки фінансової звітності – це підвищення довіри до звітності з боку користувачів інформації.

Основними нормативними документами, які регулюють аудит бухгалтерського балансу є Закон України «Про аудит фінансової звітності і аудиторську діяльність», Міжнародні стандарти аудиту.

Організація аудиту окремих форм звітності має свої особливості. Основними формами фінансових звітів, які підлягають детальному аналізу є форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та «Звіт про фінансові результати». Всі інші звітні форми розшифровують показники та доповнюють їх. Отже, найбільше інформативним є форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», тому інформація має бути повною, неупереджено та правдивою на звітну дату, а отже при складанні форми звітності мають бути виконані наступні умови:

- 1) перед складанням фінансової звітності має бути проведена інвентаризація;
- 2) показники, які містять інформацію про кошти на рахунках у банках, повинні відповідати випискам з банків;
- 3) показники статей балансу повинні відповідати оборотам на початок та кінець звітного періоду відповідно до Головної книги (цей аналіз підтверджується звіркою оборотів і залишків на рахунках);
- 4) показники балансу мають бути взаємопов'язані з показниками інших форм звітності [3].

Метою аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» є надання аудиторіві можливості висловити думку стосовно того, чи підготовлена

фінансова звітність в усіх суттєвих аспектах відповідно до застосованої концептуальної основи фінансової звітності.

В якості процедур аудиту фінансової звітності доцільно вважати:

- 1) перевірка наявності активів, які належать підприємству;
- 2) перевірка відповідності оцінки активів, зобов'язань та власного капіталу;
- 3) аналіз стану та доцільності використання активів;
- 4) перевірка правильності ведення бухгалтерських операцій щодо активів, зобов'язань та власного капіталу;
- 5) перевірка своєчасності проведення інвентаризацій;
- 6) розрахунок показників: платоспроможності та ліквідності.

Ліквідність показує чи здатне підприємство швидко перетворювати активи в грошовий еквівалент та погашати поточні зобов'язання – короткострокової кредиторської заборгованості. Якщо у підприємства рівень ліквідності низький, то є ризик неплатоспроможності та банкрутства, тобто зменшення прибутку, втрата контролю та вкладеного капіталу.

Джерелами інформації для аудиту бухгалтерського балансу є: первинні документи, облікові реєстри та форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Аудит бухгалтерського балансу здійснюється відповідно до наведених етапів:

- 1) перевірка правильності складання балансу;
- 2) перевірка узгодженості показників форм річної бухгалтерської звітності;
- 3) перевірка Головної книги або іншого аналогічного реєстру бухгалтерського обліку;
- 4) перевірка відповідності оборотів і залишків по всіх журналах і відомостях синтетичного обліку з даними Головної книги.

При підтвердженні думки аудитором про достовірність бухгалтерського балансу варто бути безсумнівно впевненим, що інформація є не викривленою і без помилок. У випадку, якщо використовувати метод вибірки, то є ймовірність не виявити істотні помилки. Викривлення та помилки можуть виникнути в процесі нестандартних господарських операцій або непрофесійності бухгалтера. Не виключенням є випадки шахрайства, тому підприємству слід виконати відповідні заходи контролю та запобігання й виявлення шахрайства. Це заходи контролю, розроблені управлінським персоналом для запобігання або виявлення викривлень внаслідок шахрайства. Стосовно порушень управлінського персоналу, ці заходи контролю можуть не запобігти скоєнню шахрайства, але можуть діяти в якості стримуючого чинника та зробити скоєння шахрайства більш важким для приховування.

Заключним етапом в аудиті фінансової звітності є узагальнення інформації та висловлення неупередженої думки аудитора. Аудитор має сформулювати результат перевірки, який зможе дати відповіді на такі питання:

- 1) чи ведеться бухгалтерський облік на підприємстві відповідно до вимог чинного законодавства;
- 2) чи дотримуються положення облікової політики щодо організації бухгалтерського обліку на підприємстві;

3) чи достовірна інформація, яка зазначена в формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» [1].

Для узагальнення інформації та написання обґрунтованого Звіту аудитора, необхідно відображати проведені дослідження в робочій документації. Відповідно до вимог МСА 230 «Аудиторська документація», робоча документація охоплює листування, результати аналітичних процедур, резюме важливих питань та всі записи аудитора, які містять суттєву інформацію для формування висновку. Поточну робочу документацію аудитор може зберігати на паперових та електронних носіях, у вигляді таблиць та графіків. Аудитор має право зберігати лише копії документації замовника. За результатами перевірки складається підсумковий документ – Звіт аудитора в якому подана інформація про результати проведеного аудиту або інших наданих послуг та є передбачуваною формою документації відповідно до договору, який укладається між аудитором та суб'єктом господарювання. Після завершення аудиту підсумкова документація, яка оформлена відповідно до вимог законодавства передається замовнику аудиторської послуги згідно акту приймання – передачі.

Варто зазначити, що Звіт аудитора повинен бути підготовлений відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту та Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність в Україні».

Якщо аудит був обов'язковим, то аудитор повинен попередити замовника аудиторської послуги про необхідність і терміни передачі за місцем вимоги.

Враховуючи сучасні можливості ведення бухгалтерського обліку та нормативну базу, існує ризик прийняття помилкових рішень на підставі наданої аналітичної інформації. Тому підтверджена аудитором в результаті перевірки інформація надзвичайно важлива для прийняття ефективних рішень користувачами фінансової звітності. В результаті користувачі фінансової звітності зможуть реально оцінити фінансовий стан підприємства, прийняти ефективні управлінські рішення, окреслити контури розвитку у стратегічній перспективі.

Список використаних джерел

1. Барилко І.В. Методика аудиту фінансової звітності. URL: http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2012/Economics/7_102958.doc.htm (дата звернення 11.11.2022).

2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України № 2258-VIII від 21.12.2017 року URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/pro-audit-fnansovo-zvtnost-ta-auditorsyku-dyalynsty/> (дата звернення 11.11.2022).

3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення 11.11.2022).

Колеганова Вікторія Олександрівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЯК ОРГАНОЛЕПТИЧНИЙ ПРИЙОМ КОНТРОЛЮ

Практично у кожного суб'єкта господарювання необоротні активи займають значну частку у структурі активів. Складовими компонентами необоротних активів є нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, основні засоби, інвестиційна нерухомість, довгострокові біологічні активи, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість, відстрочені податкові активи, гудвіл та ін. По суті наявність такого переліку різновиду необоротних активів актуалізує необхідність організації дієвої системи контролю. Відповідно, акцент у даній науковій праці буде зроблено на інвентаризації основних засобів як прийому фактичного контролю або органолептичного прийому незалежного контролю (аудиту).

З норм Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» слідує, що для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка [2].

На підставі аналізу Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань інвентаризація обов'язково проводиться в наступних випадках: перед складання фінансової звітності, при зміні матеріально-відповідальної особи, за судовим рішенням, при переході складання фінансової звітності з НП(С)БО на МСФЗ, при крадіжках та ін. [3].

Інвентаризаційний процес складається з відповідних етапів, які на практиці реалізуються в такій послідовності: 1) створення інвентаризаційної комісії; 2) виконання підготовчих робіт з питань інвентаризації; 3) перевірка фактичної наявності основних засобів як складової компоненти необоротних активів; 4) перевірка та документальне оформлення результатів інвентаризації.

Доцільно виокремити такі ключові правила проведення інвентаризації основних засобів:

1) інвентаризувати потрібно наступні групи основних засобів: власні, в ремонті, передані / прийняті в оренду, на відповідальному зберіганні (на кожен ідентифіковану групу основних засобів складаються окремо документи інвентаризаційного процесу);

2) в інвентаризаційних описах необхідно записати інвентаризаційні номери об'єктів основних засобів, які є незмінними протягом всього терміну корисного використання відповідного об'єкта;

3) до початку інвентаризації має бути перевірена вся документація, яка засвідчує право власності на об'єкти основних засобів;

4) в інвентаризаційній документації однотипні об'єкт основних засобів, які мають однакову вартість та знаходяться в однієї матеріально-відповідальної особи, фіксуються із зазначенням кількості та загальної суми;

5) якщо у процесі інвентаризації було встановлено непридатні об'єкти основних засобів, відповідно, комісія повинна скласти окремий інвентаризаційний документ та акт ліквідації об'єкта основних засобів.

Досліджуючи особливості проведення інвентаризації доцільно наголосити, що при проведенні МСФЗ-інвентаризації, як вже зазначалося раніше, компанії необхідно самостійно розробити інвентаризаційні описи (акти інвентаризації) за об'єктами. В інвентаризації повинні приймати участь не тільки працівники, які здійснюють підрахунки фактичної наявності об'єктів інвентаризації, але і посадові особи, які мають право на винесення професійного судження, зокрема щодо критеріїв визнання активів і зобов'язань [4, с. 299]. Для якісного проведення інвентаризації (в т.ч. основних засобів) необхідні види забезпечень. Колектив авторів Височан О.С. та Височан О.О. забезпечувальну підсистему інвентаризаційного процесу обґрунтовують в такому складі: кадрове, організаційне, техніко-технологічне, нормативне, фінансове та інформаційне забезпечення [1, с. 112]. Результати інвентаризації основних засобів мають бути оформлені за допомогою наступних документів: інвентаризаційний опис необоротних активів, акт інвентаризації незакінчених ремонтів основних засобів, звіряльна відомість результатів інвентаризації необоротних активів, звіряльна відомість результатів інвентаризації основних засобів, протокол інвентаризаційної комісії.

Проведене дослідження свідчить, що інвентаризація є важливим прийомом фактичного контролю, у результатах якого зацікавлене широке коло стейкхолдерів. Відповідно, на кожному підприємстві в обліковій політиці має бути передбачено склад інвентаризаційної комісії та графік її проведення.

Список використаних джерел

1. Височан О.С., Височан О.О. Регулювання інвентаризаційних різниць у бухгалтерському обліку. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. № 3 (61). С. 110 – 117.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999. URL: <https://cutt.ly/iMMmMny>.

3. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України 02.09.2014 № 879. URL: <https://cutt.ly/bMMWO6p>.

4. Харламова О.В. Особливості інвентаризації для цілей складання МСФЗ-звітності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 11. С. 298 – 300.

РОЗВИТОК ЦИФРОВОГО АУДИТУ

Активна цифровізація суспільного життя та економічних відносин позначається на всіх елементах системи управління. Бухгалтерський облік був однією з перших сфер, де процеси автоматизації набули значного поширення. Сьогодні облік вже широко використовує digital-інструменти збору, обробки, систематизації даних та здійснення розрахунків із контрагентами. Технології блокчейн, електронні таблиці, «хмарний облік», мобільні програми бухгалтерського обліку та звітності, технології оптичного розпізнавання і безконтактної ідентифікації даних вже не є інноваціями для значної кількості суб'єктів господарювання. Відповідні цифрові тренди активно розповсюджуються й в аудиті, головна мета якого – підтвердити відповідність даних обліку діючим стандартам та прогарантувати достовірність фінансової і нефінансової звітності.

Сьогодні цифровий аудит обслуговує інноваційні бізнес-моделі, для яких точність, оперативність та достовірність даних є виключною умовою розвитку, залучення інвестиційних потоків, нарощування іміджевого капіталу та здобуття стратегічних конкурентних переваг. Цифрові технології аудиту сьогодні змінюють світ великої економічної інформації на основі використання автоматизованої аналітики даних, штучного інтелекту, оцифровки звітності компаній, укладання смарт-контактів та отримання доступу до онлайн платформ. Такі цифрові інструменти сприяють зростанню масштабів аудиторських перевірок, підвищують їх якість, допомагають оптимізувати співвідношення «витрати – час». Цифровий аудит набуває нової масштабності, оперативності, точності. Вибірki та методи їх опрацювання не обмежуються індивідуальними або груповими трудовими можливостями аудиторів, вони можуть сформуватись на автоматизованій цифровій основі, покращуючи якість аудиторських послуг. Величезним потенціалом розвитку при цьому визначається прогнозний аудит.

Аудит, як і бухгалтерський облік та звітність, досить чутливо реагує на зміни на зміну інформаційних запитів користувачів і має досить високий потенціал адаптивності до потреб учасників економічних відносин. Обмеження нормативно-правової бази і діючих стандартів у певній мірі нівелюються внутрішньої управлінської звітністю та звітністю бізнесу на добровільних засадах (соціальні, екологічні звіти, звітність зі сталого розвитку тощо). У аудиті сьогодні діють стандарти ISSAI 5300-5399 «Керівництво з IT-аудиту», які визначають зміст і методи проведення IT-аудиту інформаційно-економічних систем, які управляються на автоматизованій основі. Сьогодні IT-аудит доповнюється digital-аудитом. Перший стосується об'єктів аудиту, другий – методів аудиторської перевірки [5]. Обидва види вже функціонують одночасно, підвищуючи якість аудиторських послуг.

Провідні аудиторські компанії вже мають величезний досвід організації і проведення цифрового аудиту. PwC у своїй практичній діяльності використовує штучний інтелект для автоматичної аналітики даних, перевірки документів клієнтів, підтвердження звітності про рух грошових потоків, банківських трансакцій, оцінки фінансового стану замовників [4].

EU нові цифрові технології аудиту позиціонує як сучасний інструмент підвищення якості аудиторських перевірок, результати яких зміцнюють довіру до бізнесу і його звітності та слугують суспільних інтересам. Компанія широко використовує штучний інтелект для оцінки довгострокових факторів створення цінності бізнесу, хмарні масиви даних та блокчейн. У спектрі консультаційних питань, що надають фахівці компанії у напрямку пошуку стратегічних перспектив розвитку бізнесу, є: використання квантової комп'ютерної техніки; аудит продажів товарів через віртуальні кабінети Meta-всесвіту та створення на цій основі довгострокових цінностей і конкурентних переваг; оптимізація витрат компанії за рахунок використання хмарних обчислень; моніторинг ризиків бізнесу у режимі реального часу; удосконалення та перевірка операцій за принципом блочейн; удосконалення управління на базі створення платформ прогностичної аналітики даних (за прикладом EU Smart Factory); консультаційні послуги з інтернету речей; консультаційні послуги з інтелектуальної автоматизації управлінського процесу та ін [2].

Deloitte вже декілька років трансформує свій бізнес на основі цифрових технологій задля максимального задоволення попиту клієнтів. Використовуються цифрові технології на основі структурованих платформ (Deloitte Omnia), адаптовані під конкретний бізнес клієнта, штучний інтелект, цифрові хмарні рішення, дрони і Smart-аудит [1].

KPMG, як і інші лідери великої четвірки, при наданні аудиторських послуг використовують у своїй практиці Big Data і Analytics, технології блокчейн, власну хмарну аудиторську платформу Clara, штучний інтелект і цифрову прогностичну аналітику [3].

За допомогою сучасних цифрових інструментів аудит зміщує свої ключові акценти із ретроспективного аналізу і оцінки на перспективну аналітику даних, які є необхідними для створення стратегічних цінностей і конкурентних переваг бізнесу.

Цифрові тренди та активна диджиталізація економіки викликають необхідність удосконалення і розширення спектру професійних навиків аудиторів, серед яких актуальними для сьогодення і найближчого майбутнього постають: інтелект та навички використання цифрових технологій; творчість і здатність виконувати нестандартні професійні завдання; бачення майбутніх перспектив розвитку бізнесу; досвід, навички сучасного спілкування. Базисом професійної поведінки при цьому залишається комплекс етичних стандартів аудиту і професійний скептицизм.

Сьогодні провідні аудиторські компанії активно долучаються до управління на засадах сталого розвитку, що потребує відповідної інтегрованої звітності та підтвердження її достовірності. У даному аспекті аудиторські проводять комплексну оцінку показників сталого розвитку та виявляють на

«Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (22 листопада 2022 р., м. Суми)

скільки корпоративне управління відповідає екологічним, соціальним та економічним цілям сталого розвитку бізнесу та сприяє створенню довгострокових цінностей. Пріоритетними інструментами постають цифрова аналітика даних, розробка сценаріїв для інвесторів, підтвердження достовірності нефінансової інформації про бізнес клієнта.

Розвиток цифрової економіки сьогодні задає загальні тренди, формує вимоги та інструменти нових бізнес-моделей. Врахування цифрових тенденцій у діяльності та швидка адаптація, а краще, проактивна трансформація менеджменту, постають запорукою майбутнього успіху і здобуття стратегічних конкурентних переваг. Цифровий аудит, відповідаючи на реальні та потенційні інформаційні запити користувачів, допомагає будувати ефективні стратегії розвитку бізнесу та створювати довгострокову цінність.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/audit/solutions/audit-technology-solutions.html>.
2. Офіційний сайт EY. URL: https://www.ey.com/uk_ua
3. Офіційний сайт KPMG. URL: <https://home.kpmg/xx/en/blogs/home/posts/2022/01/digital-innovation-shaping-the-future-of-audit.html>
4. Офіційний сайт PwC. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk.html>
5. The EU should lead through a sound ethical framework. *Big Data & digital audit*. 2020. № 1. URL: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/JOURNAL20_01/JOURNAL20_01.pdf

Кучерявенко Неля Вікторівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ФОРМИ 1 «БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)»

Актуальність аудиту в умовах транспарентності бізнесу з кожним роком зростає. У результатах аудиторської перевірки зацікавлене широке коло стейкхолдерів (власники, засновники, працівники, банківські установи та ін.). Також на законодавчому рівні в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] задекларовано, що суб'єкти господарювання повинні оприлюднити річну фінансову звітність разом зі Звітом аудитора на своєму веб-сайті у відповідні терміни, а саме:

- підприємства, що становлять суспільний інтерес (крім великих підприємств, які не є емітентами цінних паперів), публічні акціонерні товариства, суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку та суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, зобов'язані не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом;
- великі підприємства, які не є емітентами цінних паперів, та середні підприємства зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом;
- інші фінансові установи та недержавні пенсійні фонди, що належать до мікропідприємств та малих підприємств, зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом;
- малі підприємства, що є суб'єктами господарювання державного сектору економіки, зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року.

На цій основі вважаємо, що тематика є актуальною, навіть не зважаючи на наявну значну кількість наукових праць вітчизняних вчених, відповідно метою написання наукової праці є обґрунтування особливостей аудиторської перевірки форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Враховуючи вимоги МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до міжнародних стандартів аудиту» щодо ідентифікації цілей аудитора у процесі аудиту фінансової звітності, мету аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» доцільно інтерпретувати наступним чином, а саме: а) отримати обґрунтовану впевненість у тому, що форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства чи помилки, надаючи в такий спосіб аудитору можливість висловити думку, чи складена дана форма фінансова

звітність у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування; б) у звіті аудитора відобразити інформацію про перевірку форми 1 фінансової звітності і повідомити інформацію, як цього вимагають МСА, відповідно до результатів, отриманих аудитором.

Відповідно до конкретизованих цілей напрямами аудиту є: перевірка правильності формування показників у досліджуваній формі звітності; перевірка правильності формування зареєстрованого капіталу з урахуванням норм Статуту; перевірка реальності дебіторської та кредиторської заборгованостей; перевірка узгодженості показників балансу з даними, які зафіксовані у документах стандартної звітності щодо активів та джерел їх формування; перевірка узгодженості показників форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» з показниками форми 3 «Звіт про рух грошових коштів», форми 4 «Звіт про власний капітал», форми 5 «Примітки до річної фінансової звітності»; розрахунок оціночних індикаторів (платоспроможності, ліквідності, ділової активності, рентабельності); оцінка подій або умов фінансового характеру, що можуть поставити під значний сумнів здатність суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

На рисунку 1 візуалізовані організаційно-методичні аспекти аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

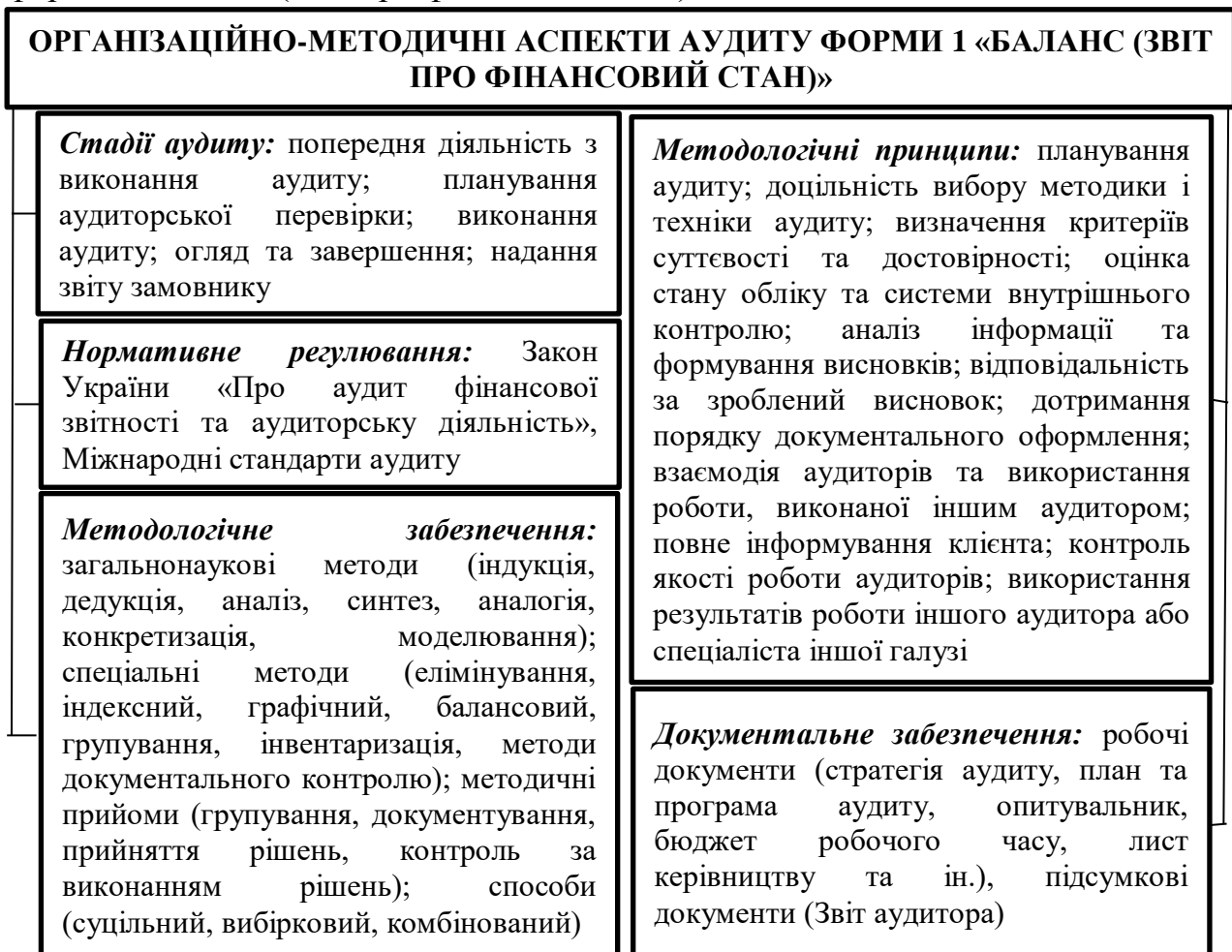

Рисунок 1 - Організаційно-методичні аспекти аудиту форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

*Джерело: складено автором.

Беручи за основу вимоги МСА 570 (переглянутий) «Безперервність діяльності» припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку фінансова звітність складається на основі припущення, що суб'єкт господарювання є діючим на безперервній основі та продовжуватиме свою діяльність в осяжному майбутньому. Відповідно, в процесі аудиту аудитор повинен здійснити оцінку можливості діяльності підприємства на безперервній основі з урахуванням наступних фінансових подій / умов, які наведені на рисунку 2 [1].

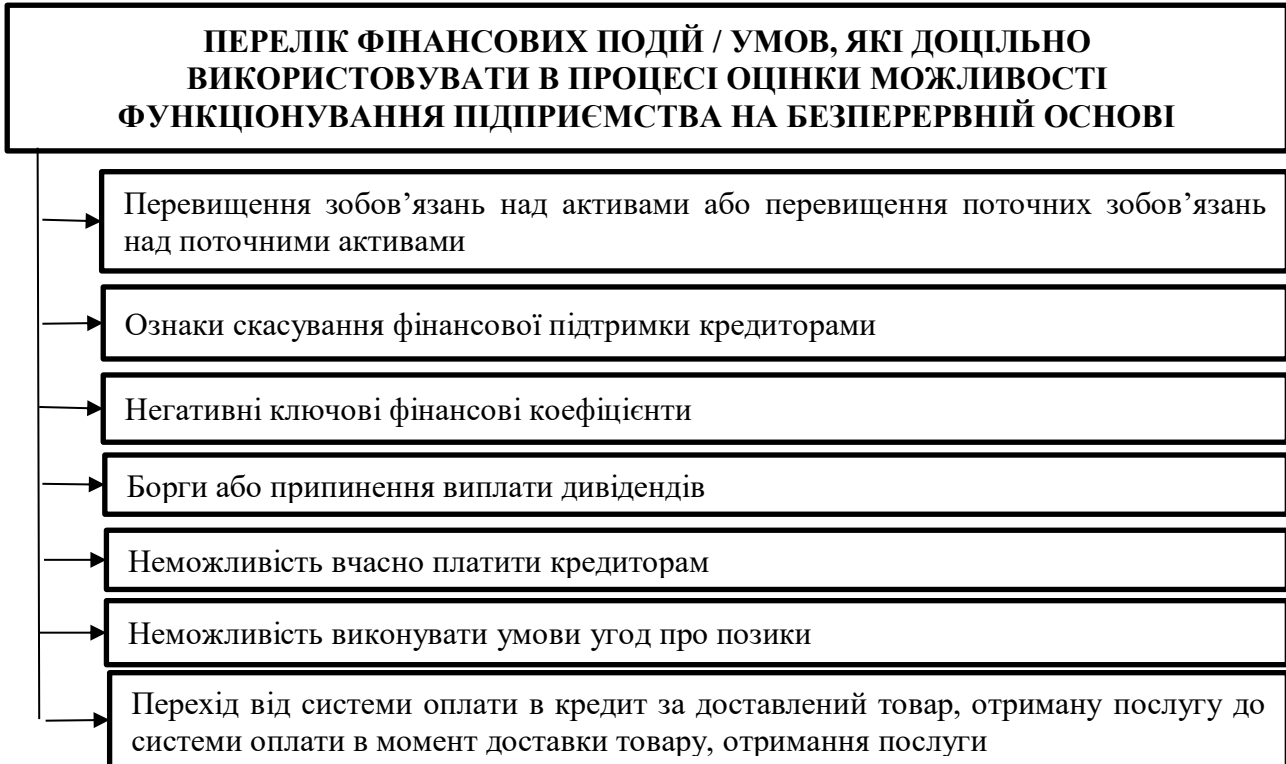

Рисунок 2 - Перелік фінансових подій / умов, які доцільно використовувати в процесі оцінки можливості функціонування підприємства на безперервній основі

**Джерело: складено автором за матеріалами [1].*

Отже, важливість та необхідність аудиту фінансової звітності (в т.ч. форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» пояснюється тим, що перевірка спрямована не тільки на підтвердження достовірності показників, але й особлива увага акцентується на оцінці можливості функціонування підприємства на безперервній основі, що є актуальним в сучасних турбулентних умовах.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016-2017 р. Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України. Київ. 2018. Ч.1. 1142 с.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16.09.1999 р. URL: <https://cutt.ly/OMT0DtA>.

Мацак Тетяна Романівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

КОНТРОЛЬ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Під час розвитку ринкових відносин та науково-технічного прогресу, вільних цін, значно вагомішою стала роль обліку витрат на виробництво продукції. Підвищити ефективність роботи господарства може якісно організований контроль.

Дійсно, є необхідність і надалі глибше дослідити методологічні розробки, що спрямовані удосконалити облік готової продукції тваринництва на сільськогосподарських підприємствах, це і відображає актуальність обраної теми. При розробці системи внутрішнього контролю слід керуватись правилом, що внутрішній контроль є способом зворотнього зв'язку між об'єктом та органом управління, який надає змогу проінформувати про реальний стан об'єкта і фактичне виконання управлінських рішень.

Активно займалися питаннями щодо контролю виробництва продукції тваринництва О. Бірюкова, Л. Сук, П. Сук, М. Огійчук, А. Харитонова, Л. Лавриненко та інші. Але актуальним залишається і подальший хід дослідження переходу зі старої системи обліку на удосконалену-нову, з впровадженням міжнародних стандартів[1].

Внутрішній контроль в організації - це процес, який забезпечує відповідність функціонування конкретного об'єкта прийнятим управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети. Контроль необхідний для виявлення та попередження тих факторів, що можуть негативно вплинути на виконання прийнятих рішень і досягнення цілей, а також доведення цієї інформації до органу управління.

Облікова система здійснює вплив на господарські факти, що відбуваються в процесі діяльності, контролюючи законність, раціональність та ефективну якість використання ресурсів. В обов'язки облікових працівників входить дослідження залежності між фінансовими результатами і процесами, які відбуваються в організації та пропонують альтернативні методи ведення бізнесу, обираючи більш стійкий варіант дій на перспективу[2].

Почати удосконалення системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності організацій можна з самої методики контролю, а саме прийняття нормативно-правових документів, які будуть регулювати всі її аспекти.

Є потреба приділити увагу двом групам документів: ті, що стосуються

оприбуткування продукції і йдуть в дебет 27 рахунку, наприклад: яйця, мед і молоко; ті, що використовуються в оприбуткуванні приросту і приплоду та йдуть в дебет 21 рахунку.

При внутрішньому контролі значна увага має приділятися як першій, так і другій групі документів. Оприбутковане молоко від надою відображається в «Журналі обліку надою молока», оприбуткована вовна з овець відображається в «Акті настригу та приймання вовни», яйця, мед і риба – в «Щоденнику надходження сільськогосподарської продукції».

Що стосується другої групи документів, вона потребує контролю з частішою періодичністю. Оскільки і «Акт оприбуткування приплоду тварин», «Акт виходу і сортування добового молодняку птиці» і «Звіт про процеси інкубації» містять в собі важливу інформацію, що має фіксуватися з неабиякою точністю. Тим більше, саме документи першої групи використовуються для складання документів другої.

Відокремивши штат фахівців, які здійснюють перевірку та оцінку якості, можна опрацювати більший об'єм роботи. Не менш важливо, що таким чином висновок залежатиме не лише від одного працівника, бо необхідно максимально зменшити вплив людського чинника на достовірність інформації в системі обліку. В ідеалі, є потреба в створенні окремої служби внутрішнього контролю на кожному підприємстві, проте не кожна організація має таку фінансову можливість.

Мета внутрішньої перевірки – забезпечити впевненість керівництва у досягненні належного рівня ведення обліку, то зовнішній контроль проводиться державними органами влади для перевірки правильності нарахування і сплати коштів до бюджету.

Тваринництво – це одна з основних галузей сільськогосподарського виробництва, яку можна розподілити на свинарство, вівчарство, скотарство, птахівництво, рибництво, конярство, тощо. З такою різносторонністю дана галузь має бути під постійним, стабільним контролем [3].

Будь-яке господарство має реальні можливості успішного розвитку за умов, коли будуть враховані сильні сторони і можливості, розроблені шляхи подолання загроз і слабких сторін, а також буде впроваджено ефективну систему стратегічного управління підприємством. При ефективному функціонуванні системи контролю є змога вирішити низку проблем в господарстві: забезпечити прийняття доцільних і обґрунтованих управлінських рішень, оптимізувати процес фінансово-господарської діяльності, попередити і виявити відхилення в інформації, як результат - уникнути їх.

Список використаних джерел:

1. Сук Л. Облік поточних біологічних активів. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2007. С.48
2. Воронко Р. М. Облік у зарубіжних країнах. Бухоблік та аудит. Магнолія, Львів, 2009. С.744
3. Дерій В.А. Економічна думка. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю, Тернопіль, 2009. С.272

Мироновська Марія Олександрівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИЧНОЇ КОМПОНЕНТИ АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Власний капітал належить до тих важливих показників, який показує фінансовий стан підприємства. Тож нагляд за його утворенням та застосуванням є важливим у керівництві діяльності всякого підприємства. Для майбутнього процвітання підприємства джерелом його аналітичних передбачень має бути інформація про власний капітал.

Аудит здійснюють задля визначення правдивості правильності ведення обліку капіталу згідно установчих документів та облікової політики підприємства, первинних даних про утворення та застосування власного капіталу, правдивість написання стану власного капіталу у звітності підприємства, повноти та своєчасного відтворення інформації в первинних та зведених документах, реєстрах бухгалтерського обліку. Також він проводиться для підтвердження інформації аудиторським висновком про капітал, його структуру та зміни, які відбувалися протягом звітного періоду.

При проведенні аудиту власного капіталу перевіряють систему бухгалтерського обліку й внутрішнього контролю, розробляють рекомендації щодо удосконалення таких систем; перевіряють, чи вчасною була оплата мінімального розміру статутного (пайового) капіталу підприємства під час його реєстрації; перевіряють додержання законів і інших нормативних актів, вимог облікової політики, рішень і наказів керівництва; установлюють виправданість та точність зображення у звітності структури капіталу та змін, що здійснилися протягом року; установлюють додержання норм чинного законодавства для оформлення первинних документів і здійснення бухгалтерського обліку власного капіталу й належність його даним установчих документів; перевіряють діяльність усяких ланок управління; оцінюють продуктивність механізму внутрішнього контролю; роблять перевірку наявності, стану та забезпечення об'єкта майна економічного суб'єкта, а також правильності вартісної оцінки майна, внесеного засновниками.

У ході проведення аудиту установчих документів і власного капіталу аудитор мусить здійснити описані завдання: 1. Зробити характеристику основних відомостей про підприємство (організацію, установу). 2. Розкрити будову управління економічним суб'єктом і повноваження керівників усіх рівнів у ході погодження певних управлінських рішень. 3. Визнати, чи

своєчасне та повне було внесення часток до статутного капіталу. 4. Засвідчити адекватність методів оцінки часток. 5. В акціонерних товариствах потрібно підтвердити інформацію про акції, на які виконаний авансовий внесок; загальну суму грошей, отриманих у процесі попередньої оплати на акції; акції у складі статутного капіталу за поодинокими типами та категоріями. 6. В інших підприємствах необхідно визнати інформацію про: розподіл часток статутного капіталу між господарями; права, привілеї або обмеження таких часток; переміни у складі часток капіталу власників. 7. Потрібно утвердити структуру власного капіталу, розглянути зміни, які здійснювались у структурі за кілька звітних періодів. 8. Підтвердити інформацію про залишки та зміни у власному капіталі. 9. Оцінити порядок внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку установчих документів і власного капіталу. 10. Засвідчити повноту, правдивість, неупередженість і правдивість господарських операцій власного капіталу, що зображені в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. 11. З'ясувати, чи правильний порядок розподілу прибутку. 12. Перевірити точність розрахунку доходів засновників та акціонерів і сплати податку з доходів.

До об'єктів аудиту належать Наказ про облікову політику; номенклатура робочих бухгалтерських рахунків, а також будова аналітичних рахунків; порядок формування й застосування резервного капіталу; записи в первинних документах, реєстрах обліку та звітності; встановлення порядку вибуття й визначення розміру відповідного їм додаткового капіталу; оцінка внесків і порядок зростання зареєстрованого (пайового) капіталу; порядок розподілу; операції з обліку утворення та застосування зареєстрованого (пайового) капіталу, капіталу у дооцінках, додаткового, резервного, вилученого, неоплаченого видів капіталу та нерозподілених прибутків (непокритих) збитків.

До джерел інформації аудиту капіталу належать такі документи, як установчі документи підприємства; документи з формування та руху; реєстри бухгалтерського обліку, розрахунки з учасниками; документи права власності на майно, яке є внеском до власного капіталу, свідоцтво права власності на нерухомість, дані внутрішнього контролю та інша документація, що узагальнює її результати; фінансова та статистична звітність. Також обов'язково досліджуються такі документи, як статут суб'єкта господарювання; реєстр акціонерів (для акціонерних товариств); протоколи річних зборів; договори на банківське обслуговування; свідоцтво про державну реєстрацію; документи, що підтверджують права власності засновників на майно, яке приймається в оплату куплених ними акцій під час державної реєстрації товариства; методики оцінки часток, що вносяться до статутного капіталу; внутрішні положення; документи, які підтверджують внесення часток засновників до статутного капіталу; звітність за початковий період діяльності суб'єкта господарювання після державної реєстрації; річна звітність; звітність на дату ліквідації чи реорганізації економічного суб'єкта, інші документи.

Спираючись на завдання, поставлені перед аудитором, установлюють види робіт і процедури аудиту власного капіталу, які потрібно виконати для досягнення певної мети.

Для ефективного проведення аудиту, аудитор обов'язково планує цей

процес. У цей час він опрацьовує методику ведення перевірки та підготовлює аудиторські докази для провадження аудиту, а також йому потрібно ясно розкрити напрями перевірки та ефективно використати вибрані процедури аудиту під час його провадження. Аудиторські процедури, методи економічного аналізу та напрями ведення аудиту залежать від специфіки діяльності підприємства та можуть змінюватися.

Аудитор, після завершення аналізу, може надати підприємству рекомендації відносно збільшення ефективності застосування власного капіталу. Отже, аудит власного капіталу включає в себе: визначення суб'єктів контрольних процедур, визначення об'єктів, які є предметом контролю, уподібнювання головних завдань провадження аудиту, написання програми контролю, упорядкування джерел інформації. Аудиторські висновки і записи фіксуються в робочій документації по кожній частині програми аудиту. Ці дані є тим фактичним матеріалом, який застосовується аудитором у процесі підготовки і обґрунтування аудиторського звіту.

Після здійсненого аудиту, на підставі цих результатів аудитор підготовлює інформацію про здійснений контроль для включення до аудиторського висновку.

Таким чином, дослідження аудиту власного капіталу підприємства є одним з важливих і нелегких напрямів контролю за господарською діяльністю підприємства, а правильна постановка завдань аудиту та визначення їх основних джерел інформації є вагомими складовими результативності проведення перевірки. Аудитору слід брати до уваги головні принципи організації аудиту, тому що їх дотримання є ключовою умовою вдалого функціонування даної системи.

Список використаних інформаційних джерел:

1. Захорольська А. С. Планування аудиту власного капіталу підприємства. *Світ наукових досліджень*: міжн. наук. інт.-конф. Дніпро, 2019 р. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/3163/> (дата звернення 14.11.2022).
2. Аудит: методика і організація / Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/141489401.pdf> (дата звернення 14.11.2022).
3. Воробей К. В. Облік і аудит власного капіталу сільськогосподарського підприємства: дип. роб. на здоб. наук. ст маг. / Терноп. нац. економ. ун-т. Тернопіль, 2018. 123 ст. URL: <https://cutt.ly/RMTEpn9> (дата звернення 14.11.2022).

Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТУ: НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Сучасний етап розвитку аудиту характеризується кардинальними змінами. Процес євроінтеграції, цифровізації, зміна інтересів стейкхолдерів в контексті якості аудиту здійснюють вагомий вплив на функціонування та діяльність аудиторських фірм.

Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» встановлено невичерпне обґрунтування підходу щодо забезпечення якості аудиторських послуг. Контроль якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності здійснюється шляхом проведення перевірки якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності щодо дотримання ними Міжнародних стандартів аудиту, принципу незалежності, ефективності внутрішньої системи контролю якості аудиторських послуг, дотримання вимог зазначеного законодавчо-нормативного документа. Зокрема, система контролю якості аудиторських послуг складається з політики та процедур, розроблених та впроваджених суб'єктами аудиторської діяльності відповідно до Міжнародних стандартів аудиту [3].

З норм МСА 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності» слідує, що аудиторська фірма несе відповідальність за системи, політики та процедури контролю якості [1].

Відповідно до МСКЯ 1 «Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги» ціллю фірми є створення та підтримання такої системи контролю якості, яка надала б їй достатню впевненість у тому, що: а) сама фірма та її персонал діють відповідно до професійних стандартів, законодавчих і регуляторних вимог; б) звіти, які надаються фірмою або партнерами із завдання, відповідають обставинам [1]. В даному контексті доцільно зазначити, що аудиторська фірма повинна сформувати та постійно підтримувати систему контролю якості в межах таких елементів: відповідальність керівництва за якість на фірмі; відповідні етичні вимоги; прийняття та продовження відносин з клієнтами і конкретних завдань; людські ресурси; виконання завдання; моніторинг.

Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» визначено перелік суб'єктів аудиторської діяльності, які повинні проходити обов'язковий контроль якості аудиторських послуг для проведення обов'язкового аудиту, а саме: 1) для проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, які становлять суспільний інтерес, контроль якості аудиторських фірм повинна здійснювати Інспекція із забезпечення якості; 2) для проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, крім підприємств, які становлять суспільний інтерес, контроль

якості аудиторських фірм повинна здійснювати Аудиторська палата України.

В практичній діяльності контроль якості проходять не всі аудиторські фірми. В таблиці 1 наведено розподіл суб'єктів аудиту в межах областей України щодо можливості проведення обов'язкового аудиту (в т.ч. аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес).

Таблиця 1 - Розподіл суб'єктів аудиту в межах областей України щодо можливості проведення обов'язкового аудиту (в т.ч. аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес)

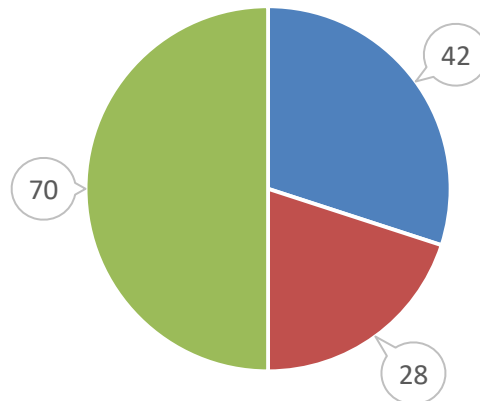
Області України	Кількість суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності			Кількість суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес		
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Вінницька	2	3	3	1	1	1
Волинська	1	3	2	-	-	-
Дніпропетровська	12	12	11	6	6	5
Донецька	1	1	1	-	-	-
Житомирська	4	5	5	-	-	-
Закарпатська	3	2	-	1	2	2
Запорізька	15	14	13	5	5	3
Івано-Франківська	4	4	-	1	1	1
м. Київ, Київська область	102	120	116	46	56	55
Кіровоградська	2	4	4	-	-	-
Львівська	6	10	8	3	4	4
Миколаївська	3	3	3	-	-	-
Одеська	9	13	13	4	4	4
Полтавська	5	5	5	1	2	2
Рівненська	1	3	3	-	-	-
Сумська	1	2	2	-	-	-
Тернопільська	3	3	3	-	-	-
Харківська	18	24	24	3	6	6
Херсонська	3	7	5	1	-	-
Хмельницька	3	3	3	-	1	1
Черкаська	6	5	5	-	-	-
Чернівецька	1	1	1	-	-	-
Чернігівська	1	2	2	-	-	-

*Джерело: складено автором за матеріалами Аудиторської палати України [2].

Дані таблиці 1 засвідчують, що динаміка кількості суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності за період 2018 – 2020 роки не є постійною. Лідируючі позиції займають аудиторські фірми м. Києва, Київської та Харківської області. Відносно кількості суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, варто зазначити, що Київ та Київська область займає домінуюче місце, а в переважній більшості досліджуваних областей взагалі відсутні аудиторські фірми, які можуть надавати послуги з аудиту

підприємствам, що становлять суспільний інтерес.

Для цілей даного дослідження проведемо аналіз кількості суб'єктів аудиторської діяльності, які пройшли контроль якості у 2021 році (рисунок 1).

- Кількість суб'єктів аудиторської діяльності, які пройшли контроль якості Інспекції з забезпечення якості ДУ "Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю"
- Кількість суб'єктів аудиторської діяльності, які пройшли контроль якості Комітету з контролю якості Аудиторської палати України
- Всього суб'єктів аудиторської діяльності, які пройшли контроль якості

Рисунок 1 - Кількість суб'єктів аудиторської діяльності в Україні, які пройшли контроль якості в 2021 році

*Джерело: складено автором за матеріалами Аудиторської палати України [2].

Як видно з рисунка 1, 70 суб'єктів аудиторської діяльності пройшли контроль якості. Причому Інспекція із забезпечення якості провела контроль якості для 42 аудиторських фірм, а Аудиторська палата України – для 28 аудиторських фірм.

Отже, в ході проведеного дослідження встановлено, що на сьогодні в аудиторській діяльності є актуальним питання забезпечення якості аудиту. Аудиторська палата України разом з іншими професійними організаціями ініціює проведення значної кількості заходів, які спрямовані на побудову дієвої концепції забезпечення якості аудиторських послуг, оскільки євроінтеграційні процеси, зміни інтересів стейкхолдерів в контексті якості аудиту створюють нові виклики для суб'єктів аудиторської діяльності.

Список використаних джерел

3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016-2017 р. Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України. Київ. 2018. Ч.1. 1142 с.

4. Офіційний сайт Аудиторської палати України. URL: <https://www.apu.com.ua/>.

5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://cutt.ly/Cnj1jPw>.

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 3
Актуальні питання оподаткування в
системі управління підприємством.

Єрмолаєва Марина Валентинівна,

К.е.н., доцент

Полтавський державний аграрний університет

Москаленко Олена Юріївна

Здобувач вищої освіти освітнього ступеня Магістр

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ВИНИКНЕННЯ ТА РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Доходна частина державного бюджету формується за рахунок надходження податкових платежів. Від того, наскільки зрозуміло і прозоро побудована податкова система, наскільки свідомо сформована в бізнесі культура сплати податків, буде залежати наповненість державного бюджету і можливість держави виконувати соціально-політичні функції, які вона зобов'язалась виконувати для своїх громадян.

Сучасна податкова система України включає в себе три складових частини:

1. Оподаткування юридичних осіб;
2. Оподаткування фізичних осіб (громадян);
3. Система зборів до цільових державних фондів та справляння неподаткових платежів в бюджет.

Відповідно до ст. 8 Податкового кодексу України податки поділяють на загальнодержавні та місцеві. Податки поділяють на дві групи – прямі та непрямі [1].

Базою нарахування прямих податків є доходи або майно платника. Непрямі податки встановлюються у вигляді надбавки до відпускної або роздрібною ціни на товари, роботи, послуги і сплачуються споживачем. Аналіз структури податкових надходжень до державного бюджету України свідчить, що найбільша питома вага у побудові дохідної частини державного бюджету(без урахування податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб) припадає на надходження від сплати ПДВ.

Таблиця 1 - Структура податкових надходжень до державного бюджету України за 2017-2021 рр. (млн. грн)*

№	Найменування податку	2017		2018		2019		2021		2021 (9міс.)	
		млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	ПДВ	434041	63	506168	64	378690	56	381360	57	491965	60
2	Акцизний податок	121449	18	137726	17	137076	20	142758	21	154495	19
3	Місцеві податки і збори	53282	8	58902	7	73576	11	74918	11	82461	10
4	Плата за користування надрами	44979	6	43852	6	44939	7	30174	5	39263	5
5	Ввізне мито	23898	3	28077	4	29855	4	28261	4	33485	4

Продовження таблиці 1

6	Інші податки та збори	11487	2	19031	2	13410	2	12749	2	14109	2
	РАЗОМ	689136	100	793756	100	677547	100	670220	100	815778	100

* Побудовано за матеріалами відкритих джерел [2]

Історія ПДВ розпочалася у 1918 р. коли Вільгельм Сіменс розробив теорію цього податку. Запровадження податку на додану вартість в податкову практику відбулося у 1954 р. у Франції Морісом Лоре. В Європі Європейською економічною спільнотою було запроваджено ПДВ у 1967 р. Сплата цього податку було основною вимогою для претендентів на вступ до ЄЕС. В Україні запровадження ПДВ відбулося лише у 1992 р. До цього періоду на теренах Радянського Союзу такого податку не існувало взагалі. Слід зазначити, що не всі країни світу вважають за необхідне справляння ПДВ. Сполучені Штати Америки дотепер є противниками справляння цього податку. Оскільки вважають, що це буде шкодити розвитку внутрішньої торгівлі

Податок на додану вартість відноситься до категорії непрямих податків, який включено до відпускнуї вартості товару. Платником ПДВ є покупець. Продавець акумулює суми ПДВ і перераховує його до державного бюджету, фактично виконуючи роль посередника між споживачем товарів і державою.

Справляння ПДВ має як беззаперечні переваги, так і певні недоліки. До переваг цього податку слід віднести його бюджетоутворюючу роль і фіскальну функцію. Справляння ПДВ на всіх рівнях споживання продукції, товарів, робіт, послуг створює передумови для поповнення державного бюджету. Ставка ПДВ становить 20%, по окремих операціях 7% або 0%. Протягом всього періоду існування ПДВ точаться дискусії щодо його недоліків. Одним з найсуттєвіших недоліків вважається висока ставка податку. Значний податковий тягар спонукає підприємця шукати шляхи до зменшення податкового навантаження на бізнес і переводити його повністю або частково у «тінь». При цьому бюджет недоотримує податкових надходжень. З іншого боку висока ставка ПДВ знижує споживацький попит і в кінцевому підсумку може сприяти зменшенню обсягів товарообігу в країні і зниженню купівельної спроможності її громадян.

Останнім часом все частіше постає питання про зниження ставки ПДВ. Цікавий досвід інших країн з цього приводу. Найвища ставка ПДВ встановлена в Угорщині – 27%, найнижча – в Люксембурзі – 17% [4]. В Україні вже декілька років поспіль обговорюється можливість зниження діючої ставки ПДВ до 17%. З одного боку це призведе до загального здешевлення вартості товарів, робіт та послуг і сприятиме підвищенню купівельної спроможності населення, а з іншого боку зниження податкової ставки може спровокувати зменшення надходжень до державного бюджету. Тому питання про зменшення ставки податку потребує ретельного вивчення та аналізу.

Адміністрування ПДВ можна віднести до одного з найскладніших завдань як бухгалтерської служби платника податку, так і відповідних державних органів. Складність цього процесу також сприяє поширенню практики пошуку ресурсів для спрощення розрахунків і звітування. Блокування

податкових накладних та складний та тривалий процес їх розблокування призводить значних втрат робочого часу та фінансових ресурсів. Це також не сприяє популяризації ПДВ [5].

ДПС пояснює, що зупинення реєстрації податкових накладних спрямовано на боротьбу із зловживаннями при справлянні ПДВ і захист добросовісних платників. Для полегшення вирішення проблеми блокування ПН, платник повинен мати позитивну податкову історію [6]. Слід зауважити, що досягти відповідності всім критеріям достатньо складно, особливо в сучасних умовах. Тому все частіше і частіше виникають ситуації, коли блокуються податкові накладні у цілком благополучних платників податку. Внаслідок цього підприємства вимушені витрачати час і ресурси на вирішення проблеми з заблокованими податковими накладними, доводити свою відповідність визначеним критеріям.

Така ситуація не сприяє покращенню взаємовідносин між платниками податків і органами ДПС, ставить їх по різні сторони «барикад», хоча, на нашу думку, ДПС і бізнес мають співпрацювати заради досягнення спільної мети - розвитку підприємницької діяльності, підвищенню культури ведення бізнесу і сплати податків, формування доходної частини державного бюджету України.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755 : станом на 1 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 09.10.2022).
2. Податкові надходження. Ціна держави. URL: <http://old.cost.ua/budget/revenue/> (дата звернення: 09.10.2022).
3. Історія ПДВ. Ціна держави. URL: <https://cost.ua/109-history-vat/> (дата звернення: 09.10.2022).
4. Самедова Л. Р. ПДВ в Україні та світі: особливості справляння. Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Вип. 2 (10). 2018. С. 104-107. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/14039/1/%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%B4>
5. Шаповал Т. Б. Податок на додану вартість: генеза та сучасна трансформація в умовах реформаційних правотворчих процесів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. Вип. 47. Т. 3. 2017. С. 16-19. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/2379/1/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%> (дата звернення: 09.10.2022).
6. Як визначається податкова історія платника ПДВ: роз'яснює ДПС. Дебет-Кредит. URL: news.dtkk.ua/taxation/pdv/68625-yak-viznacajetsya-podatkova-istoriya-platnika-pdv-rozjasnyuje-dps

Кобрин Тетяна Анатоліївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Одеський державний аграрний університет

Найда Андрій Васильович
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Одеський державний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ БІЗНЕС СУБ'ЄКТІВ ЄДИНИМ ПОДАТКОМ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Податкове законодавство періодично зазнає істотних змін, а його поточне вдосконалення є постійним процесом. Зміни податкових умов ведення бізнесу закріплюються законодавчими актами, що регулюють підприємницьку діяльність. Вони мають як позитивний, так і негативний вплив на розвиток підприємницької діяльності. Зокрема, позитивний вплив має вдосконалення адміністрування податків шляхом впровадження доступних електронних сервісів податкових органів, що дає змогу заощадити час платників податків. Водночас, зміна строку сплати податку не обґрунтована поточними потребами економіки, чим забирають час у платників податків на адаптацію до них. На жаль, не всі імplementовані податкові правки створюють комфортне середовище для провадження господарської діяльності юридичними та фізичними особами. Це обумовлює важливість досліджень питань оподаткування та актуалізує їх.

На даний момент в Україні сформована система податків яка повністю відповідає європейським стандартам і має всі класичні бюджетоутворюючі податки, які діють в усьому цивілізованому світі, з конкурентними ставками оподаткування. Рівень податкових надходжень реалізується економічною та соціальною політикою держави [1, 2].

Згідно Закону № 2120-ІХ від 15 березня 2022 р. “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану” тимчасово [3], з 1 квітня 2022 р. до припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України, дозволені значні покращення критеріїв перебування та ставок податку (табл. 1.).

З початком великої війни Україна опинилася в складній ситуації: податкові надходження скоротилися і водночас виникла потреба в рази збільшити фінансування оборони. Також зросла кількість людей, яким потрібна підтримка держави [4]. Перш за все, це внутрішньо переміщені особи і безробітні. При цьому можливості українського уряду залучати кошти на зовнішньому та внутрішньому ринках зменшилися. Допомога від міжнародних фінансових організацій, Євросоюзу, Сполучених Штатів та інших країн виросла в рази, але вона нерегулярна і недостатня. Саме тому після суттєвого зниження

податків та лібералізації контролю за їх сплатою в березні та квітні 2022 року влітку уряд почав повертати деякі податки [5].

Таблиця 1 - Порівняння умов перебування на єдиному податку до та після введення воєнного стану

Група єдиного податку	До введення воєнного стану		У період дії воєнного стану	
	Критерії	Ставки	Критерії	Ставки
1 група	дохід за 2022 рік до 1085500 грн, відсутність найманих працівників	до 10% прожиткового мінімуму, що дорівнює 248,10 грн (2481 грн*10%)	дохід за 2022 рік до 1085500 грн, відсутність найманих працівників	мають право не сплачувати ЄП
2 група	дохід за 2022 рік до 5421000 грн, максимум 10 найманих працівників	до 20% мін. ЗП, що дорівнює 1300 грн (6500 грн*20%)	дохід за 2022 рік до 5421000 грн, максимум 10 найманих працівників	мають право не сплачувати ЄП
3 група	дохід за 2022 рік до 7585500 грн, кількість співробітників необмежена	3% + ПДВ або 5% від доходу	дохід за 2022 рік до 10 мільярдів грн, кількість співробітників необмежена	2% від доходу

Джерело: узагальнено авторами згідно [3]

Повернутися до звичайної системи оподаткування підприємств варто вже зараз, не чекаючи завершення дії воєнного стану, оскільки запровадження 2-відсоткового податку з обігу для всіх шкодить бюджету і значній частині підприємств. Звільнення від податків ФОПів першої та другої груп можна залишити, щоб підтримати дрібних підприємців. Варто скасувати пільги для технопарків та наукових установ. Навряд чи багато підприємств захочуть ними скористатися, проте їх наявність свідчить про схильність уряду запроваджувати нерівні правила гри. Після скасування воєнного стану гуманітарні потреби певний час залишатимуться значними, тож зі скасуванням пільг для благодійної та гуманітарної допомоги поспішати не варто, потрібно враховувати швидкість повоєнного відновлення. Після війни можна буде повернутися до обговорення податкової реформи.

Список використаних джерел

1. Державна податкова служба України. Офіційний портал. Розділ: Новини. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/578179.html> (дата звернення: 03.11.2022).
2. Доповідь «Податок з продажів, як альтернатива з ПДВ». Український інститут майбутнього. 2021. URL: <https://uifuture.org/publications/podatok-z-prodazhiv-vs-pdv/> (дата звернення: 03.11.2022).

«Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (22 листопада 2022 р., м. Суми)

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#n26> (дата звернення: 03.11.2022).

4. Системний звіт «Адміністрування податків, які сплачує бізнес». Business Ombudsman Council. Серпень 2020. URL: <https://boi.org.ua/publications/systemicreports/1308-systemic-report---administering-taxes---in-ukr---v-5/> (дата звернення: 03.11.2022).

5. Бутенко Т. В., Бутенко В. В. Переваги та недоліки використання різних форм оподаткування в Україні. Економіка: реалії часу. 2017. No 4 (32). С.28–36.

Кравченко Катерина Олександрівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського НАУ

Науковий керівник:
Коренівська Людмила Вікторівна
викладач обліково-фінансових дисциплін
Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського НАУ

ВІДНОВЛЕНО ОБОВ'ЯЗОК СПЛАТИ ЄДИНОГО ПОДАТКУ

Єдиний податок (ЄП) - це податок, що сплачують суб'єкти господарської діяльності на спрощеній системі оподаткування.

15 березня 2022 року прийнято Закон України № 2120-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [1], відповідно до якого передбачаються особливості справлення податкових зобов'язань, у тому числі й щодо платників спрощеної системи оподаткування, а саме (рис. 1).

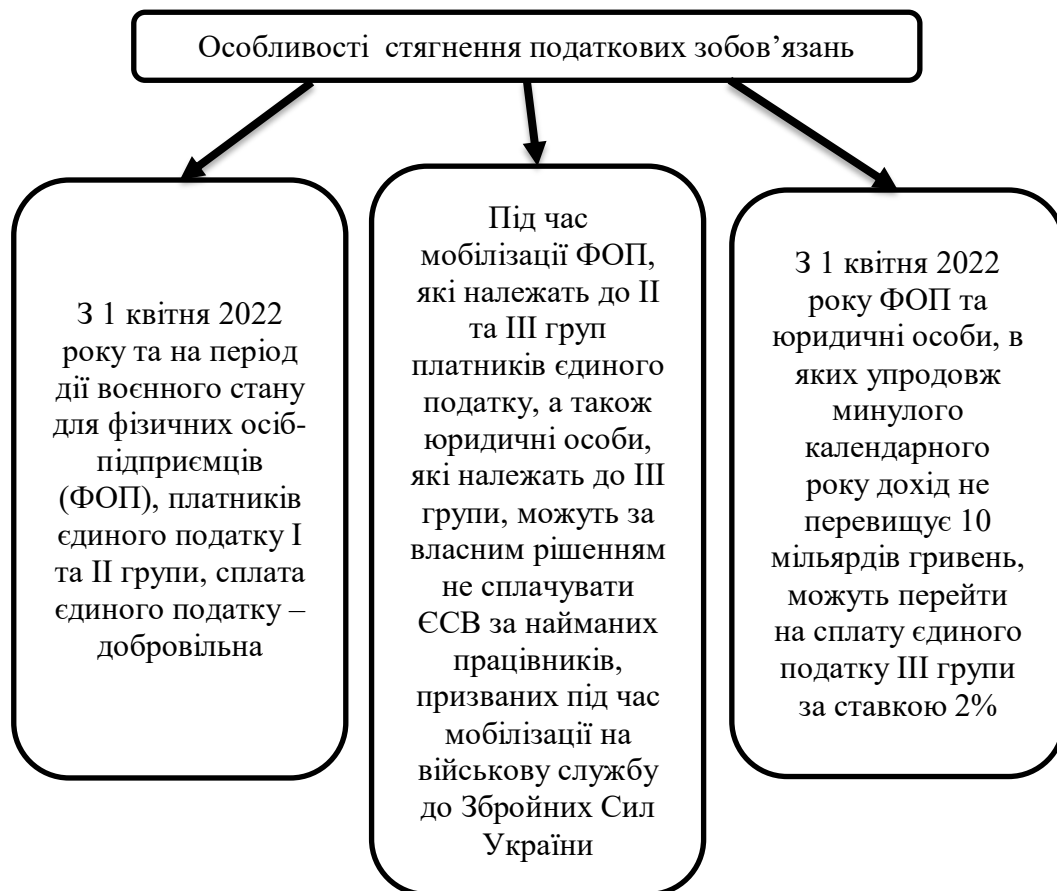

Рисунок 1 - Особливості сплати податкових зобов'язань на період дії воєнного стану

Джерело: складено автором на основі [1].

Станом на вересень 2022 року норма Закону, яка звільняє ФОПів 1 та 2 груп від єдиного податку і ЄСВ діє. Але є певні нюанси, зокрема, в електронному кабінеті платника і в додатку Дія єдиний податок нараховується. Деякі районні фіскальні служби змушують сплачувати єдиний податок, погрожуючи штрафами та позбавленням статусу платника єдиного податку.

Отже, ми маємо норму закону, яка свідчить про те, що платник має право не платити єдиний податок (а за бажанням може і платити).

Якщо борг з єдиного податку виник з 24 лютого до 31 липня 2022 року, то цей борг не є підставою для позбавлення права статусу платника єдиного податку. А якщо борг виник після вказаної дати, наприклад 1 серпня, то податківці вважатимуть його таким боргом, що є підставою для позбавлення підприємця статусу платника єдиного податку. Тобто, якщо на протязі 6 місяців підприємець має борг, то його позбавляють статусу платника єдиного податку на 12 місяців і протягом цього періоду йому доведеться бути на загальній системі оподаткування і сплачувати досить високі податки.

Що стосується ЄСВ то його можна поки що не платити.

Що стосується єдиного податку на 3 групі, його однозначно необхідно платити, оскільки він залежить від доходу за умови: «є дохід – є податок, немає доходу - немає податку». Так само необхідно платити податки за найману працю і здавати звіти за них щокварталу.

Варіанти дій для ФОПів на 1 та 2 групах.

Варіант 1: «Здатися» та починаючи з 1 серпня 2022 року сплачувати єдиний податок.

Варіант 2: Принципово відстоювати свої позиції і звертатися до суду. Є шанси скасувати нарахований штраф за несплату єдиного податку [2].

Якщо підприємець має поважні причини, через які він не сплачував податки, то в цьому випадку штрафу і пені не буде. Міністерство фінансів затвердило повний перелік причин, коли можна не платити податки (рис. 2).

Але є один нюанс – про ці обставини необхідно було повідомити до 30 вересня 2022 року, в противному випадку штрафи та пеня будуть нараховані.

ФОПи біженців, які перебувають у Європі понад 6 місяців, стають податковими резидентами Європи і, відповідно, вони там повинні платити податки за доходи, в тому числі, і в Україні. Але, станом на сьогодні, є три країни, які прийняли своє індивідуальне рішення і в них можна не платити за дохід - це Литва, Ірландія та Польща. Тобто, можна не платити податки біженцям українцям, які перебувають у цих країнах і отримують доходи з України. Але якщо підприємець перебуває в інших країнах: Німеччина, Америка, Франція, Італія, Іспанія тощо, податок необхідно сплачувати, оскільки окремих норм немає і він оподатковується на загальних підставах [3].

Україна намагається звернутися до ЄС, щоб домовитися про несплату податків (і в країні, де знаходиться підприємець-біженець і в Україні, тобто уникнути подвійного оподаткування), але поки що фінальних домовленостей немає.

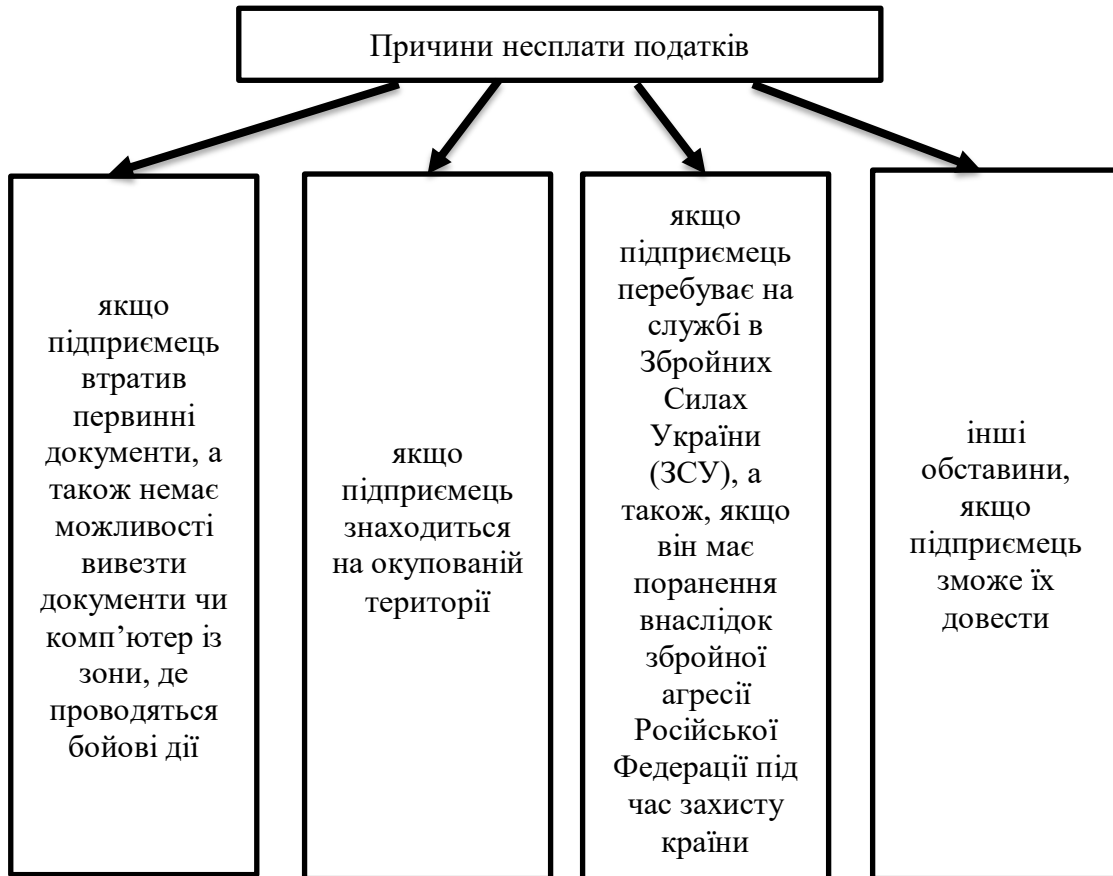

Рисунок 2 - Причини, які є підставою для несплати податків, штрафів та пені до 30 вересня 2020 р.

Джерело: сформовано автором на основі [4].

Список використаних джерел

1. Закон України № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
2. Увага! Відновили обов'язок сплати єдиного податку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=jAq-FbWa4Nc>
3. Як платити податки та чого чекати у вересні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=CUuN8vFfXIw>
4. Порядок підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків, визначених у пп. 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, затверджений наказом Мінфіну від 29.07.2022 № 225 (далі – Порядок № 225). // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://buhplatforma.com.ua/article/15612-nemozhlivist-vikonuvati-podatkovii-obovyazki-yak-pidtvrditi#anc_1

Лега Ольга Василівна, к.е.н., доцент

Яловега Людмила Василівна, к.е.н., доцент

Прийдак Тетяна Борисівна, к.е.н., доцент

Полтавський державний аграрний університет

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах воєнного стану ускладнюється діяльність підприємств в Україні. Залишатися економічно-стійким господарюючим суб'єктом та захищатися від руйнівного впливу із боку внутрішніх та зовнішніх явищ стає надзвичайно складно. Загострення ситуації, спричиненої військовими діями, актуалізує питання зниження податкових ризиків та мінімізацію податкових платежів на законних підставах [1]. Відсутність дієвої системи внутрішньогосподарського контролю розрахунків за податками та зборами підприємства призводить до негативних наслідків [2], що можуть проявлятися в порушеннях податкового законодавства супроводжується адміністративною (табл. 1), фінансовою та кримінальною відповідальністю (табл. 2).

Таблиця 1 - Адміністративна відповідальність за порушення в сфері оподаткування, 2022 р.

Склад порушення	Розмір адмінштрафу у разі вчинення протягом року одного і того ж правопорушення		Стаття КпАП
	вперше	повторно	
Відсутність податкового обліку Порушення порядку ведення податкового обліку	від 75 до 170 грн	від 170 до 255 грн	Ст. 163-1.
Неподання або несвоєчасне подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів)	від 75 до 170 грн	від 170 до 255 грн	Ст. 163-2.
Невиконання законних вимог податкових органів	від 75 до 170 грн	від 170 до 255 грн	Ст. 163-3.
Порушення порядку утримання та перерахування ПДФО, подання відомостей про виплачені доходи	від 34 до 51 грн	від 51 до 75 грн	Ст. 163-4.
Порушення порядку справляння та сплати туристичного збору	850 грн		Ст. 163-17.
Порушення податковим агентом, особою, яка здійснює тимчасове розміщення платника збору у місцях проживання (ночівлі)	1700 грн	3400 грн	
Порушення порядку подання декларації про доходи та ведення обліку доходів і витрат	від 51 грн до 136 грн	від 85 грн до 136 грн	Ст. 164-1.
Зберігання або транспортування алкогольних напоїв чи тютюнових виробів з підробленими чи фальсифікованими марками акцизного податку	від 1700 грн до 4250 грн	від 10200 грн до 17000 грн	Ст. 164-5.
	з конфіскацією таких напоїв або виробів.		
Незаконне зберігання марок акцизного податку	від 1700 грн до 4250 грн з конфіскацією марок АП		

*узагальнено на підставі [3]

Фінансова відповідальність регламентується Податковим кодексом України [4]. Зокрема, за порушення встановленого порядку взяття на облік (реєстрації) у контролюючих органах штраф для самозайнятих осіб - 340 грн

«Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (22 листопада 2022 р., м. Суми)

(680 грн), для юросіб - 1020 грн. (2040 грн). (ст. 117 ПКУ); за неподання або несвоєчасне подання податкової звітності – 340 грн (1020 грн) (ст. 120 ПКУ); за порушення строків зберігання документів з питань обчислення і сплати податків та зборів - 1020 грн (2040 грн) (ст. 121 ПКУ).

Таблиця 2 - Кримінальна відповідальність за порушення в сфері оподаткування, 2022 р.

Склад порушення	Розмір несплачених податків, грн.	Покарання	Стаття ККУ
Умисне ухилення від сплати податків, зборів у значних розмірах	3 721 500 грн.	від 85000 до 170000 грн з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років або без такого.	ч. 1 ст. 212 ККУ
Умисне ухилення від сплати податків, зборів у великих розмірах	6 202 500 грн.	штрафом від 170000 до 255000 грн з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років	ч. 2 ст. 212 ККУ
Умисне ухилення від сплати податків, зборів у особливо великих розмірах	8 683 500 грн.	від 255000 до 425000 грн з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років з конфіскацією майна	ч. 3 ст. 212 ККУ

*узагальнено на підставі [5]

Центральне місце в забезпеченні податкової безпеки належить системі внутрішнього контролю, яка направлена на управління податковими ризиками. Завданнями внутрішнього контролю податкової безпеки є: 1) перевірка дотримання податкового законодавства, в т.ч. при здійсненні фактів господарської діяльності на відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку; 2) перевірка правильності визначення об'єкта та бази оподаткування; 3) перевірка правильності встановлення ставки податку до бази оподаткування [6]; 4) перевірка правильності нарахування податкових зобов'язань платника податку; 5) перевірка повноти та своєчасності слати зобов'язання за податками; б) перевірка правильності відображення розрахунків з бюджетом в деклараціях за звітний (податковий) період; 7) перевірка стану бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за податками; 8) перевірка правильності відображення розрахунків з бюджетом в фінансовій звітності суб'єкта господарювання [6]; 9) управління податковими ризиками на постійній основі з метою попередження, виявлення та виправлення впливу негативних наслідків.

Характеристика основних елементів податкової безпеки в структурі внутрішнього контролю представлено у табл. 3.

Таблиця 3 - Основні елементи податкової безпеки в структурі внутрішнього контролю

Елемент	Об'єкт контролю
Область контролю	Контрольне середовище; дотримання принципів платника податків; наявність та послідовність застосування облікової політики для цілей оподаткування; визначення обов'язків та відповідальності за розробку податкової політики, ведення податкового обліку; наявність кваліфікованих кадрів та надання можливості отримання консультацій з питань оподаткування та ін.
Оцінка ризиків	Аналіз факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що супроводжуються виникненням податкових ризиків; опис податкових ризиків, притаманних бізнесу

«Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (22 листопада 2022 р., м. Суми)

Елемент	Об'єкт контролю
	організації, розробка методів оцінки податкових ризиків та управління наслідками їх впливу; планування та управління податковим навантаженням
Інформаційна система економічного суб'єкта	Ведення податкового та бухгалтерського обліку, у тому числі складання бухгалтерської фінансової звітності та податкових декларацій; достатність, оперативність та адресність подання інформації для прийняття управлінських рішень; контроль повноти, своєчасності виконання податкового обов'язку.
Комунікації	Склад та характеристика технічних та програмних засобів збору та обробки інформації; актуальність та надійність засобів комунікації; достатнє забезпечення інформаційної системи ресурсами; наявність регламентів щодо обмеження несанкціонованого доступу до інформації
Процедури внутрішнього контролю	Процедури з виявлення, опису, оцінки податкових ризиків та ефективність їх застосування для досягнення поставлених цілей; оцінка внутрішнього контролю; процедури та методи внутрішнього контролю в цілому та в розрізі елементів; оцінка їх ефективності та результативності; аналіз необхідності зміни внутрішнього контролю та його елементів відповідно до податкових ризиків; аналіз виконання рішень щодо усунення недоліків внутрішнього контролю у сфері управління податковими ризиками
Моніторинг внутрішнього контролю	Огляд функціонування елементів внутрішнього контролю на постійній основі в ході господарської діяльності; Аналіз необхідності зміни внутрішнього контролю та її елементів відповідно до оперативних та стратегічних цілей

Внутрішній контроль податкової безпеки направлений на забезпечення повноти нарахування та своєчасності сплати податку, зниження податкових ризиків та втрат. Надійність системи внутрішнього контролю податкової безпеки потребує виокремлення областей контролю, характерних для податкових ризиків та розробки інструментарію, враховуючи специфіку діяльності суб'єктів господарювання. Результатом впровадження та/або застосування системи внутрішнього контролю податкової безпеки є захист суб'єктів господарювання від штрафних санкцій та підвищення податкової дисципліни платника податків.

Список використаних джерел:

1. Лега О.В., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б. Податкові ризики як елемент податкової політики підприємств. *Інфраструктура ринку*. Випуск 67. 2022. С. 229-233.
2. Безверхий К. Модель внутрішньогосподарського контролю розрахунків за податками та зборами. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 2. С. 30-36. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/1301/1/Безверхий.pdf> (дата звернення 15.10.2022).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. (дата звернення 15.10.2022).
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2628-20>. (дата звернення 15.10.2022).
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення 15.10.2022).
6. Йолтуховська О. До Питання внутрішньогосподарського контролю розрахунків за податком на додану вартість. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24782/1/Йолтуховська%20О.%2C.pdf> (дата звернення 15.10.2022).

Черних Діана Сергіївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Гордієнко Микола Іванович
кандидат економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Податок на додану вартість вважається наймолодшим податком у світі, який був винайдений лише у ІХХ столітті. Концепцію податку на додану вартість, принципову схему його стягнення та переваги перед іншими непрямими податками (податок з обороту, податок з продаж) обґрунтував французький фінансист, тодішній Міністр економіки, фінансів і промисловості Франції Моріс Лорі в 1954 році. Своєрідним дослідним полігоном для апробації податку стала африканська держава Кот-д'Івуар, на той час французька колонія. Лише з 1968 року податок на додану вартість було запроваджено у Франції. На сьогодні даний податок успішно функціонує більш ніж у 140 країнах світу, лише у США він не знайшов належної підтримки, тому стягується податок з продажів.

Як зазначав М. Лорі, податок на додану вартість нараховується на всіх етапах виробництва, виходячи з цього податковий тягар розподіляється між усіма учасниками ланцюжка. При цьому відмінність від податку з продажів, при застосуванні якого податковий тягар також лягає на всіх учасників, відбувається своєрідний залік податків: податку, який покупець компенсує продавцю під час купівлі його товару, і податку, який покупець платить, будучи вже продавцем свого товару.

Помилкою багатьох українських учених-економістів є твердження, що податок на додану вартість запроваджений для боротьби з надмірним споживанням. На їх думку, обкладання цим податком призводить до зростання цін, а це провокує скорочення споживання.

Насправді ціна залежить передусім від попиту та пропозиції на товар, і лише потім постає питання інших складових формування ціни.

В Україні податок на додану вартість було запроваджено з 01 січня 1992 року Законом «Про податок на додану вартість» від 20 грудня 1991 року, пізніше цей Закон був замінений декретом Кабінету Міністрів України «Про податок на додану вартість» від 26 грудня 1992 року, а у 1997 році був прийнятий Закон України «Про податок на додану вартість». На даний час діє Податковий Кодекс України, який був прийнятий 02 грудня 2010 року.

Даний непрямий податок займає істотне місце в податковій системі України, він виконує значну бюджетоутворювальну роль. Він дає право мати

джерело надійних та стабільних надходжень до державного бюджету України.

Згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку синтетичний облік ПДВ ведеться на пасивному рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», він призначений для узагальнення інформації за розрахунками підприємства щодо всіх видів платежів до бюджету. За кредитом – нарахування платежів до бюджету, за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання. Рахунок 64 має субрахунки, один із яких 641 «Розрахунки за податками», на цьому субрахунку визначається сума ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету як різниця між його кредитовим і дебетовим оборотом, за винятком суми по дебету, яка підлягає сплаті податку за попередні звітній період.

Для обліку ПДВ використовуються ще два субрахунки, а саме: 643 «Податкові зобов'язання» та 644 «Податковий кредит». На субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» ведеться облік попередньої оплати за товари, послуги. На субрахунку 644 «Податковий кредит» ведеться облік суми ПДВ, на яку підприємство має право зменшити податкові зобов'язання. На субрахунках 643 «Податкові зобов'язання» та 644 «Податковий кредит» здійснюється коригування податкових зобов'язань та податкового кредиту, пов'язаних із застосуванням норм за першою подією.

Доцільним буде спрощення обмеження записів на субрахунках 643 та 644, що пов'язані з виданими й отриманими авансами, нарахованими податковими зобов'язаннями та податковим кредитом із ПДВ лише від сум передоплати товарів, котрі не були відвантажені та отримані станом на кінець місяця. Така схема дасть змогу виключити із субрахунків 643 та 644 численні записи, пов'язані з обліком кожної часткової передоплати протягом звітного місяця. Спрощення такого обліку не вимагає ведення жодних додаткових облікових реєстрів.

Таким чином, податок на додану вартість відіграє вагомую роль в регулюванні економічних та соціальних процесів у державі. Крім того, здійснено спробу, щодо обмеження можливості для ухилення від сплати ПДВ, з цією метою впроваджена електронна система податкових накладних, не дозволяється новоствореним суб'єктам підприємництва користуватися правом на податковий кредит протягом першого року діяльності, покриття податкового кредиту відбуватиметься в основному за рахунок податкових зобов'язань майбутніх періодів, тощо.

Список використаних джерел

1. Ходикіна А.А., Бурковська А.В. Актуальні тенденції обліку розрахунків з податку на додану вартість. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 1196-1199.

2. Податковий Кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02 грудня 2010 року (в редакції Закону № 2643-IX від 28 жовтня 2022 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 4
Напрями модернізації системи
управління підприємством в умовах
глобалізації.

Арістова Ольга Олександрівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ

Важливу роль в управлінському процесі відіграє інформаційне забезпечення, оскільки без належного інформаційного супроводу неможливо провести діагностику власного капіталу, прийняти управлінські рішення, проаналізувати результати діяльності та змодельовати перспективну стратегію розвитку [3, с. 203]. Варто зазначити, що якість управлінських рішень значною мірою залежить від організації бухгалтерського обліку власного капіталу, оскільки облікова інформація є одним з головних інструментів системи управління.

Бухгалтерський облік як функція управління активно взаємодіє з іншими функціями, такими як: планування, контроль та аналіз. Елементи методу бухгалтерського обліку (документування, інвентаризація, рахунки, подвійний запис, оцінка, калькулювання, баланс та звітність) слід розглядати в якості інструментів підготовки релевантних даних на всіх етапах прийняття управлінських рішень. У системі управління підприємством бухгалтерський облік виконує ряд важливих функцій, які дозволяють усувати інформаційні бар'єри між керуючою та керованою системою, а головне раціоналізувати процес прийняття управлінських рішень [1, с. 51].

Як стверджує Куцик П.О., облікова сфера компанії повинна розглядатися як предмет інноваційної економіки для набуття нових можливостей шляхом гнучкої адаптації облікових інструментів до змінюваних інформаційних потреб управління. В обліковій системі здійснюється оцінка прийнятих рішень на різних рівнях управління з точки зору відповідності загальної стратегії підприємства. Цю функцію найбільше виконує стратегічний управлінський облік, який являє собою широкомасштабний підхід, орієнтований на майбутнє і спрямований у зовнішнє середовище [2, с. 85].

В практичній діяльності управлінці підтверджують факт, що без використання інформації бухгалтерського обліку практично не реально ідентифікувати стратегічні, ефективні управлінські заходи.

Аналіз наукових праць вчених дозволяє зазначити, що на сьогодні відсутній універсальний підхід щодо формування обліково-інформаційного забезпечення. Обґрунтованість управлінських рішень значною мірою залежить від якості інформації.

У рамках досліджуваної проблематики вважаємо за доцільне розглянути структуру обліково-інформаційного забезпечення управління власним капіталом та обґрунтувати вимоги до системи бухгалтерського обліку з урахуванням її зв'язку з управлінським процесом.

Обліково-інформаційне забезпечення управління власним капіталом доцільно розглядати з позиції зовнішньої та внутрішньої складової.

У складі зовнішньої складової обліково-інформаційного забезпечення доцільно виокремлювати:

1) юридичну складову, яка представлена сукупністю нормативних документів, які регламентують питання організації обліку власного капіталу (Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні; НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»);

2) інформацію, яка надана контролюючими органами, аудиторськими фірмами, зовнішніми стейкхолдерами.

Відносно внутрішньої складової обліково-інформаційного забезпечення, то доцільно виокремити внутрішні нормативні документи та документи бухгалтерського обліку.

До складу юридичної складової внутрішнього обліково-інформаційного забезпечення відносяться нормативні документи, які розроблені та затверджені на рівні суб'єкта господарювання (у випадку необхідності затверджені / погоджені органом, до сфери управління якого належить підприємство), а саме:

1) статут підприємства у якому чітко зафіксовані питання щодо джерел формування майна підприємства, розміру та умов збільшення зареєстрованого (статутного) капіталу, права щодо реінвестування частини чистого прибутку та ін.;

2) облікова політика, яка визначає ключові питання організації бухгалтерського обліку (в т.ч. власного капіталу), принципи та методи відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій, пов'язаних з формуванням, збільшенням (зменшенням) складових власного капіталу, особливості обліку розподілу прибутку підприємства (на збільшення зареєстрованого капіталу, розвиток виробництва, на матеріальне забезпечення), а також межі суттєвості для окремих об'єктів обліку (власного капіталу, для статей фінансової звітності щодо змін у власному капіталу) та ін.

У якості документів бухгалтерського обліку, які є інформаційними ресурсами управління власним капіталом, потрібно виокремити наступні:

1) первинні документи з обліку власного капіталу (прибутковий та видатковий касовий ордер, журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів, касова книга, банківська виписка, акт переоцінки основних засобів, акт приймання-передачі основних засобів, інвентарна картка, бухгалтерська довідка, розрахунок (довідка) бухгалтерії та ін.);

2) стандартні звіти по рахунках бухгалтерського обліку в розрізі складових власного капіталу (оборотно-сальдова відомість, обороти рахунку, аналіз рахунку, картка рахунку, картка субконто та ін.);

3) регламентована звітність (форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», форма 4 «Звіт про власний капітал»).

Доцільно наголосити, що в практичній діяльності пріоритет віддається регламентованій звітності як складовій обліково-інформаційного забезпечення, оскільки форми фінансової звітності дозволяють не тільки проаналізувати складові власного капіталу, зміни, які відбулися, але й розрахувати показники, які відіграють важливу роль у процесі управління власним капіталом (наприклад, коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт рентабельності власного капіталу та ін.).

Виходячи з особливостей обліково-інформаційного забезпечення управління власним капіталом, необхідно зазначити, для того, щоб інформація була ціннісним ресурсом управлінського процесу вона повинна відповідати якісним характеристикам. У науковій літературі існує значна кількість підходів щодо оцінки якості інформації бухгалтерського обліку, також дане питання розкрито в Концептуальній основі фінансової звітності, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Враховуючи погляди науковців, вимоги нормативних документів, слід виокремити наступні якісні характеристики, яким має відповідати інформація бухгалтерського обліку: суттєвість, доречність, точність, доступність, порівнянність, оперативність, аналітичність, гнучкість, об'єктивність, можливість перевірки, цінність, корисність, прогнозованість.

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що обліково-інформаційна складова відіграє важливу роль в інформаційному забезпеченні управлінського процесу. У показниках бухгалтерського обліку та фінансової звітності зацікавлене широке коло користувачів, оскільки на їх основі можна не тільки оцінити рівень достатності, платоспроможності суб'єкта господарювання, але й здійснити стратегічне прогнозування та окреслити стратегічні вектори менеджменту та розвитку.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник / О.А. Лаговська, С.Ф. Легенчук, В.І. Кузь, С.В. Кучер. Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2017. 416 с.

2. Куцук П.О. Стратегічний облік в інформаційному наповненні бізнес-моделі компанії. *Трансформація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах соціально-економічних викликів: матеріали Міжнародного кругового столу.*, 28 травня 2021 р. Том 1. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 277 с.

3. Назаренко І.М. Застосування економічних методів дослідження капіталу: досвід та перспективи : монографія. Суми: Університетська книга, 2015. 344 с.

Гаврилюк Вікторія Миколаївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Полтавський державний аграрний університет

Науковий керівник:
Чумак Валентина Дмитрівна
кандидат економічних наук, професор
Полтавський державний аграрний університет

ПРОГРАМА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Період вітчизняної економічної трансформації характеризується появою кризових явищ, через спад виробництва, недосконалість законодавчої бази, відсутність досвіду управління суб'єктами господарювання тощо. У разі загальноекономічного спаду в кризовому стані перебувають більшість підприємств та організацій окремих галузей економіки, особливо матеріальне виробництво, що найбільш чутливе до змін в економіці.

У сучасному ринковому середовищі на ефективність діяльності підприємств, а також платоспроможність, прибутковість і ліквідність активів, мають вплив наступні зовнішні фактори: низька спроможність споживачів, зміни в обмінних курсах та негативні внутрішні чинники, такі як: рівень менеджменту, маркетингові зв'язки, відсутність інноваційної політики тощо.

Виникнення та розвиток системних криз може вплинути на ключові складові підприємницької діяльності, призводячи до неможливості самостійного повернення до стану самоокупності та загрози банкрутства через збільшення боргу. У цьому випадку необхідне швидке реагування фінансових менеджерів (програма Crash), ефективне антикризове управління та мобілізація ендогенних ресурсів.

Ефективним виходом із кризових ситуацій є застосування процедур антикризового управління. Процес антикризового управління можна визначити як дії, спрямовані на вирішення проблем, що виникають внаслідок кризових ситуацій. Існують різні трактування сутності антикризового управління. Аналізуючи існуючі визначення, відображені в працях зарубіжних і вітчизняних учених, можна зробити висновок, що антикризове управління є функцією управління. Ця функція в корпоративній діяльності допомагає забезпечити високий рівень платоспроможності, зменшити вплив кризи на компанію або ліквідувати її наслідки, уникнути кризових ситуацій в цілому.

Антикризове управління передбачає створення нових систем менеджменту та застосування досконалих механізмів управління бізнес-об'єктами в короткий проміжок часу, приділяючи найбільшу увагу протидії розвитку кризи. Тому вплив звичних засобів не завжди дає необхідний ефект у передкризовій або кризовій ситуації. Одним із основних документів, який має розроблятися на підприємстві, що опинилося в умовах кризи, є антикризова програма.

Антикризова програма – це спеціально розроблений внутрішній документ, у якому систематично викладено основні заходи, структурні підрозділи та функціональні служби, які планується реалізувати на підприємстві для досягнення встановленої мети – виходу підприємства з кризового стану [1, с. 227].

До основних принципів формування антикризової програми відносять:

1. Принцип забезпечення досягнення цілей антикризового управління, який розкриває узгодженість заходів, що входять до антикризового портфеля, встановленим цілям антикризового управління.

2. Принцип зосередження на проблемі, яку необхідно вирішити, а не на зовнішніх ознаках її виконання.

3. Принцип забезпечення відповідності антикризового плану наявним і можливим ресурсам суб'єкта господарювання. Реалізація цього принципу визначає межі вибору антикризових заходів.

4. Принцип обмеження часу антикризового процесу.

5. Принцип обґрунтованості рішення щодо переліку антикризових заходів, який вимагає обов'язкового попереднього визначення складових завдання.

6. Принцип професіоналізму. Цей принцип визначає необхідність професійного підходу, доцільність залучення спеціалістів (експертів) до підготовки проектів антикризового планування, генерації альтернатив та оцінки їх наслідків.

7. Принцип співпраці, згідно з яким доцільним вважається використання групи експертів для підвищення якості антикризового плану.

8. Принцип максимальної ефективності антикризових заходів. Відповідно до цього принципу пріоритет має надаватися антикризовим інструментам і заходам, які забезпечують найбільшу віддачу.

Загалом антикризове управління, як особливий вид управлінської діяльності, можна умовно поділити на три наступні етапи:

- передкризовий (вище керівництво передбачає можливість виникнення кризи і вживає усіх та необхідних заходів для її запобігання);

- криза (підприємство знаходиться в кризовому стані та використовує все що в його силах для виходу з цього стану);

- посткризовий (бізнес подолав кризовий стан, вживає заходів щодо майбутнього розвитку та розглядає причини кризового стану).

Основою антикризового управління є прогнозування виникнення кризової ситуації, аналіз її ознак, прийняття та реалізація антикризових управлінських рішень, здійснення необхідних заходів, спрямованих на вихід підприємства з кризи та пом'якшення наслідків її впливу.

Чіткий опис зазначених аспектів дає можливість вибору і формування стратегічних напрямків майбутнього розвитку ринкових сучасних можливостей підприємства, які мають змогу забезпечити отримання необхідних фінансових та економічних показників для стабілізації фінансового стану суб'єкта господарювання. Це, у свою чергу, потребує формування відповідної фінансової основи шляхом застосування необхідного підходу до стратегічного

планування в умовах невизначеності інноваційного середовища.

З метою своєчасного попередження негативних тенденцій на підприємствах, рекомендується впровадження механізмів попереднього виявлення, ідентифікації та ліквідації. Скорочення кількості постійних витрат, зниження собівартості продукції, відновлення ліквідності та платоспроможності, раннього виявлення неминучої кризи, прискорення виявлення кризових явищ зобов'язує використання тактичних методів антикризового управління, такі як: даунсайзинг, санація, моніторинг та контролінг для кращих змін фінансових показників підприємства, а саме подолання наслідків кризи.

Однак, у більшості випадків цих підходів недостатньо для усунення головної причини кризового стану – неефективної системи управління, що потребує застосування заходів довгострокової дії: диверсифікації, реінжинірингу, злиття, реструктуризації, регуляризації тощо.

Таким чином, процес виходу підприємства з кризи не повинен бути хаотичним, а організованим і скоординованим. Розуміння істин виходу з кризи зумовлює доцільність визначення основних документів, які необхідно розробити в процесі антикризового управління. Антикризове управління – дотримання принципів цілеспрямованості, безперервності, комплексності, ефективності, гнучкості, оперативності та раціональності. Наведені характеристики є такими, що дають можливість розробити та реалізувати практичну та ефективну програму антикризового управління, що є актуальним і необхідним завданням, яке кожне підприємство має вирішувати за певними принципами та правилами.

Список використаних джерел

1. Федірець О. В., Зеленський А. С., Тищенко А. О. Стратегічні аспекти формування антикризової програми підприємства. *Економічний форум*. Луцьк: ЛНТУ, 2018. № 4. С. 227–233.
2. Діденко Є. О., Фесюн А. С. Теоретико-методичні засади антикризового управління підприємствами. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 90–96.
3. Невмержицька С. М., Марценюк С. О. Причини виникнення та шляхи подолання фінансової кризи на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/68.pdf.

Гордієнко Микола Іванович
к.е.н., професор, завідувач кафедри
обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДОКУМЕНТООБІГУ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Будь-яке підприємство у своїй повсякденній діяльності складає безліч первинних документів, основне призначення яких – зафіксувати і передати інформацію, необхідну для здійснення управлінських функцій. Організація управління підприємством і його документообіг тісно пов'язані між собою та взаємозалежні. Дотримання певної (усталеної) системи руху документів значно підвищує результативність роботи апарату управління підприємства, відносно досягнення поставлених цілей.

Термін «організація» (від лат. *organizo* – «надаю стрункий вигляд», «налаштовую») вважається на сьогодні одним із найуживаніших. З часом під латинським словом *organizo* розуміли чіткий та злагоджений вигляд, об'єднання. Інше значення має французьке слово *organization* – устрій, формування, взаємозв'язок. У вітчизняній практиці він використовується в різних інтерпретаціях:

= як система, зокрема, як система управління, що розглядається як єдиний організм;

= як стадія процесу управління, призначена для створення нової, або реорганізації чи ліквідації діючої системи;

= як господарюючий суб'єкт тощо.

В свою чергу, поняття «управління» застосовується до різних складових середовища, в якому існує людина, до різноманітних видів людської діяльності. Управління, як самостійна діяльність формувалась і удосконалювалась протягом всієї історії розвитку суспільства. Дослідження основних наукових підходів до управління, дають нам підстави стверджувати, що представники різних концепцій розглядають управління в двох аспектах: як свідомий вплив людей на будь-який об'єкт і як специфічну діяльність у процесі виробництва; їх об'єднує погляд на управління як на процес чи вид діяльності.

Управління в широкому розумінні – це цілеспрямований, свідомий вплив людей на об'єкт, процес, систему та на людей, які беруть у них участь з метою спрямування діяльності в потрібному напрямку для отримання бажаних результатів.

Управління – це цілеспрямований і постійний процес впливу суб'єкта управління на об'єкт управління, з метою створення ефективно функціонуючої системи на основі інформаційних зв'язків і відносин.

Управління – свідома, цілеспрямована дія людей на суспільну систему або на окремі її ланки, що забезпечує їх оптимальне функціонування і розвиток на основі використання властивих суспільству об'єктивних закономірностей розвитку.

Управління – це вплив на об’єкт з метою стабілізації або зміни у відповідності з поставленими завданнями.

Управління – це сукупність процедур і дій, що здійснюються для досягнення певної мети.

У всіх наведених визначеннях терміну «управління» відсутнє головне – інформація та/або облікова інформація. Виходячи з цього, ми вважаємо, що управління – це перетворення інформації про стан об’єкта в командну інформацію від суб’єкта, при умові що між ними існує взаємодія.

Для ухвалення управлінських рішень необхідна сукупність якісної та своєчасної інформація, а швидкість її отримання залежить від чіткості й оперативності руху, опрацювання документів та їх передавання на виконання. У відповідності до Типової інструкції №55 під управлінським рішенням, розуміють будь-яке завдання, визначене посадовою особою або колегіальним органом в межах повноважень та спрямоване на досягнення поставлених цілей [5].

Оперативність і якість прийнятих рішень, ефективність їх виконання і діяльності підприємства в цілому залежать від того, як налагоджена робота з документами. Традиційно така сфера діяльності, яка пов’язана з організуванням роботи з документами в управлінні, називається давно відомим терміном «діловодство».

Організація діловодства на підприємстві, це сукупність процесів, що забезпечують документування управлінської інформації та організацію роботи зі службовими документами. Законом №996-XIV визначено, що відповідальність за створення умов та забезпечення фіксування фактів здійснення господарських операцій у первинних документах та їх збереження, несе уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством, або власник відповідно до законодавства та установчих документів [3].

Враховуючи те, що облік є діяльністю з послідовним процесом переробки даних в інформацію, використовуються різні методи в залежності від етапів формування інформаційних потоків. На першому етапі, відбувається хронологічне і постійне в часі систематичне спостереження за об’єктами обліку – через документування та інвентаризацію.

Під документуванням розуміють створення документа з використанням різноманітних методів, способів та засобів фіксування інформації на матеріальному носії.

Зокрема доцільно зауважити, що МСФЗ не висувають конкретні вимоги до документування обліку і складання звітності, проте вони не можливі без відповідного документального забезпечення.

Рух первинних документів з моменту їх створення підприємством або одержання зі сторони до передавання на зберігання в архів після прийняття до обліку, називається документообігом. Документообіг – це рух документа від суб’єкта до об’єкта управління і навпаки, це рух документа всередині суб’єкта управління з метою його виконання або встановлення взаємозв’язку. Документообіг на підприємстві представлений у вигляді потоків документів.

Документообігу притаманні чотири основні етапи опрацювання документів, в результаті виконання яких формуються наступні інформаційні потоки документів: вхідні – документи, які надходять на підприємство; вихідні – документи створені на підприємстві, для зовнішніх користувачів; внутрішні – документи, створені на підприємстві та використовуються для власних потреб.

При розробці облікової політики підприємства одним із важливих її елементів, є організація документообігу – як комплекс правил, відповідно до яких відбувається рух документів на підприємстві. Від того, настільки професійно у відповідності до вимог діючої законодавчо-нормативної бази, буде організований процес документування та документообігу залежатиме повнота та своєчасність отримання якісної інформації для прийняття ефективних і виважених управлінських рішень.

Таким чином, правильна організація документообігу сприятиме оперативному проходженню документів в апараті управління, рівномірному завантаженню структурних підрозділів і посадових осіб, позитивно впливає на управлінський процес загалом.

Список використаних джерел

1. Деякі питання документування управлінської діяльності: постанова Кабінету Міністрів України №55 від 17 січня 2018 року (в редакції постанови №1269-2020 від 22 грудня 2020 року)./Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text>.

2. Правила організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях: наказ Міністерства юстиції України №1000/5 від 18 червня 2015 року (в редакції наказу №0446-22 від 27 квітня 2022 року)./Міністерство юстиції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15#Text>.

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України №996-XIV від 16 липня 1999 року (в редакції Закону №2435-IX від 10 серпня 2022 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України №851-IV від 22 травня 2003 року (в редакції Законів №1591-IX, 1953-IX від 01 серпня 2022 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

5. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організація роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну: постанова Кабінету Міністрів України №55 від 17 січня 2018 року (в редакції постанови №1269-2020 від 22 грудня 2020 року)./Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text>.

Губарик Ольга Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Чернецька Ольга Віталіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Облікова діяльність є основою для формування якісного інформаційного забезпечення системи управління підприємством. Саме бухгалтер відображає всі господарські операції в системі обліку, тим самим узагальнюючи дані для аналізу бізнес-процесів з метою розробки та обґрунтування оптимальних управлінських рішень. Саме дані обліку дають можливість проконтролювати реалізацію прийнятих рішень та оцінити їх ефективність, оскільки облікові дані є основою для оцінки фінансового стану суб'єкта підприємництва.

Важливість інформаційного забезпечення управління підприємством зумовлює підвищення вимог до якості облікової діяльності. Зрозуміло, що цей процес певною мірою є суб'єктивним, оскільки залежить від дій бухгалтера. Зазначений суб'єктивізм уособлює в собі поняття «професійне судження бухгалтера». На думку вчених, професійне судження бухгалтера – добросовісно висловлена думка про господарські ситуації, яка є корисною як для її опису, так і для ухвалення дієвих управлінських рішень [1]. Професійне судження у роботі бухгалтера сьогодні є однією з ключових потреб, зважаючи на складність здійснюваних бізнес-процесів та появу нових об'єктів обліку. Проте професійне судження не є сталою характеристикою можливостей бухгалтера, а тому вимагає постійного розвитку [2].

На професійне судження бухгалтера впливає багато чинників. На нашу думку, серед цих чинників слід виокремити низький рівень кваліфікації бухгалтера. Бухгалтер може отримати фахову вищу освіту або отримати знання і навички на професійних курсах. Слід наголосити на якості освіти, зокрема, практико-орієнтований підхід, тобто наближеність освіти до реальних потреб бізнесу. Звичайно, спочатку бухгалтер може допускати помилки внаслідок відсутності досвіду, але бухгалтер має постійно навчатись, слідкуючи за динамічними змінами в законодавстві.

Як наголошують фахівці, не завжди те, що зафіксовано у нормативному документі в частині обліку й оподаткування, можна тлумачити однозначно. Окремі норми можуть містити неоднозначне тлумачення, тому розпізнати їх можна лише на основі професійного бухгалтерського судження [2]. Постійне вдосконалення навичок бухгалтера можливе за участі у професійних семінарах чи вебінарах, обліковий аналіз нестандартних бізнес-процесів, аналіз закордонного досвіду із застосуванням норм міжнародних стандартів обліку і звітності. Досвід бухгалтера підвищує кількість нестандартних облікових задач в діяльності бухгалтера та відповідно, обізнаність бухгалтера щодо напрямків їх

вирішення. В результаті у з'являються навички щодо рішення не лише стандартних облікових задач, так і нестандартних рішень, що вимагає іноді і креативного бухгалтерського підходу. Зрозуміло, що це підвищує достовірність висловлювання думки бухгалтера.

Креативність бухгалтера також може проявлятися для вирішення задач для потреб різноманітних користувачів. У користувачів інформаційні запити можуть відрізнятися, іноді навіть протирічити один одному, тому бухгалтер має забезпечити точність облікових даних для розробки обґрунтованих і оптимальних управлінських рішень, а також відображення облікових даних не має бути орієнтовано на одного з учасників управлінського процесу.

Погоджуємось з думкою фахівців, що до бухгалтера висуваються не тільки кваліфікаційні вимоги, а й моральні. Бухгалтер, в інтересах підприємства або власних, може приховувати багато важливих операцій та фактів [1]. Також потрібно наголосити на необхідності запобігання витоку конфіденційної облікової інформації за межі підприємства на користь конкурентів. В цьому випадку дії бухгалтера можуть бути спотвореними, а отже, судження бухгалтера буде непрофесійним, оскільки в цій ситуації буде відігравати негативну роль для потреб управління. Отже, важливого значення набуває формування в сучасних бухгалтерів ділової етики та добросовісного виконання своїх обов'язків з моральної точки зору.

В нинішніх умовах діджиталізації економіки актуальності набуває ІТ-грамотність бухгалтера, володіння ІТ-навичками, здатність опановувати нові цифрові технології. Якісна ІТ-модернізація бухгалтерського обліку не тільки створить єдиний інформаційний простір, але й покращить якість управління на всіх рівнях, що дозволить власникам бізнесу та їх бухгалтерам ефективніше інтерпретувати фінансову звітність, швидше і точніше виконувати функціональні завдання. В умовах діджиталізації обліку роль бухгалтера не змінюється, лише акценти будуть зміщені на питання, що вимагатимуть власного судження бухгалтера: складні нетипові операції, ефективні механізми внутрішнього контролю, аналітика та прогнозування, оцінка.

Таким чином, ефективність системи управління залежить від професійного судження бухгалтера. Компетентність та добросовісність бухгалтера дозволяють сформуванню достовірну і повну інформаційну базу для прийняття обґрунтованих і оптимальних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Марушко Н. С. Професійне судження бухгалтера як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2014. №2. С.319-330. URL: https://www1.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyky/nvse/02_2014/14mnsebp.pdf.

2. Мельничук І. І., Лопатовська О. О. Професійне судження бухгалтера в умовах невизначеності. Економічний простір. 2021. №168. С.138-141. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/870/844>

Євграфов Олексій Олександрович
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 073 «Менеджмент»
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна
Науковий керівник:
Довжик Олена, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування

ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ

У процесі управління логістичною діяльністю підприємств важлива роль відводиться контролю за витратами та економією ресурсів. Ефективну роботу підприємств неможливо уявити без використання перевірених практикою принципів контрольно-ревізійної роботи у сфері логістики. Правильно організована логістична діяльність дає змогу оптимізувати витрати і забезпечити значну економію основних та додаткових матеріалів у сфері виробництва. Це визначає актуальність теми нашого дослідження.

Проблемам витрат та економії ресурсів, логістичної діяльності та їхньому економічному контролю (в тому числі аудиторського контролю) у підприємствах приділили увагу у своїх дослідженнях С. Алімов, Н. Бернацька, Р. Ларіна, Р. Мадяр, О. Назаренко, И. Ташбаєв, В. І. Торканюк, Н. Чухрай та інші. Згадані вище науковці зробили вагомий внесок у розвиток досліджуваних проблем, однак низка конкретних проблем економічного контролю логістичних витрат в Україні все ще не вирішена. Ці проблеми окреслені в основному матеріалі нашого дослідження і зроблена спроба визначити шляхи їх вирішення.

Контроль за логістичними витратами й економією (перевитратами) ресурсів у виробництві. Питання контролю за логістичними витратами й економією (перевитратами) ресурсів підприємств майже не досліджувались.

Виробничу діяльність як складну логістичну систему нереально уявити без попереднього її проектування, моделювання, планування, аналізу і контролю. Ця логістична система тісно пов'язана з іншими логістичними системами без глибокого знання яких і розуміння сучасних принципів їхнього функціонування не можна досягти високої ефективності будівельного виробництва та його належної рентабельності.

Р. О. Мадяр виокремив 5 основних етапів логістичного контролю, до яких належать: «визначення планових значень логістичних показників; розрахунок фактичних значень логістичних показників; порівняння фактичних і планових показників (виявлення відхилень); аналіз виявлених відхилень; розроблення коригувальних заходів щодо усунення відхилень» [3, с. 33].

Контроль за витратами та ресурсами у підприємствах потребує насамперед законодавчого забезпечення, а також більш ефективної діяльності державних органів контролю і правоохоронних органів з профілактики та раннього виявлення фактів, що пов'язані з будівельними аферами.

Контроль логістичних витрат орієнтується на поточні результати логістичної діяльності й пов'язаний з перевіркою документів і необхідністю «виходу» на місце здійснення господарчих актів і логістичних операцій. Система контролю особливо доцільна в тих випадках, коли функція управління підприємством делегована на відділи і служби. Тоді він допомагає їм у досягненні максимально можливого загального результату діяльності [3, с. 34].

Аудит логістичних витрат як вид економічного контролю підприємства за такими витратами переважно є внутрішнім аудитом логістичних витрат і здійснюється тоді, коли у підприємстві є внутрішня аудиторська служба (відділ) або внутрішній аудитор. Аудит як вид контролю у сфері економічної діяльності з'явився в Україні на початку 1990-тих років і ще не є таким ефективним, яким він мав би бути у країні з ринковою економікою (Україні такий статус надав у 2005 р. Європейський Союз). Цьому, безперечно, перешкоджає високий рівень корупції в нашій державі.

У логістичному менеджменті виокремлюють такі види аудиту: загальний фінансовий аудит, загальний та спеціальний функціональний аудит, аудит попиту і рівня логістичного обслуговування, аудит якості, аудит логістичних витрат, аудит інформаційних систем, аудит запасів, аудит товарно-транспортної документації [4, с. 114].

Із вказаних вище видів аудиту нас цікавить насамперед аудит логістичних витрат. Логістичний аудит розкриває джерела надлишкових витрат і розробляє план оптимізації логістичної функції шляхом поліпшення функціональної ефективності, управління логістичною системою підприємства, інтеграції й тісної взаємодії елементів ланцюгів постачань [1, с. 130-131].

Логістичний аудит доцільно здійснювати не у всіх підприємствах, а лише у тих, де є нагальна потреба у створенні логістичних систем, а питома вага логістичних витрат у загальних витратах підприємства становить значний відсоток. До таких підприємств належать: промислові та торговельні підприємства, інформаційні й консалтингові фірми, складські та експедиторські компанії. До таких підприємств і фірм, на нашу думку, також можна віднести: будівельні, агропромислові, страхові та логістичні підприємства (компанії) тощо.

Виокремлюють 10 пунктів процедури логістичного аудиту:

- 1) перевірка системи управління логістичною діяльністю;
- 2) перевірка системи планування логістичної діяльності;
- 3) аудит закупівельної логістики;
- 4) аудит виробничої логістики (в т. ч. аналіз і оцінка основних показників продуктивності виробничої системи, затрат на виробництво, продуктивності праці, збитку);
- 5) аудит розподільчої логістики;
- 6) аудит транспортної логістики;
- 7) аналіз організації складських процесів;
- 8) аудит логістичного сервісу;
- 9) аудит інформаційної логістики;

10) оцінка ефективності логістичної діяльності (в т. ч. аналіз показників ефективності логістичних витрат у динаміці. Аналіз частки логістичних затрат в обсязі збуту. Розробка заходів з оптимізації логістичних затрат» [2].

Аудит логістичних витрат (зовнішній та внутрішній) та економії ресурсів у процесі логістичної діяльності дає змогу встановити причини відхилень від таких витрат і певних посадових осіб, які причетні до цих відхилень у підприємствах. Відхилення можуть виявлятися не лише у перевитратах логістичних витрат та ресурсів, а й у їхній економії (у такому разі посадову особу треба якимось чином заохотити).

Як бачимо, лише 3 пункти є загальними питаннями процедури логістичного аудиту, а решта (7 пунктів) - наближені до конкретних видів логістичної діяльності підприємств: закупівельної, виробничої, розподільчої, транспортної, складської, сервісної й інформаційної логістики. В цьому є великий резон, адже проводячи аудиторську перевірку відповідного виду логістики, можна глибоко розібратись з його проблемами та протиріччями, зв'язками й залежностями від інших видів логістики. Особлива увага аудитора має бути зосереджена на перевірці систем моделювання та планування логістичної діяльності. Під час такої перевірки важливо встановити, як відбувається процес моделювання логістичної діяльності підприємства загалом та його логістичних підрозділів, є у підприємстві фахівці з моделювання логістичної діяльності з використанням ІТ-технологій і т. д.

Аудит логістичних витрат (зовнішній та внутрішній) та економії ресурсів у процесі логістичної діяльності у виробництві дає змогу встановити причини відхилень від таких витрат і певних посадових осіб, які причетні до цих відхилень у підприємствах. Варто зауважити, що відхилення можуть виявлятися не лише у перевитратах логістичних витрат та ресурсів, а й у їхній економії (у такому разі посадову особу треба якимось чином заохотити).

Перспективними є дослідження, що спрямовані на загальне поліпшення системи економічного контролю за діяльністю підприємств та кожної їхньої логістичної ланки в умовах розвитку цифрової економіки і подолання наслідків боротьби з COVID-19.

Список використаних джерел

1. Бернацька Н. Застосування логістичного аудиту на підприємстві. Розвиток обліку, аналізу і контролю в умовах світових інтеграційних процесів: збірник матеріалів II Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції «Розвиток обліку, аналізу і контролю в умовах світових інтеграційних процесів» / [відповідальний за випуск : проф. Куцик П. О.]. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2013. С. 129-131.

2. Ларина Р. Р. Логистический аудит в обеспечении эффективной деятельности промышленных предприятий. *Бизнес информ.* 2007. № 3-4. С. 98-102.

3. Мадяр Р. О. Контроль логістичної діяльності на підприємствах в умовах глобалізації. *Економіка та держава.* 2018. № 12. С. 31-34. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2018/8.pdf.

4. Чухрай Н., Гірна О. Основні аспекти аудиту логістики в системі менеджменту. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* 2008. Вип. № 624. С. 110-116. URL: http://vlp.com.ua/files/17_27.

Єгорова Олена Володимирівна
кандидат економічних наук, доцент
Полтавський державний аграрний університет

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЕНЧМАРКІНГУ ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Термін «бенчмаркінг» (англ. benchmarking) не має однозначного перекладу, здебільшого під ним розуміють еталон для порівняння, що може бути визначений кількісно та якісно.

В системі управління підприємством бенчмаркінг базується на ідеї – щоб знайти ефективне рішення в області конкуренції, необхідно вивчати та використовувати досвід кращих підприємств, незалежно від їх розміру, географічного розташування, видів діяльності, сфер бізнесу тощо. Так, 1979 року американською корпорацією Ксерокс під час реалізації проєкту «Бенчмаркінг конкурентоспроможності» витрати та якість продукції компанії порівнювали з японськими аналогами.

На перший погляд може здатися що бенчмаркінг – ніщо інше як зовнішній або конкурентний порівняльний аналіз. Це не зовсім так, оскільки бенчмаркінг є більш формалізованим, деталізованим й упорядкованим дослідженням методики і технології досягнення певних параметрів об'єкта порівняння, а не безпосередньо цих параметрів. Він спрямований на пошук того, що інші роблять краще, вивчення та впровадження інноваційних методів роботи. Крім того, бенчмаркінг є системним комплексним тривалим процесом, а не сукупністю одноразових дій щодо вдосконалення діяльності підприємства.

Сфера застосування бенчмаркінгових досліджень надзвичайно широка, вони можуть стосуватися як системи управління підприємством у цілому, так і її складових – логістики, маркетингу, управління персоналом, фінансового менеджмент тощо.

Стандартний процес бенчмаркінгу проходить через наступні етапи:

1. Визначення об'єкта аналізу. На цьому етапі виявляють ключові чинники успіху – найвагоміші для споживачів функції у товарах або послугах підприємства. Після цього визначають бізнес-процеси, під час яких формуються такі функції або якості. Критична оцінка окремих етапів господарської діяльності дозволить виділити «слабкі ланки» – напрями подальшого пошуку удосконалення. Наприклад, це може бути застаріла технологія виробництва, управління собівартістю, робота з покупцями або клієнтами тощо.

2. Вибір підприємства (компанії) та об'єкта порівняння (це може бути продукція бізнес-процес тощо), визначення методології аналізу. На цьому етапі потрібно вибрати потенційного партнера, який є високоефективним у певній сфері, його досвід можна запровадити на даному підприємстві і він готовий до співпраці. Джерелами інформації для вибору такого партнера можуть бути відкриті дані про діяльність підприємств, засоби масової інформації, бази даних, виступи на конференціях, семінарах, представництво на ярмарках тощо.

Шляхами стимулювання потенційних партнерів із бенчмаркінгу до співпраці можуть бути двосторонній обмін досвідом, за можливості включення його до ділових партнерів (постачальників, посередників, споживачів).

3. Збір інформації. Передбачає вивчення фактів, що забезпечують конкурентну перевагу шляхом опитування, спостереження, аналізу документів тощо.

4. Аналіз інформації. Здійснюється на підставі оцінювання рівня власної ефективності та підприємства, що порівнюються. Завершується аналіз розробкою стратегії і тактики нейтралізації виявлених у ході бенчмаркінгу слабких сторін підприємства.

5. Впровадження у практику управління визначеної стратегії. Йдеться не про копіювання досягнення кращих підприємств, а про стимул для подальшого інноваційного розвитку.

6. Проведення моніторингу результатів реалізації стратегії бенчмаркінгу, розрахунок показників ефективності їх впливу на основні процеси. Слід враховувати що методи і процеси бізнесу постійно вдосконалюються – те, що ще недавно було найкращим досягненням, незабаром може стати стандартом або навіть опуститися нижче нього. Отже, необхідно регулярно перевіряти, чи залишилися ще найкращими результати, які на попередніх етапах визнавалися взірцевими.

Результати проведених бенчмаркінгових досліджень доцільно використовувати для створення та реалізації на підприємстві спеціальних систем (програм) постійних зрушень та покращень результатів бізнесу. Прикладом застосування інструментарію бенчмаркінгу є сертифікація системи якості підприємства відповідно до стандартів Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), що сприяє підвищенню конкурентоспроможності української продукції, яка виходить на міжнародний ринок.

Отже, бенчмаркінг може стати драйвером розвитку підприємства, який може забезпечити отримати конкурентні переваги шляхом використання кращого з управлінських технологій підприємств-лідерів.

Список використаних джерел

1. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Литвин О. Ю. Аналіз господарської діяльності: [навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів аграрного профілю]. Полтава : РВВД ПДАА, 2016. 306 с.

2. Продіус О.І., Прокоф'єва В.К. Бенчмаркінг як інструмент удосконалення бізнес-процесів підприємства. Електронне наукове фахове видання «Економіка та суспільство». 2018. № 9. С. 578-581. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-90>

3. Шкуренко О.В. Особливості використання інструментарію бенчмаркінгу на підприємстві. *Економіка і організація управління*. № 1 (41) 2021. С. 143-151. DOI 10.31558/2307-2318.2021.1.14

4. Яців І.Б., Бобровник Д.О. Концептуальні засади розвитку бенчмаркінгу на підприємствах аграрної сфери. Український журнал прикладної економіки. 2018. Том 3. №1. С.120-127.

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Забезпечення економічної безпеки аграрного сектору зумовлюється необхідністю постійного забезпечення стабільності функціонування і досягнення основних цілей діяльності суб'єктів господарювання. Економічна криза підвищила роль небезпек та загроз в процесі розвитку аграрного виробництва.

Структура економічної безпеки аграрного сектора – це сукупність організаційних, фінансово-економічних і адміністративно-правових елементів, які взаємопов'язані між собою, цілеспрямовано впливаючи на суб'єкти господарювання, не допускаючи затяжних кризових явищ. Цьому має сприяти аналіз рівня економічної безпеки з використанням системи показників та критеріїв для прийняття управлінських рішень в контексті зміцнення економічної безпеки аграрного сектору. З метою досягнення відповідного рівня економічної безпеки аграрного сектору необхідно забезпечити високий рівень безпеки основних її функціональних складових.

Функціональні складові економічної безпеки – це сукупність основних її напрямів, які істотно відрізняються один від одного.

Ефективне функціонування системи економічної безпеки аграрного сектору можливе тільки тоді, коли буде забезпечено функціонування системи за окремими функціональними складовими.

Пропонуємо узагальнити складові економічної безпеки їх за сутнісною характеристикою, що дасть змогу виключити дублювання понять через їх різні назви (рис. 1.). Отже, авторське бачення складових елементів економічної безпеки аграрного сектору є наступним.

Як уже попередньо з'ясовано, складові елементи економічної безпеки аграрного сектору – це сукупність основних напрямів економічної безпеки, які суттєво відрізняються один від одного за своїм змістом. Фінансова складова економічної безпеки аграрного сектору характеризує збалансованість і якість різних фінансових інструментів, технологій і послуг, які використовують суб'єкти господарювання цього сектору, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність фінансової системи забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів достатніми обсягами фінансових ресурсів, а також забезпечувати ефективний і сталий розвиток фінансової системи.

В науковій літературі наводиться різна структура економічної безпеки. Інколи авторами не розмежовується зміст деяких складових, наприклад, технічна і технологічна, соціальна і кадрова. Розбіжність у термінології спричиняє виникнення неоднозначності у змісті структурних одиниць економічної безпеки: вкладаючи певне значення в одну зі складових, автори по-

різному називають її, наприклад політико-правова, нормативно-правова або правова; техніко-технологічна, технічна або технологічна. Крім того перелік складових економічної безпеки варіюється як у кількісному так і у якісному значеннях.

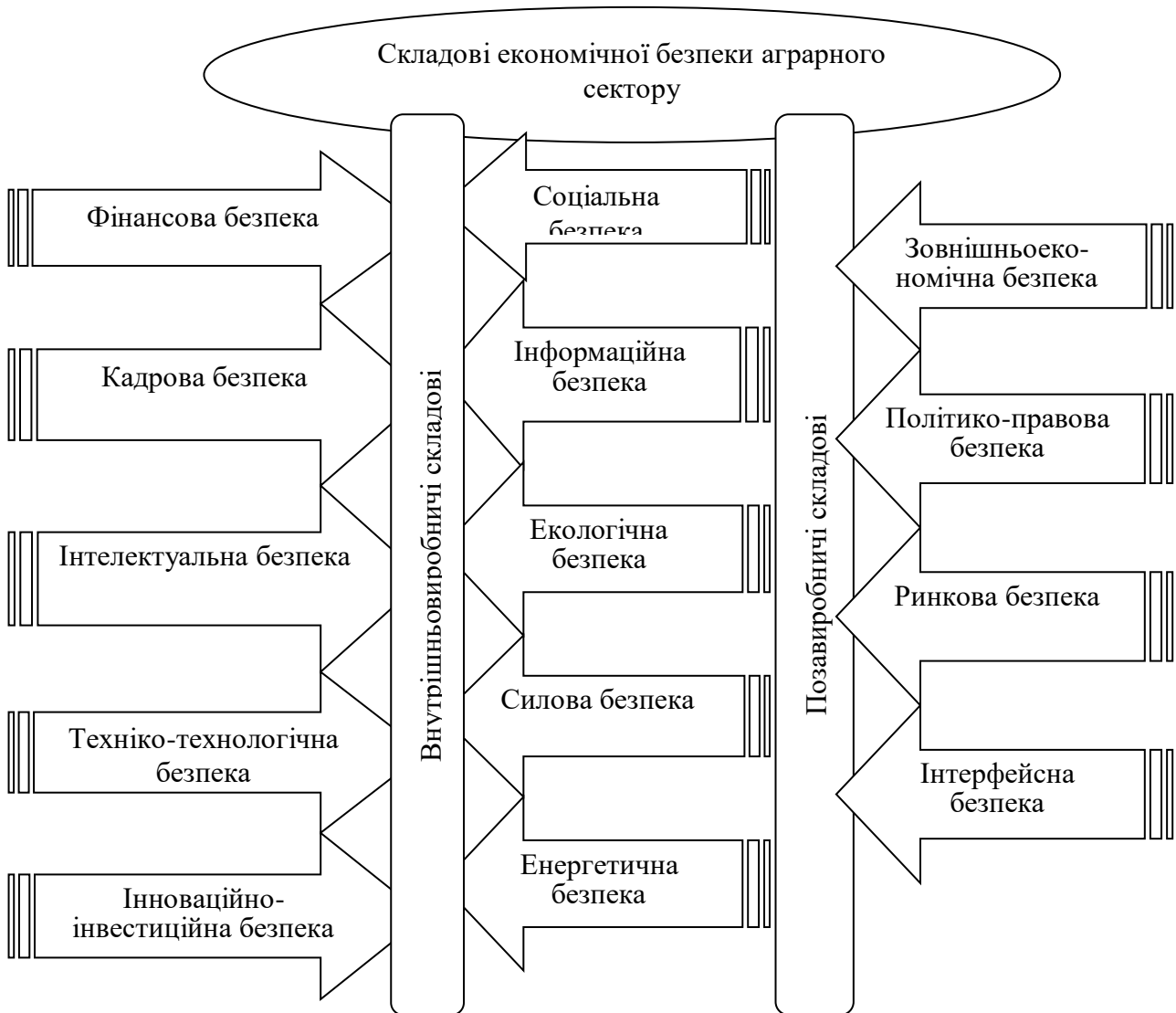

Рисунок 1 - Основні складові економічної безпеки аграрного сектору економіки

Серед складових елементів економічної безпеки фінансова складова вважається вирішальною, оскільки в ринкових умовах господарювання фінанси є «двигуном» економічної системи. Фінансовий стан суб'єктів аграрного сектору характеризується ступенем їх прибутковості і оборотності капіталу, фінансової стійкості, здатності розраховуватися за борговими зобов'язаннями. Правильна оцінка фінансових результатів діяльності потрібна як для керівництва та власників, так і для партнерів, кредиторів, інвесторів, державних органів. Про послаблення фінансової складової економічної безпеки свідчать: зниження ліквідності, підвищення кредиторської та дебіторської заборгованості, зниження фінансової стійкості тощо [3].

Список використаних джерел

1. Економічна безпека держави: оцінювання та стратегічні орієнтири забезпечення. Полтава: ПолтНТУ, 2013. 202 с.
2. Кравченко М.В. Прогнозування інвестиційно-інноваційного забезпечення та конкурентоспроможності економічної безпеки аграрного сектору в Україні. Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр. Київ, 2020. № 10 (233). С.131-139.
3. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.

*Кравченко Микола Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

**ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТОК
ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ**

Основними проблемами розвитку регіональних інвестицій в інфраструктуру на цьому етапі є наступні: необхідність побудови ефективної системи відбору, підтримки та реалізації інвестиційних проектів у регіоні. Пожвавлення та розширення фондового ринку. Побудуйте систему для залучення коштів домогосподарств для інвестицій.

Одним із факторів інвестування в регіональну інфраструктуру може бути створення бізнесу для сприяння економічному розвитку регіону, який ефективно функціонує у всьому світі. Основна мета компанії - акумулювати капітал і кредитні ресурси на фінансовому ринку та привести їх у відповідність з головним пріоритетом регіональної інфраструктури. Тому компанії створюють спеціальне фінансування, беручи участь у частках приватного капіталу та державних фондів. Це дозволяє орієнтувати інвестиції на регіональні потреби в диверсифікованій ситуації, але не відповідає загальноновизнаним програмам розвитку країни та в більшості випадків інтересам окремих регіонів. Не буде розглядатися [1].

«Активізація інвестиційного процесу є одним із надійніших механізмів соціально-економічних перетворень у будь якій країні. У сучасних умовах розвитку регіонів України інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов їх виходу з економічної кризи, структурних зрушень у економіці, інноваційного розвитку, підвищення якісних показників господарської діяльності. Серед сукупності причин, що сприяли економічній кризі та утримують перехід України на траєкторію економічного зростання, чи не найголовнішою є низька інвестиційна активність, яка в останні роки має негативну динаміку. На жаль, існуюча тенденція характеризується щорічним падінням обсягів капітальних вкладень, постійним зменшенням бюджетного

фінансування розвитку народного господарства. Зношування основних фондів у деяких галузях досягло критичного рівня 80 -90 % і не компенсується новими капітальними вкладеннями. В 2018 р. розробку і впровадження технологічних інновацій здійснювали лише 9,4% загального числа підприємств вітчизняної промисловості, тоді як в Німеччині - 69,7%, Бельгії - 59,6%, Естонії - 55,1%. Мала також доля підприємств, що інвестують в придбання нових технологій, - усього 6,8%. Тому одним з першочергових і найскладніших завдань для України є галузева й технологічна перебудова економіки на основі активізації інвестиційної діяльності» [40].

«Активізація інвестиційної діяльності потребує вирішення проблеми перерозподілу повноважень і прав у сфері інвестиційної політики між центром та регіонами. В Україні необхідно створити регіональну інвестиційну політику, адекватну умовам сучасної ринкової економіки, яка повинна стати політикою самих регіонів, а не лише центру» [24].

Економічні умови необхідно створити на національному рівні для посилення інвестицій, особливо за допомогою методів фінансово-економічного регулювання та стимулювання інвестицій. Ці методи включають ставки податків та рефінансування, вимоги до резервів НБУ, курси валют, тарифи та регулювання процентних ставок за позиками для фінансування інвестицій.

Політика державних інвестицій повинна базуватися на місцевих інвестиційних програмах. Нарешті, здійснюються інвестиції, передбачені державною програмою, об'єкти створюються в певних районах, і не можна нехтувати їх економічними вигодами. Одним із способів врахування цих переваг може бути спільне фінансування власного капіталу з державних та регіональних джерел фінансування або пільгові централізовані інвестиційні позики, гарантовані місцевими банками.

Для посилення інвестиційної активності на регіональному рівні такі економічні засоби можуть покращити інвестиційне середовище в регіоні та стимулювати вітчизняних та іноземних інвесторів. Інвестиційний капітал, інвестори всіх форм власності можуть бути використані як пільгова податкова система для створення. На регіональному рівні важливо інтегрувати фінансову основу інвестиційної діяльності у формі стабільних стандартів. Для того, щоб гарантувати високий рівень фінансової стабільності, ми рекомендуємо перейти на середньостроковий стандарт на 3-5 років [2].

Сьогодні кожен регіон розробляє свій підхід до посилення інвестицій. Одні хочуть збільшити субсидії та субсидії з центрального бюджету, інші хочуть мобілізувати власні ресурси за допомогою місцевих податків та інших каналів, сприяти розвитку приватного сектору та фінансувати економіку. Деякі люди відчувають потяг. .. У будь-якому випадку регіональна інвестиційна політика базується на певних факторах. Роблячи це, скористайтеся перевагами, доступними для залучення як вітчизняних, так і іноземних інвесторів.

Основними завданнями інвестиційної стратегії регіонів з точки зору вирішення проблем реіндустріалізації економіки та підвищення темпів економічного зростання є:

- покращення відтворювальної структури інвестицій та збільшення частки

витрат на технічну реабілітацію та реконструкцію діючих підприємств;

- удосконалення технологічної структури капітальних вкладень, збільшення в їх складі питомої ваги сучасного устаткування;

- пріоритетне забезпечення капітальних вкладень у напрямку науково-технічного прогресу. Це допомагає зменшити концентрацію ресурсів виробництва та поліпшити якість продукції;

- збільшення обсягів капітальних вкладів на будівництво житла та інших об'єктів громадського користування і медичного забезпечення.

Пріоритетом інвестиційної стратегії регіонального розвитку є ініціювання і впровадження прогресивних структурних змін в області промислової політики, фінансової та соціальної інфраструктури [3].

При визначенні джерел фінансування розвитку інфраструктури регіону в регіональній стратегії основний акцент робиться на максимальне використання власних і залучених інвесторами фінансових ресурсів.

Отже, спочатку здійснюється розробка інноваційно-інвестиційного проекту, після чого надається оцінка його господарської ефективності, бюджетної, виробничої та фінансової ефективності. Наступним етапом є оцінка інноваційно-інвестиційного проекту і оцінка його фінансової привабливості з подальшим оцінюванням вихідних параметрів інноваційно-інвестиційного проекту та його ризиковості. Наступний етап передбачає коригування вихідних параметрів проекту та розрахунок інтегральних показників.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2019). URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/pdp/pdp_u/kp_ek_vsmm_2010_2018_u.xlsx.

2. Кравченко М.В., Даценко А.Є. Аналіз фінансово-економічних аспектів управління основними засобами на підприємстві. Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: колективна монографія. Дніпро, 2018. С.240-250.

3. Кравченко М.В., Науменко О.О. Система забезпечення економічної безпеки аграрного сектору. Теоретико - практичні аспекти удосконалення обліку і контролю, системи оподаткування та фінансово-економічної безпеки в управлінні економічною стійкістю підприємств: колективна монографія. Дніпро, 2018. С.205-211.

Приходько Ігор Павлович

*д.держ.упр., професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Для більшості підприємств питання гарантування безпеки економічної діяльності, всупереч принципам ринкової економіки, не є пріоритетним, що суттєво впливає на результати діяльності підприємства та доволі часто призводить до банкрутства і ліквідації. Зазначене спонукало поєднати у створеному алгоритмі дії стосовно формування системи безпеки на новоствореному підприємстві і удосконалення процесу гарантування безпеки в умовах діючого суб'єкта господарювання[1].

Ефективно організована служба ЕБП здатна зменшити ці втрати на 70-90%, тоді як витрати на створення служби безпеки складають 5-10% від суми понесених збитків. Приблизно так само оцінюються результати діяльності служби ЕБП. Для цього необхідно проаналізувати динаміку втрат і зіставити величину очікуваної економії з витратами на утримання служби ЕБП.

Моделювання нової (удосконалення наявної) системи економічної безпеки підприємства передбачає послідовне здійснення таких кроків: ліквідація виявлених за результатами аудиту недоліків; розроблення пропозицій щодо удосконалення системи безпеки та розрахунок додатково необхідних ресурсів усіх видів; планування щомісячних витрат (бюджет) для функціонування системи економічної безпеки[3].

На цьому ж етапі обґрунтовується доцільність чи недоцільність створення власної служби безпеки, залучення державних та недержавних служб безпеки із врахуванням фактичних чи можливих збитків від неповернення дебіторської заборгованості, крадіжок товарно-матеріальних цінностей, витоку конфіденційної інформації, деструктивних дій правоохоронних і державних контролюючих органів та інших економічних помилок.

За результатами аудиту, розрахованого бюджету на створення та утримання служби ЕБП та можливості завдяки цьому зменшення збитків формується перелік ключових завдань, які у загальному вигляді, тобто без врахування специфіки діяльності кожного окремого підприємства можна сформулювати у такий спосіб:

- 1) захист законних прав та інтересів підприємства
- 2) моніторинг стану зовнішнього середовища діяльності підприємства;
- 3) ідентифікація можливих загроз економічній безпеці підприємства та розроблення превентивних заходів для попередження або зменшення виробничих, комерційних та інших ризиків;
- 4) вивчення партнерів, клієнтів і конкурентів підприємства;
- 5) профілактика та припинення можливої протиправної діяльності

персоналу підприємства, яка може завдати шкоди економічній безпеці;

б) захист конфіденційної інформації підприємства, що стосується всіх аспектів його діяльності;

7) підготовка та проведення акцій, що поліпшують імідж та зміцнюють ділову репутацію підприємства[4].

Особливо важливим є розроблення в умовах кожного підприємства механізму забезпечення економічної безпеки із врахуванням охарактеризованих обставин та відповідно до розробленої послідовності (рис 1).

При надзвичайних ситуаціях виникають загрози з високою ймовірністю заподіяння підприємству шкоди. У таких випадках у складі служби економічної безпеки має починати працювати група з надзвичайних ситуацій (група швидкого реагування), що включає найбільш кваліфікованих й обізнаних з проблемою фахівців із залученням за потреби працівників інших підрозділів[2].

Рисунок 1 - Розроблений механізм управління системою економічної безпеки підприємства в кризових ситуаціях

Отже, ефективність управління системою економічної безпеки підприємства визначають за одним критерієм – відсутністю чи наявністю завданих йому матеріальних збитків і моральної шкоди. Надійна система економічної безпеки можлива лише за умови використання комплексного і системного підходу в її організації та управлінні. Ця система надає можливість оцінити перспективи розвитку підприємства, розробити його тактику і стратегію до подальшої діяльності.

Список використаних джерел

1. Білошкурська Н.В. Особливості формування рівнів економічної безпеки / Н.В. Білошкурська // Економіка, фінанси, право. – 2011. – №5. – С.7-10.
2. Покропивний С. Ф. Підприємництво: стратегія, організація,

ефективність : навч. посіб. / С. Ф. Покропивний, В. М. Колот. – К. : КНЕУ, 2001. – 335 с.

3. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур: монографія / Н.Й. Реверчук. – Львів: ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с

4. Череп О. Г. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств в Україні [Текст] / О. Г. Череп, З. П. Урусова, А. А. Урусов // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 3(61). – С. 328-330.

*Приходько Єлизавета Ігорівна,
здобувач вищої освіти
Спеціальність 073 «Менеджмент»
ОПП «Управління фінансово-економічною безпекою»
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Аналіз основних проблем управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки, з якими стикаються підприємства, показав, що їх можна систематизувати таким чином:

- відсутність чіткої інформації щодо термінів погашення зобов'язань підприємствами-дебіторами;
- не розроблений регламент та методика роботи з простроченою дебіторською заборгованістю;
- не здійснюється оцінка фінансового стану дебіторів і ефективність надання відстрочок платежів.

Через управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки можна впливати на обсяг прибутку підприємства, його ліквідність і платоспроможність, а відповідно і на ризики, що з ними пов'язані. Основною функцією, на якій базується процес управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки, є жорсткий контроль за фінансовими потоками підприємства.

Процес управління повинен бути спрямований на вирішення таких основних завдань:

- мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з можливістю збитків від списання безнадійних боргів та мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з дефіцитом грошових коштів;
- мінімізація втрат від інфляційного знецінення суми заборгованості;
- мінімізація недоотриманого доходу в зв'язку з неможливістю активного комерційного використання коштів, інвестованих у дебіторську заборгованість;
- перебудова управління за допомогою маркетингу в умовах неплатежів.

У сучасних умовах господарювання розроблення ефективного управління дебіторською заборгованістю є одним із ключових завдань у вирішенні завдань підприємства з позиції забезпечення належного рівня фінансової безпеки та досягнення позитивних результатів у фінансовому оздоровленні [2].

Виходячи зі стратегічно важливого значення стану дебіторської заборгованості на підприємстві для забезпечення нормальної фінансово - господарської діяльності, кожне підприємство має систематично проводити заходи щодо оптимізації процесу управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки. Для цього можуть застосовуватися різні методи, спрямовані на зниження ризиків і підвищення поточної ліквідності боргів.

З метою удосконалення управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки пріоритетними є наступні заходи:

- запровадження кредитної політики. Для управління дебіторською заборгованістю підприємство має сформувавши кредитну політику, що дає змогу максимально ефективно використовувати дебіторську заборгованість як інструмент збільшення продаж, і комплекс заходів, які спрямовані на зниження ризику виникнення простроченої або безнадійної дебіторської заборгованості. Перший блок (кредитна політика) за своєю суттю передбачає обґрунтований вибір типу кредитної політики підприємства щодо покупців продукції. Кредитну політику потрібно розглядати як стандартний набір процедур для того, щоб прийняти рішення, які з клієнтів повинні отримати кредит і на яких умовах, забезпечити дотримання умов кредиту та визначення умов надання знижки [3, с. 137]. В цілях ефективного управління дебіторською заборгованістю на підприємствах повинна розроблятися та здійснюватися особлива фінансова політика управління дебіторською заборгованістю або його кредитна політика по відношенню до покупців продукції;

- запровадження системи надання знижок при достроковій оплаті. Для активізації виплати покупцями заборгованості можна запропонувати призначити знижку своїм постійним контрагентам за умови оплати у встановлений термін.

Надання знижок покупцям за дострокове одержання коштів сприятиме забезпеченню прибутку, який в будь-якому випадку буде значно більший, ніж сума наданої знижки. Такий спосіб погашення дебіторської заборгованості дуже розповсюджений у міжнародній практиці, де підприємства розробляють цілі системи знижок з метою збереження фінансових ресурсів.

Практика надання знижок при достроковій оплаті дуже широко використовується, оскільки така політика забезпечить прибуток на одержані достроково кошти, за рахунок залучення додаткової кількості покупців та зростання обсягу продажів. При наданні знижки замовникам з урахуванням дострокової оплати у підприємства зменшуються його поточні фінансові потреби за рахунок прискорення оборотності дебіторської заборгованості, що в свою чергу призводить до зростання обсягів продаж, а відтак і доходів підприємства, збільшення фінансового результату основної операційної діяльності;

- вдосконалення інформаційного забезпечення обліку дебіторської заборгованості. Для прийняття управлінських рішень важливе значення має повнота, оперативність і об'єктивність облікової інформації, пов'язаної з дебіторською заборгованістю.

З метою надання користувачам якісної бухгалтерської інформації про заборгованість підприємства, можна запропонувати додаткову оптимізаційну аналітичну форму обліку дебіторської заборгованості.

Для зменшення масштабів ризику несплати боргів необхідно:

– розробити комплекс заходів щодо постійного моніторингу потенційних дебіторів (оцінювання фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу тощо);

– впроваджувати в практику управління лімітування дебіторської заборгованості як у загальних обсягах, так і у розрахунку на одного дебітора (існуючого чи потенційного) і періодично переглядати граничні суми. При цьому потрібно визначити оптимальний розмір дебіторської заборгованості, яка б надлишково не іммобілізувала фінансові ресурси підприємства і не створювала б перепон для забезпечення безперебійного процесу постачання, виробництва, реалізації та розрахунків підприємства за своїми зобов'язаннями:

– своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Значне перевищення фактичної дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стабільності підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування;

– вивчати фінансовий стан покупців для набуття впевненості щодо його платоспроможності;

– виробити процедуру стягування прострочених боргів [3, с.176].

За умови впровадження ефективної системи управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємство на основі якісно сформованої облікової інформації підприємства спроможні досягти відповідного підвищення загальної ефективності господарювання та зростання прибутковості виробничо-господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Ружицький А.В. Використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості для підвищення рівня економічної безпеки підприємства / А.В. Ружицький, О.О. Томчишин // Науковий вісник «Львівської політехніки». – 2011. – №4. – С. 411-415.

2. Нашкерська М.М. Управління дебіторською заборгованістю у структурі оборотного капіталу підприємства // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: [зб. наук. пр.]/ відп. ред. О.Є. Кузьмін. – Л. : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – С. 136-140.

3. Москалюк Г.О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – №721 – 2012. – С. 173 – 178.

Собчишин Віталій Миколайович
кандидат економічних наук

Драчук Станіслав Олегович
аспірант,
спеціальність 073 «Менеджмент»
Полтавський державний аграрний університет

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА: НАЛЕЖНІСТЬ ДО ВНУТРІШНІХ І ЗОВНІШНІХ ДЖЕРЕЛ САНАЦІЇ

Ефективність і результативність управління санацією підприємства у значній мірі залежить від спектру джерел мобілізації його фінансових ресурсів. Очевидно, що фінансові ресурси підприємства під час санації можуть формуватися з внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел, однак належність до них тих або інших фінансових ресурсів вимагає уточнення.

Ми погоджуємося із твердженням О. О. Терещенка [4, с. 129], що підприємство, яке перебуває у фінансовій кризі, обмежене у таких внутрішніх джерелах фінансування, як прибуток і амортизація. При цьому нами у [3, с. 73–74], беручи до уваги основну функцію фінансових ресурсів і капіталу, обґрунтовано відмінність між їхнім основним внутрішнім джерелом формування (табл. 1). Окрім прибутку (за умови прибуткової діяльності підприємства) та амортизаційних відрахувань, які надходять у складі доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, джерелом формування фінансових ресурсів є і решта виручки, що покриває витрати підприємства. Ця частина виручки від реалізації, надходячи на підприємство, є джерелом формування фінансових ресурсів, що можуть використовуватися у виробничому процесі підприємства та/або для виконання його зобов'язань (зокрема і в процесі санації) тощо, але не є джерелом формування капіталу.

Таблиця 1 - Відмінність основної функції та основного внутрішнього джерела формування фінансових ресурсів і капіталу підприємства

Категорія	Основна функція	Основне внутрішнє джерело формування
Фінансові ресурси	Забезпечення безперервності відтворювального процесу та виконання фінансових зобов'язань підприємства	Дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг
Капітал	Одержання прибутку	Прибуток і амортизаційні відрахування

Джерело: обґрунтовано з урахуванням [1, с. 139; 2, с. 345]

Зважаючи на зазначене, внутрішніми джерелами фінансових ресурсів санованого підприємства, на нашу думку, є дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг; інші операційні доходи; грошові надходження від інвестиційної діяльності (проценти, дивіденди, виручка від реалізації необоротних активів, фінансових інвестицій тощо); доходи від надзвичайної діяльності; грошова складова (у готівковій і безготівковій формах) забезпечень

майбутніх витрат і платежів; кошти цільового фінансування й цільових надходжень (бюджетних дотацій, благодійної допомоги тощо).

До зовнішніх джерел фінансових ресурсів підприємства, що перебуває в процесі санації, належать, з нашого погляду, внески засновників (учасників/акціонерів) у грошовій формі, що відображаються у відповідних статтях власного капіталу (zareestrovano, додатковому капіталі); довгострокові й короткострокові санаційні кредити банків; кошти, залучені у результаті емісії облігацій; інші залучені позикові кошти, на які нараховуються відсотки.

Фінансові ресурси підприємства, «заморожені» у дебіторській заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, за розрахунками з нарахованих доходів та із внутрішніх розрахунків, належатимуть при її погашенні до власних. Тоді як фінансові ресурси, зосереджені у дебіторській заборгованості за розрахунками за виданими авансами та з бюджетом, могли бути сформовані до її виникнення як із внутрішніх, так і зовнішніх джерел.

Кредиторську заборгованість із одержаних авансів, що формує залучені фінансові ресурси підприємства, вважаємо внутрішнім фінансовим джерелом, адже її виникнення супроводжується надходженням авансових платежів від покупців під зобов'язання підприємства забезпечити поставку відповідної продукції (товарів, робіт, послуг). Водночас, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги та кредиторська заборгованість за розрахунками (крім заборгованості з одержаних авансів), на нашу думку, не є фінансовими ресурсами, а лише показує, яку їх частину підприємство мало змогу спрямувати на інші цілі, ніж погашення зазначених видів відображеної в балансі кредиторської заборгованості.

Отже, здійснена конкретизація внутрішніх і зовнішніх джерел мобілізації фінансових ресурсів у процесі санації підприємства ґрунтується на класифікації форм фінансування за критерієм джерел надходження капіталу, але з урахуванням відмінностей між фінансовими ресурсами та капіталом підприємства.

Список використаних джерел

1. Борщ А. Г. Економічна природа капіталу та фінансових ресурсів підприємства: точка зору на дискусійну проблему. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 11. С. 137–140.

2. Меренкова Л. О. Сучасні підходи щодо визначення сутності фінансових ресурсів підприємства в ринковій економіці. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2010. № 29. С. 344–347.

3. Собчишин В. М., Мунько О. В. Поділ фінансових ресурсів підприємства за критерієм права власності. *Економіка сьогодні: проблеми моделювання та управління* : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 16–17 листопада 2017 р. Полтава, 2018. С. 73–75.

4. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2000. 412 с.

ПРО ДЕЯКІ НАПРЯМИ ЩОДО МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В умовах глобалізації економічних процесів перед підприємствами постають все більш складні проблеми. Економічне середовище в даний час дуже нестабільне. Як реакція на створення внутрішнього ринку ЄС значно посилилася конкуренція.

Метою будь-якого підприємства є отримання та утримання найкращої позиції на ринку за рахунок формування, підтримання та розвитку конкурентних переваг.

На сьогоднішній день підприємства вирішують численні проблеми, що спричинені як зовнішніми: світова криза, жорстка міжнародна конкуренція, посилення вимог міжнародних стандартів, оподаткування, так і внутрішніми факторами: кваліфікація працівників, коливання попиту ціни на сировину та енергоресурси та інше.

Основними об'єктами конкурентоспроможного управління є ті процеси, від яких залежать фінансові ресурси, кадровий потенціал підприємства, виробничі можливості і, відповідно, якість продукції, що випускається.

Управління підприємством в умовах підвищеної конкуренції вимагає застосування сучасних підходів до розподілення обов'язків серед усіх ланок управління підприємством. Створення відповідної інформаційної бази підтримки прийняття управлінських рішень є запорукою забезпечення майбутнього успішного розвитку підприємства, що створить умови для підвищення його конкурентоспроможності.

Сучасною концепцією ефективного управління є контролінг, використання інструментів якого забезпечує координацію, інтеграцію та спрямування діяльності усіх служб та підрозділів підприємства на досягнення поставлених цілей.

Ефективне використання ресурсів підприємства базується на застосуванні актуальних принципів контролінгу, до яких відносяться:

- принцип підвищення якості і конкурентоспроможності продукції шляхом впровадження систем управління якістю і їх сертифікація;
- принцип розвитку інвестиційної активності;
- принцип вибору конкурентних стратегій розвитку;
- принцип ефективного функціонування управлінської системи;
- принцип вдосконалення маркетингової служби;
- принцип реорганізації системи бухгалтерського обліку і аналізу витрат, на основі впровадження в практику роботи бухгалтерського апарату сучасних методологічних і методичних положень зарубіжної системи обліку витрат;
- принцип досягнення єдності дій усіх ланок і процесів управління в

зовнішній і внутрішній політиці підприємства;

- принцип ефективного використання виробничих і фінансових ресурсів;
- принцип розвитку інноваційної діяльності на підприємстві;
- принцип інформаційного забезпечення управління конкурентоспроможністю продукції;
- принцип технічної та технологічної модернізації підприємства та впровадження прогресивних технологічних процесів;
- принцип вдосконалення системи управління кадрами й трудовою мотивацією;
- принцип вдосконалення фінансового менеджменту підприємства.

Виконання принципів контролінгу передбачає проведення аналізу факторів середовища, як зовнішнього (аналіз кон'юнктури ринку, галузі, конкурентів) так і внутрішнього (аналіз продукції, що випускається, технічних й технологічних ресурсів, персоналу, маркетингу, організаційної структури підприємства, його фінансового стану), що реалізується в межах стратегічного контролінгу, результати якого допомагають керівництву визначитися зі стратегічними цілями на основі врахування певних обмежень діяльності та можливостей подальшого розвитку підприємства.

Впровадження на підприємстві системи контролінгу передбачає застосування відповідних прийомів та методів, серед яких вагоме місце посідають аналіз конкурентного середовища, аналіз потенціалу, аналіз сильних та слабких сторін.

Таким чином, відповідаючи новим вимогам до якісного рівня управління, вирішуючи задачі пов'язані з підвищенням рівня конкурентоспроможності, впровадження системи контролінгу на підприємстві дозволить досягти ефективного управління власними ресурсами, оперативно реагувати на зміни в діяльності, розробляти різні варіанти прийняття управлінських рішень, розвивати конкурентні переваги. Ефективне використання в процесі управління підприємством зазначених принципів контролінгу дозволяє вдосконалити процес управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах глобалізації.

Список використаних джерел

1. Капліна А.І. Контролінг у системі ефективного управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 2.
2. Коваль Н.О. Особливості стратегічного фінансового контролінгу в сучасних умовах. *Modern Economics*. 2022. № 31 (2022). С. 52-57.
3. Яковенко К.В. Контролінг як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства // Електронний додаток до матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції: "Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики", 15-16 листопада 2013 року. – Харків: ВД "ІНЖЕК", 2013. – С. 366-369.
4. Шатохін О.Г., Зданевич Є.С. Контролінг та його функції в системі управління конкурентоспроможністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. № 5.

Східницька Галина Володимирівна
кандидат економічних наук, доцент
Львівський національний університет природокористування

Кондратюк Катерина Володимирівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Львівський національний університет природокористування

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Операційна діяльність суб'єктів господарювання забезпечується наявними фінансовими ресурсами, тим самим вказуючи на безперервність виробничого процесу. Такий процес може бути організованим і відлагодженим лише у випадку системного поповнення вхідних грошових потоків господарства, бо за протилежних обставин є неможливим втримати виробничий процес на цьому рівні без регулярних надходжень фінансових ресурсів.

Продовжуючи досліджувати питання напрямів розподілу фінансових ресурсів на підприємстві, слід звернути увагу на раціональний розподіл та оптимізацію їх структури. З метою детального аналізу цього аспекту пропонуємо розглянути економічну сутність та практичну значущість системно-аналітичного підходу. Він дозволить проаналізувати систему управління фінансами на підприємстві і виявить чи господарством застосовувався найприйнятніший варіант формування та використання наявних вхідних та вихідних грошових потоків. Економічна сутність цього підходу базується на важливості прийнятті того чи іншого управлінського рішення, яке приймається, виходячи із ситуації що мала місце на момент прийняття відповідного рішення.

При цьому слід врахувати дію чинників на конкретну ситуацію, по якій приймається рішення, які можуть бути як всередині господарюючого суб'єкта, так і за його межами. Практична цінність такого підходу криється у об'єктивності, відкритості процесу прийняття певного управлінського рішення з метою недопущення непередбачуваних чи кризових ситуацій на підприємстві.

Із розвитком основних і додаткових інструментів цифрової економіки для суб'єктів підприємництва з'являться нові можливості для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств. Серед когорти сучасного інструментарію слід виокремити інформаційні технології, що спрощують окремі аспекти управлінських ланок, економлять час у виконанні поставлених завдань через оперативність обробки інформаційних ресурсів. Такі переваги використання інформаційних технологій слід фінансувати господарству в повному обсязі, при цьому відбуватиметься економія фінансових ресурсів на окремих посадах його управлінського апарату.

Однак, застосування у практичній діяльності підприємства вище згаданого підходу є недостатнім для ефективного управління його

фінансовими ресурсами.

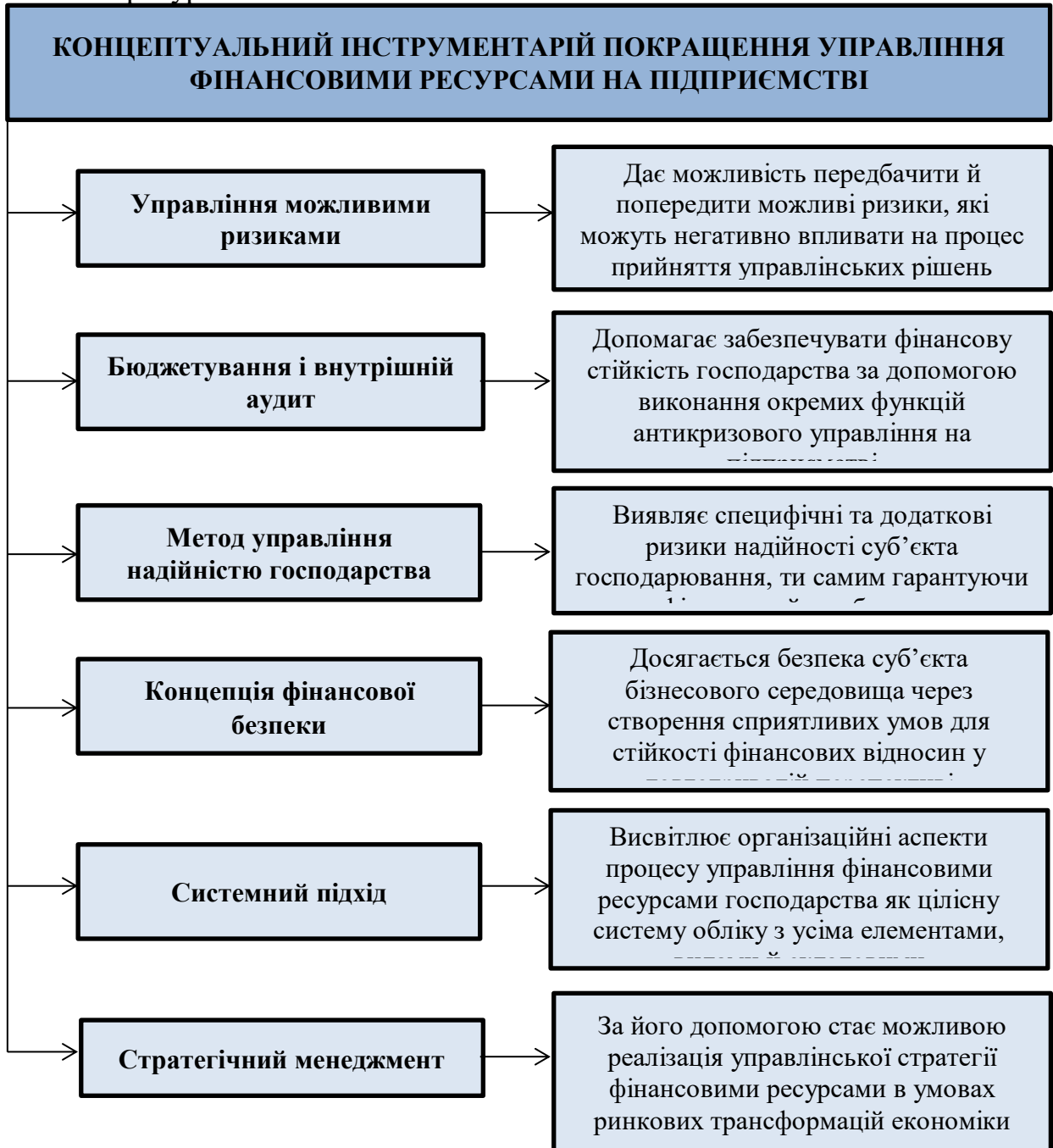

Рисунок 1 - Концептуальний інструментарій покращення управління фінансовими ресурсами на підприємстві

Джерело: Згруповано автором на основі 1

Пропонуємо на рисунку схематично відобразити інструментарій для комплексного управління фінансовими ресурсами на підприємстві.

Переконані, що із застосуванням хоча б кількох інструментів методичної бази дозволить спростити процес прийняття ефективних рішень керівником чи фінансовим менеджером підприємства та оптимізувати систему побудови вертикальної піраміди фінансових відносин у майбутньому. Аналізуючи комплектацію інструментів потрібно підкреслити різносторонність в охопленні дослідження питання вдосконалення управління фінансовими ресурсами

господарюючого суб'єкта, що свідчить про формування базового підґрунтя для процвітання підприємства.

Отже, структурувавши концептуальний інструментарій для покращення управління фінансовими ресурсами у господарстві, як одного із напрямів його вдосконалення, на рисунку, припускаємо збільшення використання базових та сучасних напрямів моніторингу та імплементації. Використання навіть кількох із запропонованої елементів цієї системи допоможе розвинути у підприємстві практичні навички до ґрунтового аналізу своїх слабких і сильних сторін а це вплине на оперативність у прийнятті необхідних управлінських рішень. Також слід підкреслити доволі широкий спектр дії інструментів – механізмів, концепцій, методів, підходів, що забезпечить прийнятну вибірку для кожного господарюючого суб'єкта.

Для ефективного формування та використання структури фінансових ресурсів доцільно враховувати походження джерел їх мобілізації. Так, одна із ключових ролей належить категорії «прибуток», оскільки функціонування кожного господарства керується її оптимізацією. Неодмінною складовою процесу формування фінансових ресурсів відводиться амортизаційним відрахуванням, а також найменшу питому вагу у їх структурі займають інші внутрішні джерела формування.

Однак, практична більшість суб'єктів господарювання, які здійснюють підприємницьку діяльність залучають позичені фінансові ресурси, бо це додаткові можливості в сучасних непростих умовах діяльності, в часі дії військового стану. Достатній рівень забезпеченості фінансовими ресурсами дозволяє збільшувати обсяги господарської діяльності, а також сприяти зростанню ринкової вартості суб'єкта бізнесу. Такий підхід є запорукою зростання ефективності управління як власними, так і залученими формами фінансових ресурсів. Із використанням запропонованого інструментарію відкриваються додаткові можливості для господарюючого суб'єкта, що в майбутньому забезпечить стабільність надходжень та розтання прибутків.

Таким чином, практичність процесу формування та використання фінансових ресурсів потрібно висвітлювати комплексно від локального до державного рівня і його участі у виробничому процесі. На цій основі кожне господарство повинно здійснювати комплекс заходів в частині управління своїми фінансовими ресурсами із врахуванням особливостей видів діяльності – господарської, фінансової, інвестиційної. Власна стратегія управління фінансами дозволить адаптувати господарству загальноприйнятну чи стандартну під свої можливості, переваги діяльності та недоліки. А це важливо, і це необхідно враховувати по тій причині, що в певному проміжку часу, за наявних обставин дія внутрішніх та зовнішніх факторів

Список використаних джерел

1. Прушківська Е. В. Напрями вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. Вісник *Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2011. № 256-2623 (7). С. 256-262.

Ткаль Ярміла Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ЯКІСТЬ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У період відновлення ведення діяльності суб'єктів господарювання з метою підтримки економіки України в умовах військового стану керівникам підприємств, установ, організацій особливо потрібно приймати управлінські рішення, від яких залежить майбутній результат господарської діяльності. Обґрунтування, вибір оптимальних управлінських рішень серед альтернативних варіантів залежить від певних чинників. Отримання саме якісної облікової інформації є квінтесенцією у системі організації, ведення обліку. Аналіз світового досвіду використання облікової інформації дає можливість стверджувати, що підвищення саме її якості може бути дотримано шляхом виконання принципів формування облікової інформації, що сформульовані у міжнародних стандартах фінансової звітності, та шляхом удосконалення механізму оцінки якості інформації, яка відображається за результатами ведення бухгалтерського обліку. Ефективність системи управління підприємством ґрунтується на дієвості обліково-аналітичної системи.

Обліковою інформацією ми вважаємо систематизацію господарських процесів у структурі системи обліку. Використовуючи методику відображення операцій на рахунках, у документах, ми отримуємо упорядковану інформацію, яку можна використати для прийняття управлінських рішень та подальшого їх впровадження в дію. Виникає питання щодо сутності якості. Адже саме якість є фактором ефективності управлінського рішення, яке приймається керівником. Логічно, що якості властиві дотримання законодавчих вимог, задоволення потреб споживачів, забезпечення суб'єкта господарювання відсотком надійності від майбутніх ризиків, досягнення мети ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Проблема в тому, що якість є категорією об'єктивною, їй не властивий кількісний характер. Бажання керувати якістю, визначати терміни виконання завдань посадовими особами, на яких покладено відповідні функціональні обов'язки, передбачити очікування споживача формують загальну систему управління підприємством.

Справедливість якісної оцінки облікового процесу, як об'єктивної реальності в умовах військового стану, є актуальним питанням, яке потребує ґрунтовного дослідження. Мета очевидна, це розвиток бізнесу, задоволення населення продукцією, товарами, послугами, підтримка економіки країни, яка захищає свої кордони та життя людей.

Якість як економічна категорія має пряме відношення до властивостей споживчої вартості. Тобто це споживча оцінка, якій характерна ступінь задоволення потреб в сучасних умовах споживання. Якість облікової інформації є оцінкою здатності підприємства побудувати ефективну систему

управління. Сукупність характеристик, які властиві даній системі, не можуть бути поганими, низькими, високими, гарними, адже якість об'єктивно існує або ні.

Зауважимо, що в міжнародних стандартах визначення якості трактується, як ступінь, де сукупність характеристик задовольняє вимоги. Якість та вимоги пов'язані безпосередньо, це є абсолютно справедливо, так як суб'єкт, котрий має певні потреби, не завжди знає, саме який об'єкт і яка якість можуть задовольнити дані потреби. В цьому є практична сутність, так як для споживача головне, щоб задовольнялась його потреба. Якість облікової інформації ж може періодично змінюватися, так як вона залежить від рівня інформації про об'єкт, технічних засобів виявлення властивих об'єкту характеристик об'єкта. Виділимо фактори, які забезпечують якість інформації бухгалтерського обліку (рисунок 1).

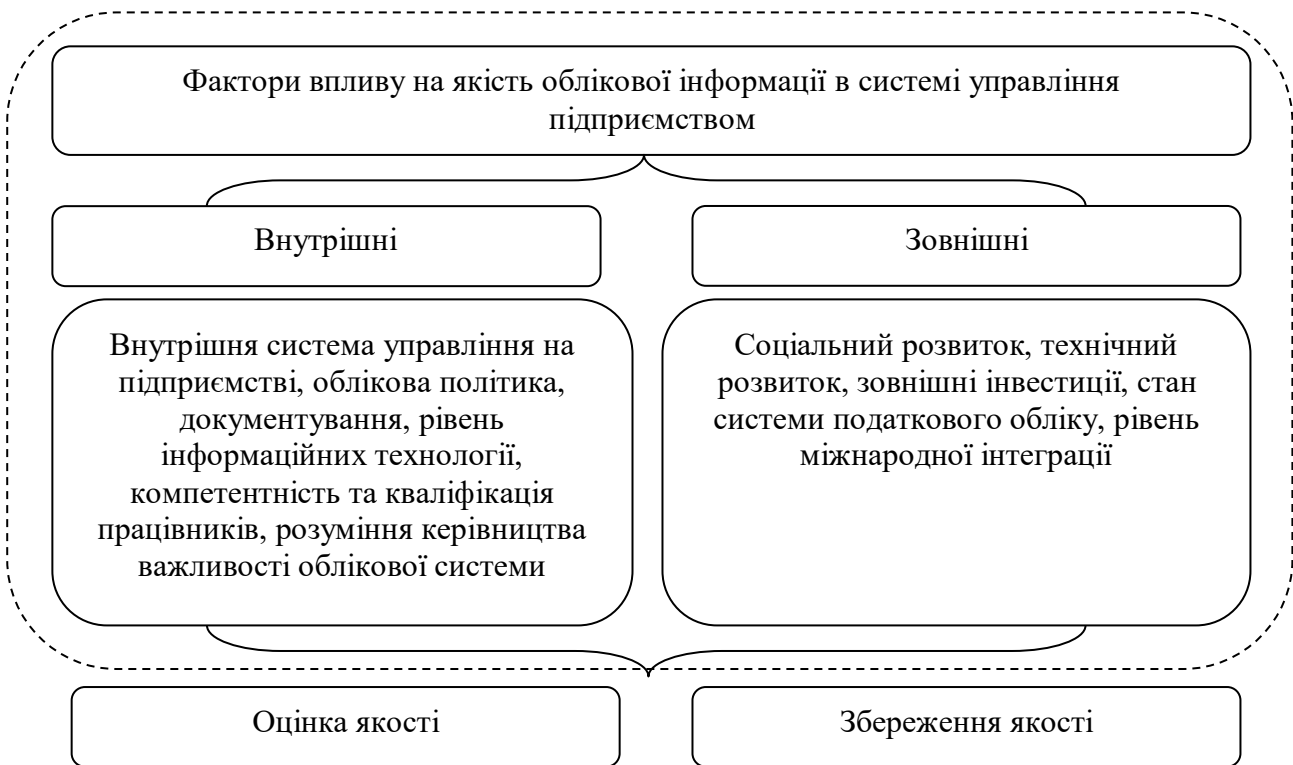

Рисунок 1 - Фактори впливу на якість облікової інформації в системі управління підприємством

Таким чином, проміжним етапом між оцінкою якості облікової інформації та збереженням якості має бути стимул керівника до підвищення рівня якості, підвищення тим самим її цінності для користувачів. Якість облікової інформації має підпадати процесу оцінки на кожному з етапів формування облікової інформації. Стратегічною метою має стати відповідність висунутим вимогам реального життя, здатність задовольнити потреби користувачів.

Чумак Валентина Дмитрівна
кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет

Тараненко Олександр Олександрович
здобувач вищої освіти,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Полтавський державний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Однією із причин виникнення кризових ситуацій на малих підприємствах є прорахунки у сфері управління поточною дебіторською заборгованістю та незадовільний рівень фінансового менеджменту. У ринкових умовах більшість підприємств здійснює продаж продукції, послуг, робіт та товарів не в кредит, а за фактом їх оплати. Однак, конкуренція диктує свої правила: продукція відвантажуються, оборотні активи підприємства зменшуються, і як наслідок, збільшується поточна дебіторська заборгованість. За таких умов особливо зростає роль ефективного та якісного управління дебіторською заборгованістю, своєчасного її повернення та попередження виникнення безнадійних боргів.

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості підприємству юридичних та фізичних осіб (дебіторів) на певну дату, де дебітори – суб'єкти господарювання заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Обґрунтування класифікації дебіторської заборгованості дає уявлення про її сутність та визначає механізм здійснення управління нею. Так, існує декілька класифікацій дебіторської заборгованості, які можна подати у наступному вигляді: за термінами погашення – короткострокова, довгострокова, термінова, прострочена, відстрочена; за забезпеченістю – забезпечена, незабезпечена; за контрагентами – вітчизняна, іноземна; за ступенем дотримання фінансової дисципліни – допустима, недопустима; за формою погашення – монетарна, немонетарна. Але не залежно від того, як класифікується дебіторська заборгованість, на малих підприємствах повинні відбуватися зміни якісно нового підходу щодо управління поточною дебіторською заборгованістю.

В сучасних умовах господарювання одним із головних та невідкладних завдань фінансового менеджменту суб'єктів малого підприємництва є управління поточною дебіторською заборгованістю, що забезпечить відсутність безнадійних та прострочених боргів покупців і замовників.

Слід зазначити, що головною метою управління дебіторською заборгованістю на малому підприємстві є розрахунок оптимального її розміру та забезпечення своєчасного надходження грошових коштів від покупців і замовників. Якщо на підприємстві не займаються управлінням дебіторською заборгованістю, то її сума може перевищити допустимий рівень, і як наслідок, відбудеться зменшення надходжень грошових коштів на підприємство та

виникнення сумнівних (безнадійних) боргів. У свою чергу, це призведе до зниження платоспроможності, фінансової стійкості та ліквідності суб'єкта малого підприємництва. З метою недопущення втрат і визнання підприємства неплатоспроможним кожен суб'єкт господарювання повинен намагатися своєчасно стягувати борги з дебіторів.

Для досягнення головної мети управління дебіторською заборгованістю необхідно вирішити наступні завдання: зменшення чисельності потенційно неплатоспроможних покупців та замовників; нарощування обсягів продажу високорентабельної продукції; надання комерційного кредиту та знижок покупцям і замовникам, що сприятиме зростанню прибутку підприємства; систематичний розрахунок планового розміру резерву сумнівних боргів тощо.

Практика показує, що у виробничій сфері значний ризик спричиняється неналежним виконанням дебіторами укладених контрактів через їхню неплатоспроможність, тобто здатність суб'єкта господарювання виконувати свої боргові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку. На основі аналізу платоспроможності покупців чи замовників приймається рішення про можливість і доцільність надання знижок потенційному клієнту. При цьому важливим завданням є постійне забезпечення поточної дебіторської заборгованості на прийнятому рівні. Одним із головних завдань управління дебіторською заборгованістю є використання різних форм і методів своєчасного її стягнення. До таких заходів можна віднести: реструктуризацію поточної дебіторської заборгованості; застосування можливих форм її рефінансування, зокрема, використання факторингу, форфейтингу, обліку векселів тощо.

Сутність факторингових операцій полягає у придбанні факторинговою компанією (або банком) дебіторської заборгованості суб'єкта малого підприємництва [1]. При цьому право власності на дебіторську заборгованість переходить факторинговій компанії. Звісно, така заборгованість продається з певною сумою знижки (дисконту). Крім того, за надання факторингових послуг компанія (банк) отримує з підприємства-продавця комісійну винагороду, величина якої залежить від ризику неповернення боргу, величини дебіторської заборгованості, термінів її погашення та платоспроможності покупця продукції.

Факторингові операції мають певні переваги та недоліки. Якщо мале підприємство використовує факторинг у своїй діяльності, то воно може отримати певні переваги, зокрема: зменшення ризиків неотримання дебіторської заборгованості; вищий рівень гарантії стягнення такої заборгованості; негайне забезпечення та підвищення платоспроможності і ліквідності суб'єкта малого підприємництва. Основним недоліком факторингових операцій для малих підприємств може бути вища вартість послуги порівняно із короткостроковим банківським кредитом [2, с. 132]. Таким чином, ефективність факторингу для суб'єктів малого підприємництва визначається шляхом порівняння рівня витрат за такою операцією із середнім значенням проценту за короткостроковим банківським кредитом.

Малі підприємства, що здійснюють зовнішньо-економічну діяльність можуть використовувати і форфейтинг, тобто – це фінансова операція з

рефінансування дебіторської заборгованості щодо експортного товарного кредиту. Отже, форфейтинг використовується суб'єктами малого підприємництва, що експортують свою продукцію, товари, послуги. Така операція дає змогу підприємству терміново отримати грошові кошти шляхом обліку векселів. Внаслідок форфейтингових операцій комерційний кредит перетворюється на короткостроковий банківський. За своєю економічною сутністю така форма рефінансування дебіторської заборгованості поєднує у собі елементи факторингу та обліку векселів. Головним недоліком форфейтингових операцій є висока їх вартість, тому досить часто витрати за форфейтингом долучають до вартості контракту, який укладається з іноземним контрагентом.

Підсумовуючи вище викладене слід зазначити, що дебіторська заборгованість суттєво впливає на фінансово-економічний стан малого підприємства. З метою ефективного управління дебіторською заборгованістю, суб'єктам малого підприємництва доцільно формувати ефективну кредитну політику, що дозволить управляти оборотними активами та маркетинговою політикою підприємства, спрямованою на розширення обсягу реалізації продукції, товарів, послуг. Таким чином, управління дебіторською заборгованістю малих підприємств повинно вирішувати наступні основні завдання: формування резерву сумнівних боргів; удосконалення управління за допомогою маркетингу в умовах порушення розрахунково-платіжної дисципліни; надання знижок покупцям та замовникам; зменшення втрат від інфляційного знецінення сум поточної дебіторської заборгованості.

Список використаних джерел

1. Бражник Л. В., Чумак В. Д. Роль банків у системі фінансового посередництва. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернівці, 14 квітня 2021 р. Чернівці, 2021. С. 174–175.
2. Смагило В. А. Сутність факторингу та його використання при управлінні дебіторською заборгованістю. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 3. С. 131–139.

Li Wei

Ph.D. student,

Department of Accounting and Taxation

Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine

RESEARCH ON THE INCENTIVE MODEL OF UNIVERSITY TEACHERS

The research object of the teacher incentive system is the school, and the incentive object is the teacher. It is a system to fully mobilize the enthusiasm of teachers and improve the overall school running quality of the school. Due to the particularity of college work, the teacher incentive system should include not only salary and welfare incentives, but also teaching and research incentives, teachers' personal career development incentives, etc. [1]. The perfect incentive system gives full play to the role of incentive in management, improves the enthusiasm of teachers, improves the efficiency of school management, enhances the cohesion and centripetal force of school teachers, and promotes the development of the school. Based on literature research, we believe that the combination of organizational goals and personal goals must be comprehensively considered in order to improve organizational performance. Only when the members of the organization unite the organizational goals with their own personal goals, can they be willing to work hard, because achieving the organizational goals will also achieve their own goals. Based on the research, we put forward: Individual and organizational psychological contract teacher incentive model (Figure 1). The model takes «motivating college teachers - constructing psychological contract - striving behavior - achieving goals - mutual satisfaction - incentive mechanism» as the main line. The operation process is mainly divided into four parts. (1) Construct psychological contract. The expected goals of both universities and teachers affect the establishment of the psychological contract. Based on our previous research results, university teachers attach great importance to five aspects of content. Therefore, as a university, it should form a contract with teachers in the following five aspects. These five aspects are: salary, selection and development, working environment, occupational safety, and information sharing. (2) Effort behavior. Personal needs and organizational tasks promote the occurrence of hard work, and expectations and personal achievement motivation are internal forces that determine a person's degree of effort. (3) Achieve goals. In the organizational environment, college teachers rely on their own post competence to achieve the goal, but not to develop incentive goals and adopt incentive means, they will certainly achieve the goal and make both parties satisfied. The premise of this process is that universities should provide teachers with good working conditions and environment, and college teachers themselves have corresponding personal abilities and qualities. (4) Carry out incentive mechanism. When establishing the incentive mechanism, material, spiritual and emotional aspects are indispensable. Only by organically combining them can we achieve the harmonious unity of university development strategy and teachers' own development goals. The realization of the goal can make both universities and teachers feel satisfied, and then promote and affect the incentive mechanism. In turn, the incentive mechanism will affect the construction of the

psychological contract, thus forming a dynamic cycle model. Colleges and universities should make proper and reasonable use of psychological contracts to create a virtuous circle and achieve the goal of innovation and development of colleges and universities and teachers.

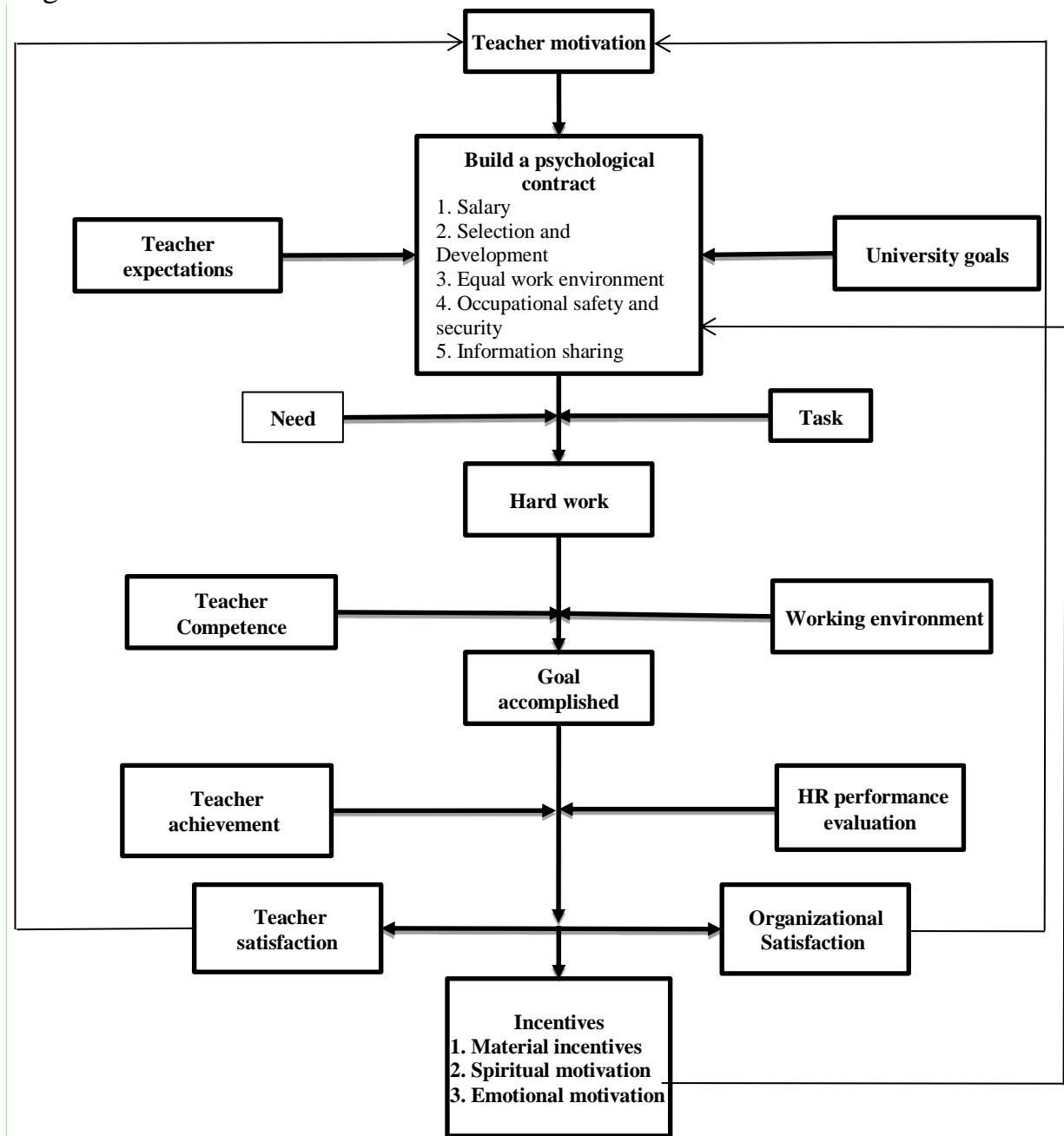

Figure 1 - Individual and organizational psychological contract teacher incentive model

Through systematic research, we found the problems in the human resource management of Chinese universities, and also found the strategies and precautions that must be implemented to do a good job in the human resource management of universities. Through the formulation of university human resource management strategy and the design of university teacher incentive model, we have proposed a better solution for university human resource management from both macro and micro aspects. Based on the above research results, we put forward scientific and

systematic suggestions for human resource management of Chinese universities.

1. Implement scientific and reasonable salary management system We should try our best to increase the proportion of performance related pay in the total pay, and formulate a reasonable performance related pay distribution system [2]. We should improve the system to avoid the randomness of salary structure and performance evaluation. The reward and punishment system should be closely linked with the performance appraisal mechanism to stimulate teachers' enthusiasm for work [3].

2. Improve the professional safety guarantee system for teachers We should formulate welfare policies that enable teachers to work with ease. Colleges and universities should reduce teachers' worries from both economic and non economic salary incentives, and establish a good salary and welfare system. The service department should provide the greatest support for teachers' work [4].

3. Create an equal working environment. We should establish a humanistic care mechanism and build a harmonious interpersonal relationship. We should adhere to the principle of teacher orientation, care for, respect, cultivate and develop people, and meet the material and spiritual needs of teachers. We should build a harmonious interpersonal relationship, promote mutual communication, resolve conflicts, and promote harmonious coexistence between people [5]. We should reform the governance system of colleges and universities and support teachers to participate in management.

4. Attach importance to the selection and development of teachers. We should optimize the selection and appointment system of college teachers and create equal entry standards. Teachers should be supported to participate in training, learning and continuing education.

5. Attach importance to the sharing of university information resources. To build academic teams and provide communication and cooperation platforms for teachers, the academic team communication and cooperation platform is an important link to provide space and help college teachers meet their spontaneous and independent needs, and plays an irreplaceable key role.

References

1. Su Gui. Positive Encouragement: A Probe into the Relationship Rationality and Path of Teachers' Encouraging Students. *Contemporary Education Forum*. 2022. p.1-16

2. Zhang Jie. Analysis of the incentive effect of the salary system of Company A. *Modern Marketing (Xueyuan Edition)*. 2021. (07), p.132-133.

3. Huang Yangjie. Research on the Competence of College Teachers and the Performance of Entrepreneurship Education. *Higher Education Research*. 2020. (01), p. 77-83.

4. An Jingjing, Yang Fan and Cao Jinhua. Strategies to improve the scientific research ability of young teachers in newly-built universities. *Education Observation*. 2020. (17), p. 54-55+58.

5. Zeng Liping, Bao Zhenxing and Luo Xianyu. Analysis of Environmental Factors Affecting College Teachers' Job Satisfaction and Research on Its Improvement Path. *Journal of Yangzhou University (Higher Education Research Edition)*. 2019. (01), p. 71-75.

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 5

Облік та надання впевненості зі сталого розвитку, звітність зі сталого розвитку.

Беспала Аліна Володимирівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:
Крюкова Ірина Олександрівна
д.е.н., професор,
Одеський державний аграрний університет

ДОХОДИ АГРАРНИХ ВИРОБНИКІВ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПОРІВНЯННЯ

Сільське господарство - базовий сектор національної економіки всіх без виключення країн, незалежно від рівня їх індустріально-економічного розвитку. Аграрний сектор формує передумови для забезпечення продовольчої безпеки, рівня якості життя населення країни, розв'язання найважливіших соціально-економічних завдань суспільства. Кардинально зростає роль і значення сільського господарства із прийняттям глобальної концепції сталого розвитку та визначення стратегічних цілей розвитку суспільства на період до 2030 року.

Сільське господарство країн ЄС – крупний бізнес, представлений великою кількістю фермерських компаній. Внесок аграрного сектору у сукупний ВВП склав 173,3 млрд. євро (1,3%). У 2020р. розмір доданої вартості, яка була створена аграрним сектором ЄС, становив 178,4 млрд. євро та знизився у порівнянні з попереднім роком на 0,8%. На кожен євро, витрачений на виробництво, додана вартість аграрного продукту становила 0,76 євро [4].

Вартість сукупного сільськогосподарського продукту економічного блоку у 2020р. дорівнювала 414,1 млрд. євро. Близько половини вартості всієї виробленої продукції забезпечила зернова галузь (рис. 1).

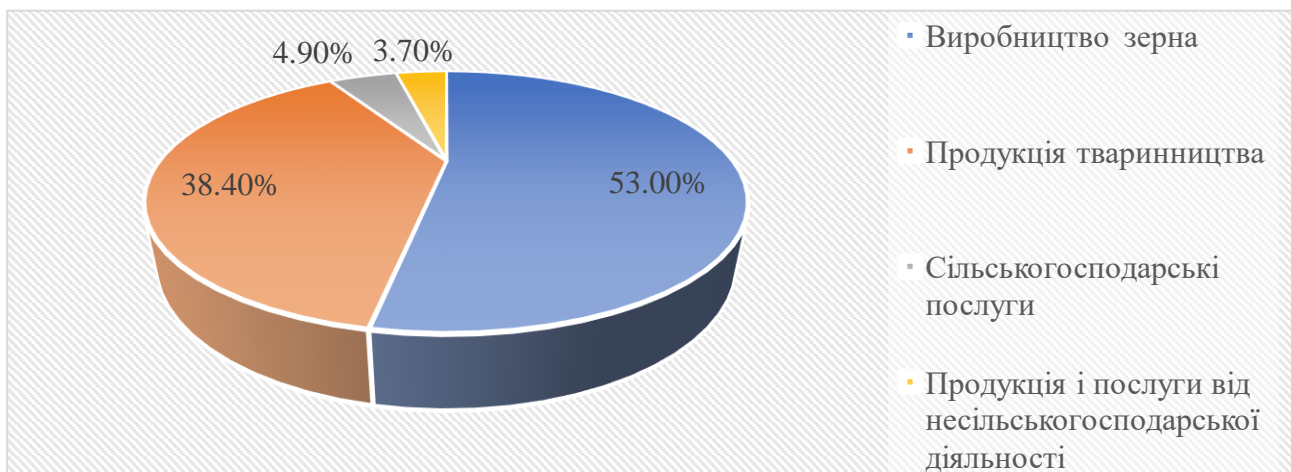

Рисунок 1 - Структура сукупного сільськогосподарського виробництва країн ЄС, 2020р., %

Джерело: побудовано автором за [4]

Близько половини вартості сукупного аграрного виробництва (58,7%) забезпечують країни «великої четвірки» Європейського союзу: Франція, Німеччина, Італія та Іспанія. Близько 17,3% сукупного аграрного продукту виробляють такі країни, як Нідерланди, Польща, Румунія. Разом ці дві групи країн забезпечують 2/3 аграрного виробництва. Середній розмір доходів фермерів країн ЄС становить понад 35 тис. євро. [4]

У Великобританії розмір доходів від сільськогосподарської діяльності у значній мірі визначається типом спеціалізації виробництва. Розмір доходу фермерів-виробників зерна – у середньому 71,7 тис ф. ст. в розрахунку на одне фермерське господарство. Середній розмір доходу молочних ферм становить 92,5 тис ф. ст., спеціалізованих свинарських ферм – 48 тис. ф. ст., спеціалізовані птахівничі ферми отримують 77,7 тис. ф.ст, змішані господарства - 40,2 тис ф. ст. [5].

У США середній розмір доходів господарств склав 58,0 тис. дол. При цьому, доходність господарств, які здійснювали управління сільськогосподарськими фермами, становив 164, 4 тис. дол. [3]

В Україні за 2020р. середній розмір доходів від продажу сільськогосподарської продукції в розрахунку на одне аграрне підприємство склав 12,2 млн. грн., а у розрахунку на одну фізичну особу-підприємця у галузі – 777 тис. грн. [6]

Нормативні та методичні засади обліку та відображення у фінансовій звітності доходів підприємства визначає П(С)БО 15 «Дохід» [2] та МСБО 18 «Дохід» [1]. Ці положення мають східне визначення сутності та умов визнання доходу, що свідчить про наявні процеси уніфікації вітчизняного бухгалтерського обліку з світовою практикою. Ключовою якісною характеристикою доходу, як економічної дефініції, є надходження економічних вигод, що зумовлюють зростання власного капіталу без додаткових внесків засновників. Спільні ознаки має й діюча класифікація видів доходів за П(С)БО 15 та МСБО 18 «Дохід» (табл. 1.)

Таблиця 1 - Класифікація доходів

За П(С)БО 15 «Дохід»	За МСБО 18 «Дохід»
<ul style="list-style-type: none">• дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, послуг);• чистий дохід;• інші операційні доходи;• фінансові доходи;• інші доходи.	<ul style="list-style-type: none">• дохід від реалізації товарів;• дохід від надання послуг;• відсотки, роялті, дивіденди.

Порівняльний аналіз вітчизняної фінансової звітності (за національними П(С)БО та фінансової звітності зарубіжних компаній, складеної за МСБО та МСФЗ, показав, що світова практика поряд із розкриттям окремих статей доходу, надає також аналітичне пояснення та більш повний інформаційний супровід щодо величини одержаних (втрачених) доходів компанії для повного задоволення інформаційних потреб власників, інвесторів та інших користувачів. Так, у початку фінансової звітності, як правило, пояснюються тенденції та причини зміни (нарощування) величини доходів (revenues) за

звітний період. Часто наводяться цінові тенденції на продукцію (товари, послуги) компанії, зокрема, у контексті зміни цін внутрішнього і світового ринків. Для більш повного інформування користувачів фінансової звітності про чинники, які зумовили зміну величини доходу, у звітності за МСФЗ представлений також короткий аналіз зовнішнього бізнес-середовища діяльності фірми. В цілому, форма річної фінансової звітності зарубіжних компаній, у який відображається інформація про доходи компанії, за змістом та набором показників є східною з національною практикою: представлені розміри чистого операційного доходу, інших операційних доходів, величина доходу до сплати податків.

Вагомий вплив на формування доходів та звітності агрокомпаній починають справляти засади сталого господарювання, що активно імплементуються у вітчизняну та зарубіжну практику. Звітність доповнюється додатковими фінансовими і нефінансовими показниками, відображає витрати і доходи компаній від реалізації програм соціальної відповідальності, загальні результати діяльності бізнесу. Обмеження, що формують національні та міжнародні стандарти формування звітності компаній, у певній мірі нівелюються складанням додаткових звітів екологічного, соціального розвитку, звітів зі сталого розвитку. За теперішніх умов така звітність формує передумови залучення інвестиційних потоків, нарощування іміджевого капіталу агрокомпаній, вирішення важливих соціально-економічних та екологічних завдань розвитку агробізнесу та сільських територій.

Список використаних джерел

1. МСБО 18 «Дохід». URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025#Text.
2. П(С)БО 15 "Дохід", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.
3. Farm Household Income Estimates. USDA. <https://www.ers.usda.gov/topics/farm-economy/farm-household-well-being/farm-household-income-estimates/#:~:text=In%202020%2C%20the%20median%20income,total%20household%20income%20was%20%24226%2C369>.
4. Performance of the agricultural sector. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Performance_of_the_agricultural_sector
5. Total income from farming in England in 2021. Gov. UK. URL: <https://www.gov.uk/government/statistics/total-income-from-farming-in-england/total-income-from-farming-in-england-provisional-estimate-for-2021-statistical-notice>
6. Діяльність підприємств. 2020: стат зб. / Держ. служба статистики України. Київ, 2020. URL:https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/11/zb_DSG_20.pdf

Бельчик Юлія Володимирівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ

У процесі реалізації власної діяльності бюджетні установи, організації та органи місцевого самоврядування, як і всі суб'єкти господарювання, систематично купують, використовують та списують різні компоненти нефінансових активів (основних засобів, нематеріальних активів, запасів та інших). Організація обліку наявності та руху нефінансових активів установами (організаціями) державного сектору вирізняється безумовною актуальністю, що визначило тему нашого дослідження.

Беззаперечним є факт, що в сучасній інноваційній економіці окреслення контурів стратегій розвитку підприємства, галузей повинно базуватися на достовірному інформаційному забезпеченні, конструкція якого передбачає узгодженість результатів діагностики потенційних небезпек і виявленні потенційних можливостей з урахуванням мінливості бізнес середовища [2].

Означувана проблематика актуалізує потребу пошуку та запровадження сучасних, ефективних інструментів та методів управління в межах окремих господарських одиниць, використання яких в практичному аспекті сприятиме оптимізації структури ресурсного потенціалу, окреслить напрями підвищення інвестиційної привабливості, ідентифікує стратегічні орієнтири, з врахуванням наступних змін зовнішнього середовища та наявних латентних ризиків.

Відповідно, якісно побудоване облікове супроводження нефінансових активів бюджетними установами (як державного так і місцевого рівнів) виступає вагомим інформаційним джерелом обліково-економічної, фінансової, управлінської інформації, що уможливорює організацію контролю за їх наявністю, умовами збереження, рухом, ефективним використанням та вибуттям. У великій кількості випадків, нефінансові активи мають найбільшу питому вагу серед усіх активів установи, організації, органу державного чи місцевого управління, а отже, являють собою важливий компонент для відображення його фінансового стану. Тому, в сучасних умовах господарювання, важливо правильно організувати облік нефінансових активів з відповідним відображенням в бухгалтерському обліку окремої бюджетної структури. Зважаючи на наявність постійних змін у складі нормативного регулювання, реформування мети та особливостей функціонування, вище ідентифіковані проблеми та нагальність їх вирішення потребують подальших

досліджень в сфері організації обліку даної компоненти активів установ державного сектору. Для сприяння якісному обліковому відображенню, потрібно правильно провести оцінку та визначити вартість отримуваних, наявних, списуваних нефінансових активів.

Визначаючи справедливу вартість, за умов невизначеності, слід застосовувати метод теперішньої вартості, оскільки визначені грошові потоки є попередніми оцінками, а не сталими сумами. У переважній більшості випадків час і величина грошових потоків не визначені. Більшість учасники ринку бажають отримати компенсацію (премію за ризик) за погодження невизначеності, властивої нефінансовому активу. Справедлива вартість повинна включати суму премії за ризик (суму, яку учасники ринку матимуть можливість вимагати як компенсацію за невизначеність). За інших обставин, оцінка не зможе достовірно відобразити справедливу вартість. Діюча міжнародна концептуальна основа (в т.ч. Міжнародні стандарти фінансової звітності) не забороняє використання для визначення справедливої вартості нефінансових активів інформації, представленої третіми сторонами: брокерами, сервісами ціноутворення тощо, якщо вони працюють у відповідному правовому полі. [1].

Організація обліку нефінансових активів представляє собою процес виявлення, накопичення, упорядкування, узагальнення та представлення достовірної, своєчасної вихідної інформації про надходження, наявність, рух, умови зберігання, використання і вибуття даної складової активів установи, організації чи органу державного (місцевого) управління.

При формуванні механізму обліку нефінансових активів, слід організувати інвентарний облік, провести закріплення об'єктів активів за окремими матеріально-відповідальними особами, розробити облікові номенклатури, графіки руху носіїв облікової інформації та робочі інструкції учасників облікового процесу. Забезпеченню розв'язання визначених завдань має сприяти облікова політика установи.

Фінансова звітність, сформована на підставі даних бухгалтерського обліку, організацій, установ, органів державного (місцевого) управління посідає беззаперечно важливу позицію, оскільки як в теоретичній так і в практичній площині, вона виступає першоджерелом специфічних даних та сприяє задоволенню інформаційних потреб всіх категорій стейкхолдерів.

Список використаних джерел:

1. Назаренко О.В. Формування справедливої вартості нефінансових активів підприємства в умовах невизначеності. *Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка, 12 травня 2021 року; редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]. Харків: Стильна типографія, 2021. С. 85-88

2. Plaksienko V., Nazarenko I., Nazarenko O., Sokolenko L. Strategic scenario planning of the agrarian sector development. *International Multidisciplinary Scientific Geo Conference Surveying Geology and Mining Ecology Management, SGEM, 2020 August* (5.2), pp. 489-496.

Галун Єлизавета Сергіївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Вищі навчальні заклади, державної форми власності, фінансування яких передбачене з державного або місцевого бюджету, відносяться до складу бюджетних установ. На даний момент однією із головних проблем виступає недостатнє фінансування вищої освіти. Через це закладам необхідно розширювати обсяги надходжень за рахунок різних напрямів діяльності.

Актуальність даної теми виявляється у важливості дослідження та удосконалення методики організації доходів і видатків бюджетних установ.

Формуванню доходів бюджетних установ, до яких належать навчальні заклади, приділили увагу у своїх працях І.С. Благун, В.В. Стадник, Н.Є. Кирипенко, І.С. Ткаченко та інші науковці.

Основним фінансовим документом, на підставі якого навчальні заклади здійснюють свою діяльність, є кошторис доходів і видатків. В ньому відображені надходження і витрати, сплановані на певний бюджетний період, які необхідні для здійснення відповідної діяльності. При складанні вказаного документу заклад самостійно визначає і планує статті доходів та витрат, крім визначених лімітною довідкою [2]. Кошторис доходів і видатків складається із загального та спеціального фондів. Вони, в свою чергу, з дохідної та видаткової частин. Головним недоліком даної схеми є те, що в нинішніх умовах доволі складно спрогнозувати кількість вступників та студентів. Це впливає на точність планування доходів та видатків.

При розробці кошторисів визначають наступні фактори: джерела залучення коштів, обсяги фінансування, що виділяється на майбутній рік, фінансові зв'язки навчального закладу з державним бюджетом та позадержавними фондами.

Кошториси формуються декількох рівнів:

1. Загально-університетський.
2. За напрямами діяльності.
3. Кошториси факультетів та окремих підрозділів.
4. Кошториси для окремих робіт, проектів.

При плануванні фонду оплати праці беруть до уваги: штатний розпис, оклади і тарифи, доплати, передбачені чинним законодавством та фінансову політику навчального закладу. Інформаційною базою аналізу виконання

кошторису виступають планові фінансові документи установи, а саме кошторис, план асигнувань, план використання бюджетних коштів, фінансова та бюджетна звітності.

Фінансування закладу вищої освіти здійснюється з бюджету країни, тобто загального фонду, та спеціального. Перший вміщає кошти, які призначені для виконання основних функцій, другий - кошти, які навчальний заклад отримує, як плата за надані послуги, виконані роботи, а також від реалізації продукції чи майна. Їх використовують на цілі, що визначені Бюджетним кодексом України, а саме:

- покриття витрат, що пов'язані з організацією та наданням послуг бюджетною установою відповідно до своєї діяльності;
- організацію додаткової діяльності;
- придбання, утримання, ремонт майна установи;
- господарські потреби. [1]

Навчальні заклади встановлюють ціни на послуги відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства економіки та Міністерства фінансів України «Про затвердження порядків надання платних послуг державними та комунальними навчальними закладами».

Обсяги фінансування навчальних закладів визначаються на підставі обґрунтованих нормативів, які розробляє Міністерство фінансів та затверджує Кабінет Міністрів. Вихідною інформацією для їх складання виступає середньорічна кількість студентів та ставок професорсько-викладацького складу. У 2020–2021 роках із державного бюджету на підготовку кадрів було виділено 28,3 млрд. грн. та 31,7 млрд. грн. відповідно, а на наукову та науково-технічну діяльність вищих навчальних закладів 1,2 млрд. грн. за рік. [3]

Дохідну частину кошторису формують на підставі розрахунку доходів за кожним джерелом, які планують на наступний рік. За основу беруться такі показники: обсяг надання певних послуг, а також інші розрахункові показники та розмір плати в розрахунку на одиницю показника та прогнозоване надходження зборів до спеціального бюджету. На підставі даних показників розраховують обсяг доходів за кожним джерелом надходження на наступний рік з урахуванням конкретних умов роботи навчального закладу. При формуванні показників, на підставі яких плануються доходи, до уваги беруть їх фактичне виконання за останній звітний рік та очікуваний рівень виконання за період, що передує плановому.

Розпорядниками бюджетних коштів є керівники установ. Процедура проведення бухгалтерського контролю та аналізу доходів навчальних закладів здійснюється на підставі законів України, постанов Кабінету Міністрів, розпоряджень Міністерства фінансів та інших нормативних документів.

Можна констатувати, що у зв'язку з недостатнім державним фінансуванням значно підвищилась значимість власних доходів, адже вони є результатом самостійної фінансово-господарської діяльності (кошти за надання платних послуг, виконання робіт, гранти, від реалізації продукції в установленому порядку). Важливе місце посідають власні надходження у вигляді плати за освітні послуги, адже мають постійний характер. Самі органи

державної влади не можуть забезпечити належне управління бюджетним процесом, не володіючи повною інформацією про державні надходження, зобов'язання та потреби. Для навчального закладу головним завданням є не досягнення фінансової результативності, а виконання своїх функцій в межах встановлених витрат, цільовим і раціональним використанням державних коштів.

Отже, власними надходженнями навчальних закладів є кошти, які установа отримала самостійно за надані послуги, виконані роботи, благодійні внески, надходження від реалізації продукції. Основним плановим фінансовим документом є кошторис доходів та видатків, який складається на рік. При цьому він визначає обсяг, цільове використання та поквартальний розподіл бюджетних коштів.

З метою вдосконалення порядку формування, облікового супроводження, та аналізу доходів, необхідно сприяти впровадженню в діяльність вищих навчальних закладів, найсучасніших інформаційних технологій та програмних продуктів, що дозволить якісно та своєчасно здійснювати контроль для успішного управління установою завдяки пошуку помилок, випадків шахрайства, а також запобігання протизаконним діям.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України (Відомості Верховної Ради України, 2010, №50-51, ст.572), документ №2456-VI, поточна редакція від 23.10.2022 р. Стаття 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n249> (дата звернення: 28.10.2022р.).

2. Кірейцев Г.Г., Осадчий Ю.І., Ковальчук Т.М., Савчук В.К.. Облік у бюджетних установах: навчальний посібник. 2016. С.23 URL: <http://xn--e1ajqk.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/Len-V-S-budjet-book.pdf> (дата звернення: 29.10.2022р.).

3. Фінансування освіти: скільки держава витрачає на українські університети. Слово і діло. Аналітичний портал. 2021. URL:<https://www.slovoidilo.ua/2021/07/05/infografika/suspilstvo/finansuvannya-osvity-skilky-derzhava-vytrachaye-ukrayinski-universytety> (дата звернення: 20.10.2022р.).

Галич Анастасія Володимирівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

НОРМАТИВНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНИХ ФОРМАХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

В ході здійснення виробничо-фінансової діяльності, кожен суб'єкт господарювання має витрати власної операційної діяльності, до складу яких, окремим компонентом входять адміністративні витрати. Вони мають безпосередній вплив на фінансовий результат, не включаючись до собівартості реалізованих продукції, товарів, робіт чи послуг, списуються за рахунок отриманого прибутку.

Питання класифікації, включення адміністративних витрат до повної собівартості продукції (товарів, робіт, послуг), порядок відображення у формах звітності, вирізняються безперечною актуальністю та вимагають подальшого розгляду. Провівши дослідження, нами встановлено, що в дискусіях щодо актуальних питань облікового супроводження адміністративних витрат приймають активну участь такі науковці, як: Н.С. Андрющенко, Ф.Ф. Бутинець, О.О. Височан, С.Ф. Голов, Т.П. Карпова, Т.Є. Кучеренко, Т.О. Меліхова, В.Я. Ольховський, Ю.В. Подмешальська, О.М. Ромашко, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко та інші. Автори розглядають дані питання з власної точки зору, акцентуючи увагу на необхідності вдосконалення обліку, класифікації статей витрат та окремих форм звітності.

Методологічні принципи обліково-інформаційного відображення, представлення у фінансовій звітності витрат (включаючи адміністративні) визначає Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [1].

Перелік загальногосподарських витрат, спрямованих на обслуговування та управління підприємством, що відносяться до адміністративних відображено на рисунку 1.

Для досягнення найбільш ефективного результату дослідження, ми вважаємо, що організація процесу формування звітності щодо адміністративних витрат, повинна вирішувати такі питання: визначення характеру даних витрат та їх видів; визначення елементів (структурування) адміністративних витрат (базових засобів управління бухгалтерським обліком), які визначатимуть його зміст; визначення принципів та вимог до змісту звітної інформації; розробка форм звітності; визначення термінів звітування та етапів розробки;

встановлення розподілу обов'язків та повноважень, відповідальних осіб за звітність та осіб, які мають право на доступ до різних видів інформації, що сприятиме забезпеченню інформаційної безпеки підприємства; оцінка якості звітних форм [2].

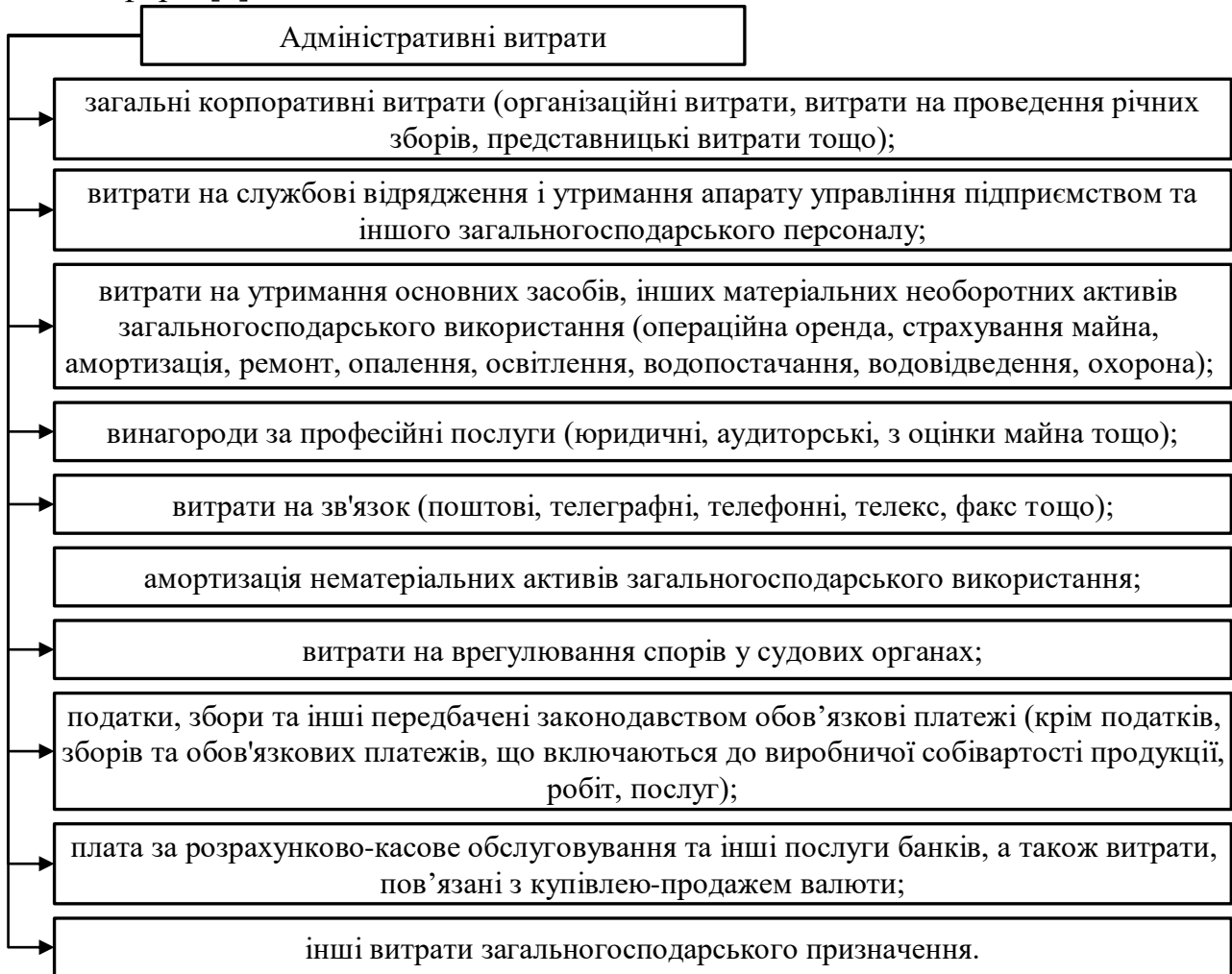

Рисунок 1 - Складові компоненти адміністративних витрат підприємства
Джерело: узагальнено автором на підставі [1]

В ході проведеного дослідження, нами розглянуто актуальні питання, нормативного регулювання, класифікації (в розрізі основних складових компонентів) та методологічного забезпечення формування форм звітності щодо адміністративних витрат окремого господарюючого суб'єкта.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. наказом Міністерства фінансів України 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 23.10.2022)
2. Drobyazko S., Shapovalova A., Bielova O., Nazarenko O., Yunatskyi M. Evaluation of Effectiveness of Responsibility Centers in the Management Accounting System. Academy of Accounting and Financial Studies Journal 2019. Vol. 23 № 6. URL: <https://www.abacademies.org/articles/evaluation-of-effectiveness-of-responsibility-centers-in-the-management-accounting-system-8797.html> (дата звернення 23.10.22)

Гаценко Юлія Сергіївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В ЧАСТИНІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Облікова політика бюджетних установ є дієвим інструментом системи внутрішнього контролю. Облікова політика бюджетних установ хоча і є жорстко регламентованою, проте є необхідним інструментом підвищення ефективності їх функціонування, оскільки надає можливості прийняття ефективних управлінських рішень на основі аналізу роботи установи, контролю цільового використання засобів завдяки правильному відображенню результатів операцій, які обліковуються, виходячи із вимог чинного законодавства [1].

В кожній бюджетній установі має бути розроблена облікова політика. Установа повинна самостійно визначати облікову політику та зміни до неї за погодженням з головним розпорядником бюджетних коштів.

Облікова політика бюджетної установи в частині обліку основних засобів має базуватися на урахуванні положень таких нормативних документів: Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Податковому кодексу України; Положенні про інвентаризацію активів та зобов'язань; Методичних рекомендаціях щодо облікової політики бюджетних установ; Національному положенні (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»; Національному положенні (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» (зі змінами); Національному положенні (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 126 «Оренда»; Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі; Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі.

На формування облікової політики здійснюють вплив різні фактори, а саме: зовнішні (галузь або вид діяльності підприємства; політичні, соціально-економічні умови та зовнішні обмеження; система інформаційного забезпечення; глобалізаційні процеси, рівень інфляції, законодавство та ін.) та внутрішні (обсяг діяльності; чисельність працівників; система оподаткування; рівень кваліфікації бухгалтерських кадрів; система матеріального стимулювання; технологія обробки облікової інформації та ін.) [2, с. 55 - 56].

Облікової політики в частині обліку основних засобів повинна мати наступні елементи:

1) вартісний критерій віднесення активів до складу основних засобів з урахуванням чинних норм Податкового кодексу України;

2) одиниці бухгалтерського обліку основних засобів з деталізацією випадків якщо об'єкт основних засобів складається із частин, які мають різний строк корисного використання та якщо об'єкт основних засобів складається з різних компонентів;

3) визначення первісної, справедливої та ліквідаційної вартостей об'єктів основних засобів або їх частин;

4) строк корисного використання об'єкта основних засобів;

5) періодичність та методи нарахування амортизації на основні засоби;

6) умови переоцінки основних засобів;

7) встановлення межі суттєвості;

8) особливості індексації основних засобів;

9) облік витрат на ремонт, поліпшення об'єктів основних засобів;

Крім того, в обліковій політиці мають бути чітко обґрунтовані терміни, випадки проведення інвентаризації основних засобів, склад інвентаризаційної комісії. В якості додатків до зазначеного внутрішнього нормативного документа доцільно включати робочий план рахунків, графік документообігу, перелік матеріально-відповідальних осіб.

Моделювання облікової політики складається з етапів, які взаємопов'язані між собою, а саме: *перший етап* – підготовчий, який передбачає визначення переліку нормативних документів, положень, які повинні бути ураховані в процесі розробки облікової політики, оцінка факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, які можуть здійснити вплив на структуру облікової політики; оцінка системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю; *другий етап* – обґрунтування об'єктів облікової політики; *третій етап* – ідентифікація елементів облікової політики в розрізі кожного визначеного об'єкта; *четвертий етап* – оцінка альтернативних варіантів побудови облікової політики та обґрунтування остаточного варіанту; *п'ятий етап* – оформлення облікової політики в якості внутрішнього нормативного документа, затвердження керівником / директором установи, погодження з головним розпорядником коштів та впровадження в практичну діяльність; *шостий етап* – внесення змін до облікової політики у випадку необхідності (наприклад, зміни вимог розпорядника бюджетних коштів щодо організації бухгалтерського обліку або зміни законодавства).

Отже, якісно розроблена облікова політика є запорукою належної організації обліково-контрольного процесу в бюджетній установі, відповідно, в практичному аспекті даному питанню має приділятися належна увага.

Список використаних джерел

1. Крамаренко К.М. Роль облікової політики у забезпеченні ефективної діяльності бюджетних установ. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. URL: <https://cutt.ly/hMJO8Zv>.

2. Правдюк Н.Л., Коваль Л.В., Коваль О.В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літер.», 2020. 647 с.

*Давидова Маргарита Олександрівна,
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Полтавський державний аграрний університет*

*Науковий керівник – Лега Ольга Василівна,
к.е.н., доцент, професор кафедри
Полтавський державний аграрний університет*

НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЯК СКЛАДОВА РИЗИКІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

В умовах прояву кризи та загострення економічної та політичної ситуації, пов'язаних з російською агресією та активними військовими діями, питання удосконалення управління підприємствами пов'язані, перш за все, з економічною та податковою безпекою підприємств. Враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва узагальнимо основні загрози економічній безпеці сільськогосподарських підприємств у військовий час – табл. 1.

Таблиця 1 - Ідентифікація загрози економічній безпеці сільськогосподарських підприємств в умовах військового стану*

Загрози	Зміст
<i>Кадрові</i>	втрата можливості керівника та інших працівників підприємства виконувати свої функції, мобілізація керівника та/або співробітників, відповідальність керівника у разі несплати податків у великому розмірі; ошукуванню контрагентів чи клієнтів шляхом умисного невиконання своїх зобов'язань; неякісного/неповного виконання держзамовлень; невиконання заробітної плати; невідповідної організації реакції на повітряні тривоги.
<i>Ризик втрати продукції</i>	прямі загрози організованих крадіжок з боку російської федерації, загибель тварин від активних бойових дій, обмеженого фізичного доступу на ферми, обмеженої можливості для закупівлі кормів та надання ветеринарних послуг, часткове або повністю знищення багаторічних насаджень.
<i>Технологічні:</i>	
<i>а) земля</i>	високий ризик мінного забруднення сільськогосподарських угідь як на прифронтовій, так і на окупованих (або раніше окупованих) територіях, забруднення нерозірваними боєприпасами
<i>б) сільсько-господарська техніка та обладнання</i>	пошкодження результаті обстрілів, авіаударів та бойових дій, що відбуваються в безпосередній близькості, викрадення з боку російської федерації.
<i>Енергетичні</i>	аварії систем енергопостачання, зростання цін на паливно-енергетичні ресурси, зростання споживання енергоресурсів, низький інвестиційний потенціал, несприятлива структура енергоспоживання
<i>Екологічні -</i>	фізичне пошкодження родючого шару ґрунту (воронки від артилерійських обстрілів і ракетних ударів, пошкодження ґрунту гусеницями танків або іншої військової техніки), пошкодження іригаційної інфраструктури
<i>Податкові</i>	повернення податкових перевірок, виїзд за кордон бухгалтерів-жінок,

Загрози	Зміст
	що супроводжується припиненням веденням обліку на підприємствах, неможливість своєчасної реєстрації податкових накладних тощо
<i>Ризик невиконання зобов'язань</i>	надійні контрагенти у минулому, може не виконати умов договору

*узагальнено на підставі [1, 2]

Безумовно, вести бізнес під час війни є надскладною, але реальною задачею. Найбільш вразлими є технологічні, енергетичні, екологічні ризики, оскільки вони можуть стати причиною припинення діяльності. Аналітики, експерти, практики головними цілями післявоєнної відбудови вважають: а) відбудову знищених або пошкоджених унаслідок війни майна та інфраструктури; б) швидке відновлення економічної діяльності; в) повернення в Україну біженців, внутрішньо-переміщених осіб та їх включення до економічних процесів; г) формування засад для стійкого економічного зростання [3].

Щодо інших загроз, то можна їх передбачити, або ж усунути. Зокрема, для мінімізації ризиків невиконання зобов'язань необхідно:

1. Переукласти договір, додавши умови щодо регулювання проблем з повоєнного досвіду.

2. Обережно ставитися до поставок з відстрочкою платежу [2].

3. Повторно перевірити благонадійність діючих клієнтів, зокрема: за відкритими реєстрами та базами даних, а) реєстрація бізнесу – Єдиний державний реєстр юросіб, ФОП та громадських формувань, Державний реєстр суб'єктів інформаційної діяльності у сфері телебачення і радіомовлення, Реєстр аудиторських фірм тощо; б) податкова інформація – Електронний кабінет платника податків, реєстри ДФС, Реєстр підприємств, установ, організацій України, що мають заборгованість із заробітної плати тощо; в) ліцензування та дозвільні процедури – Єдиний ліцензійний реєстр, Реєстр документів дозвільного характеру, Дані щодо об'єктів, для яких видано дозволи на виконання будівельних робіт, Реєстр суб'єктів оціночної діяльності тощо; г) відомості про зареєстроване майно – Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, Кадастрова карта України, Єдиний державний реєстр МВС із реєстрації транспортних засобів, Державний реєстр цивільних повітряних суден, Відомості про транспортні засоби та їх власників, Єдина база звітів із оцінки майна; д) юридичні дії – Єдиний державний реєстр судових рішень, Відомості про справи про банкрутство, Єдиний реєстр боржників [4].

4. Підтвердити обґрунтованість вибору контрагента, оцінивши умови угоди та їх комерційну привабливість, наявність особистих контактів керівників компаній, ділову репутація, платоспроможність контрагента, ризик невиконання зобов'язань, наявність в контрагента необхідних ресурсів (виробничих потужностей, технологічного обладнання, кваліфікованого персоналу) і відповідного досвіду тощо. Для суб'єктів господарювання підтверджуючими джерелами можуть бути: а) документи, що фіксують результати пошуку, моніторинг та відбір контрагента; сайти котрагентів,

рекламні матеріали, пропозиція до співпраці і т.п.; ділове листування; звичайні умови та ціни на ринку на аналогічні товари/послуги; звичайні умови та ціни для даного платника практикою здійснення вибору контрагентів тощо.

5. Отримати завірнені копії документів від контрагентів, наприклад, Статут. Свідоцтво про внесення запису до Єдиного державного реєстру та про постановку на облік у податкових органах як платника податків; довіреність на особу, що підписує договір (у разі якщо договір підписується за довіреністю); документи, що підтверджують законність використання виключних прав (товарний знак, фірмове найменування тощо) – за наявності таких прав; договір оренди приміщення за адресою місцезнаходження організації (юридична адреса організації) тощо. В оригіналі повинна бути представлена довідка про відсутність заборгованості в податкових органах [4].

6. Мати в наявності підписані та пролонговані договори та інші первинні документи [2]. Правильність їх складання є головним чинником впливу на податкові наслідки від господарської операції. Повнота виконання договору відображається у первинних документах, що підтверджують факт відвантаження товарів, продукції, виконання робіт, надання послуг (акти здачі-приймання виконаних робіт, надання послуг, видаткові накладні і ін.). Виконання договору другою стороною підтверджується, зазвичай, платіжними документами (банківські виписки, платіжні доручення і т. д.).

Узагальнюючи вищевикладене, зауважимо, що в умовах війни економічна та податкова безпека знаходиться в зоні ризику. Можливі загрози, зазвичай, носять комплексний характер: на одні і ті ж об'єкти системи безпеки можуть бути спрямовані різні загрози, що, здебільшого, формують підсилюючий ефект. Для зниження загроз, пов'язаних з порушенням виконання зобов'язань необхідно ретельно аналізувати договори та складати первинну документацію, які мають безпосередній вплив на податкові наслідки.

Список використаних джерел:

1. Нейтер Р., Стольнікович Г., Нів'євський О. Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. Непряма оцінка пошкоджень. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/06/Damages_report_issue1_ua-1.pdf (дата звернення 13.10.2022).

2. Ріяко Є. Безпека бізнесу під час війни: ТОП-10 порад керівнику. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/212816_bezpeka-bznesu-pd-chas-vyni-top-10-porad-kerivniku (дата звернення 13.10.2022).

3. Богдан Т. Відбудова економіки: напрямки, важелі, інститути. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/25/686208/> (дата звернення 13.10.2022).

4. Лега О.В., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б. Податкові ризики як елемент податкової політики підприємств. Інфраструктура ринку. Випуск 67. 2022. С. 229-233.

Капустянська Аліса Юріївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Правове регулювання обліку оплати праці на сільськогосподарських підприємствах здійснюється широкою системою нормативно-правових актів, прийнятих органами різних рівнів, за участю трудових колективів і профспілкових організацій.

Для регулювання питань з оплати праці застосовуються законодавчі, нормативні документи, постанови, НП(С)БО, інструкції, які затверджуються Кабінетом Міністрів України в галузі обліку оплати праці на підприємствах сільського господарства України.

Для того, щоб на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності дані були точними та достовірними, всі підприємства, установи та організації, незалежно від форм власності, повинні керуватися основними діючими нормативно-правовими документами, які регулюють облік оплати праці. Питання оплати праці регулюється такими основними нормативними документами: Кодексом законів про працю України від 10.12.1971 р., Законом України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР, зі змінами і доповненнями; Порядком обчислення середньої заробітної плати, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.95 р. №100, зі змінами і доповненнями; Законом України «Про відпустки» від 15.11.1999. р.; Порядком обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2001 р. №1266; Законом України «Про внесення змін до деяких Законодавчих актів України щодо погодинної оплати праці» від 25.06.2009 р. № 1574-VI, Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI.

Згідно зі статтею 94 Кодексу законів про працю України заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [1]. Тобто, основним елементом, який визначає життєвий рівень громадян, є одержувана ними заробітна плата.

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [2].

Відповідно до статті 8 Закону України «Про оплату праці» держава здійснює регулювання оплати праці працівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності шляхом встановлення [2]:

- розміру мінімальної заробітної плати;
- державних норм, гарантій і компенсацій;
- умов і розмірів оплати праці працівників установ та організацій, що фінансуються з бюджету;
- умов і розмірів оплати праці керівників державних підприємств;
- оподаткування доходів працівників.

Конституція України є основним законодавчим документом і підставою для інших законодавчих актів. Тому на неї спираються трудове право і всі нормативні акти про працю.

В Конституції України статтею 43-46 зазначається, що кожен громадянин України має право на працю і має можливість заробляти на життя своєю працею, яку він має право обирати або на яку він погоджується [3].

Згідно Конституції, як вищого нормативного документу, держава надає умови для здійснення громадянами права на працю у повному обсязі. Вона гарантує рівні можливості у виборі професії, надає програми і можливість професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів, в залежності від потреб суспільства.

Правові основи розробки, укладання, виконання колективних договорів та угод для регулювання трудових відносин та соціально-економічних інтересів роботодавців та працівників ухвалено відповідно до Закону України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993р. № 3356- XII зі змінами і доповненнями.

Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996р. зі змінами і доповненнями декларує державні гарантії і права на відпустки. Також встановлює тривалість і порядок надання їх працівникам з метою відновлення працездатності, поліпшення здоров'я, покращення своїх житлових умов і потреб.

Основні положення про реалізацію конституційного права працівників на охорону життя і здоров'я у трудовій діяльності, безпечні умови праці визначені у Законі України «Про охорону праці», який регулює відносини між роботодавцем і працівником у питаннях безпеки праці, гігієни праці і визначає загальний порядок організації охорони праці в Україні.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» зазначаються методологічні засади в бухгалтерському обліку і надається інформація про виплати (у грошовій і не грошовій формах) за роботу, виконану працівниками, її розкриття у фінансовій звітності [4].

Норми Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 використовуються роботодавцями - підприємствами, організаціями і юридичними особами, незалежно від форм власності. Вони не розповсюджуються на бюджетні установи та підприємства (складають фінансову звітність згідно міжнародних стандартів фінансової звітності).

У постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку

обчислення середньої заробітної плати» встановлено обчислення середньої заробітної плати для визначення розміру відшкодування втрат, у зв'язку з ушкодженням здоров'я, під час виконання ним трудових обов'язків. Запроваджується відповідно до Правил і відшкодується власником підприємства, установи і організації або уповноваженим ним органом відповідно до шкоди, заподіяної працівникові ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 23 червня 1993р. № 472, а для призначення пенсій - відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Таким чином, питання оплати праці регулюється значною кількістю законодавчих та нормативних документів, постанов, НП(С)БО, інструкцій. Державне регулювання оплати праці полягає передусім у визначенні і перегляді розміру мінімальної заробітної плати й умов, які впливають на її розмір.

Важливо, що встановлена на рівні держави мінімальна заробітна плата являє собою її державну гарантію для всіх категорій найманих працівників і не підлягає зниженню на рівні галузі і підприємства. Установлюються державні норми і гарантії в оплаті праці за роботу в понад-нормований час; у святкові неробочі та вихідні дні; за час простою під час виготовлення продукції, що виявилася браком не з вини працівника.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю України: Кодекс від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
2. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
3. Конституція України: Конституція від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 603. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>.

Коваль Валентина Іванівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Ткаль Ярміла Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ПОРЯДОК ОЦІНКИ ДОХОДІВ ОТРИМАНИХ ВІД ОБМІННИХ ТА НЕОБМІННИХ ОПЕРАЦІЙ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Облікове відображення доходів суб'єктів державного сектору, органів місцевого самоврядування представляє собою найбільш трудомістку та специфічну ділянку обліку наявності та руху бюджетних та позабюджетних коштів. Функціями бухгалтерського обліку в бюджетних установах є: контрольна, управлінська, інформаційна. Об'єктом обліку виступають доходи та результати виконання кошторису відповідною організацією. Дана облікова компонента органів місцевого самоврядування, інших установ та організацій вимагає детального вивчення. Актуальні питання організації та ведення бухгалтерського обліку, оцінки доходів в бюджетних установах представлені в наукових працях великої кількості вчених України: П.Й. Атамаса, К.В. Безверхого, Ф.Ф. Бутинця, Р.Т. Джоги, С.В. Левицької, Н.М. Позняковської С.В. Свірка, Н.І. Сушка, І.Т. Ткаченка та інших. При цьому слід визнати, дана наукова тематика вимагає подальших досліджень.

Переважає більшість державних (місцевих) органів управління, бюджетних установ чи організацій мають неприбутковий статус, говорячи іншими словами, основною метою їхньої діяльності не є отримання прибутку. До них ми можемо віднести: органи місцевого самоврядування, органи законодавчої влади, заклади освіти (охорони здоров'я, культури) та інші. Характер некомерційної діяльності установ полягає у наданні населенню, платних та безоплатних послуг, що мають відношення до різних сфер діяльності людей. Послуги, що надаються органами місцевого самоврядування та іншими бюджетними установами часто носять нематеріальну форму та виступають основним видом їх діяльності. Відповідно, даний процес, за своїм змістом, має значні фінансові та матеріальні витрати, які утворюються та накопичуються впродовж окремого звітного періоду, порівнюються з отриманими асигнуваннями (доходами). Результатом цього порівняння є отримання інформації щодо виконання кошторису за досліджуваний період.

Завдання бухгалтерського обліку у процесі функціонування окремого органу місцевого самоврядування полягає у забезпеченні якісного (точного, повного, своєчасного) супроводження всіх господарських операцій, в тому числі доходів. Чинним законодавством, передбачений порядок оцінки доходів.

Процедура оцінки доходів від обмінних та необмінних операцій органами місцевого самоврядування відображена на рисунку 1.

Рисунок 1 - Порядок оцінки доходів отриманих від обмінних та необмінних операцій органами місцевого самоврядування

Джерело: узагальнено автором на підставі [1]

Вивчаючи організацію обліку доходів органів місцевого самоврядування, слід визнати, що дана облікова компонента виступає однією з найважливіших в їх діяльності. Безпосередньо оцінка доходів, контроль за надходженням даних коштів, за їх обґрунтованим цільовим використанням представляє собою основу даної облікової складової та, водночас, сприяє забезпеченню майбутнього ефективного функціонування відповідних суб'єктів державного сектору.

Список використаних джерел

1. Безверхий К. В. Облік в бюджетних установах: Навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 312 с.

Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Сумський національний аграрний університет

ОБЛКОВЕ СУПРОВОДЖЕННЯ, ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Функціонування будь якого суб'єкта господарювання ставить перед собою отримання ефекту (фінансового, екологічного, соціального тощо). При цьому, діяльність бізнес-суб'єктів супроводжується наявністю понесених операційних витрат. Вагомий вплив на результат діяльності окремого підприємства здійснює якісно побудована система управління, забезпечена релевантним інформаційним супроводженням організаційно-виробничих процесів, що відбуваються. Поміж всього переліку операційних витрат, доцільно окремо виділити окрему компоненту: загальногосподарські витрати на управління та організацію виробництва.

Розглянувши останні дослідження та публікацій встановлено, що в обговоренні актуальних питань організації та облікового супроводження адміністративних витрат безпосередню участь приймали такі науковці, як: Ф. Бутинець, О. Височан, П. Гарасим, С. Голов, М. Кужельний, В. Ольховський, Л. Прокопович, В. Сопко, П. Хомин, П. Ватман, К. Друрі, Дж. Фостер, П. Фрідман, Д. Хігінс та інші. Актуальність проблематики оптимізації та обліку адміністративних витрат зумовила її подальше дослідження.

На сьогодні, не існує жодного профільного міжнародного стандарту фінансової звітності, який би врегульовував організацію обліку та порядку відображення у звітності витрат операційної діяльності. Лише в окремих міжнародних стандартах ця інформація знаходить часткове представлення (МСФЗ 2 «Запаси», МСФЗ 19 «Виплати працівникам» тощо).

Витрати, у відповідності до П(С)БО 16 «Витрати», знаходять відображення в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені; визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені [1].

Даний нормативний документ ідентифікує витрати, пов'язані з операційною діяльністю, але які не відносяться до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг): адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати. Побудова належного управління економічними процесами потребує забезпечення суб'єктів господарювання об'єктивними даними з їх чіткою структурізацією.

Ефективна система управління підприємством неможлива без повної та якісної інформаційної підтримки, яка необхідна керівникам різних рівнів управління для реалізації прийнятих ними рішень. Основною формою подання

інформації керівництву, отримання якої гарантується інформаційним забезпеченням, є звітність[2].

Адміністративні витрати безпосередньо здійснюють вплив на ефективність діяльності компанії. При цьому, це одна з перших областей, яку бізнес має скоротити, якщо виникає потреба збільшення прибутку. Оскільки адміністративні витрати часто містять заробітні плати топ-менеджерів, а також велику кількість інших витрат, що часто постає метою скорочення витрат, коли компанія має проблеми з грошовими потоками. Управлінській команді окремого господарюючого суб'єкта, потрібне високофункціональне середовище, у якому їм комфортно та можна працювати, не перевантажуючись всілякими дрібницями. Створення такого середовища, також допомагає підібрати найкращий персонал і утримати їх впродовж довгого періоду часу [3].

Загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством відносяться до адміністративних витрат: загальні корпоративні витрати; витрати на службові відрядження і утримання апарату управління; витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, нематеріальних активів загальногосподарського призначення; винагороди за професійні послуги; витрати на зв'язок; витрати на врегулювання спорів у судових органах; податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім тих, що включаються до виробничої собівартості); плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків; інші витрати загальногосподарського призначення.

До найбільш актуальних питань облікового супроводження адміністративних витрат відносять: правильне визначення та достовірність оцінки, розмежування в межах визначених класифікаційних груп, належне, повне документальне оформлення та своєчасне відображення в облікових регістрах та формах звітності, забезпечення у повній мірі інформаційних потреб процесу управління. На рахунку 92 «Адміністративні витрати» здійснюють відображення та накопичення впродовж звітного періоду витрат, пов'язаних з управлінням та обслуговуванням підприємства. По дебету рахунку наводиться сума визнаних адміністративних витрат, по кредиту, у терміни передбачені обліковою політикою, списання на рахунок 79 «Фінансові результати». Аналітичний облік ведеться в розрізі визначених статей витрат.

Сума адміністративних витрат, окремого господарюючого суб'єкта, насправді виглядає обґрунтованою та доречною, лише за умови її порівняння з розміром отриманого доходу. На сьогодні, це також відомо як коефіцієнт ефективності. Формула його розрахунку досить проста: це відношення суми адміністративних витрат до суми отриманого доходу та помножене на сто. Даний індикатор надасть інформацію про відсоток загальногосподарських витрат в доході, отриманому підприємством та зробить можливим відстеження зміни відповідного відсотку, а не розглядати, безпосередньо динаміку самих витрат. Як приклад, невелике підприємство матиме нижчі адміністративні витрати, ніж корпоративний бізнес.

За визначенням вітчизняних та міжнародних дослідників, значне зростання співвідношення загальногосподарських (адміністративних) витрат до

доходу може вказувати на те, що інвестиції в цілому та адміністрування являються економічно не достатньо ефективними. Даний факт постійно потрібно тримати під контролем фінансовим директорам, офіс-менеджерам, бухгалтерам та іншим фінансовим працівникам.

За умови ідентифікації резервів для зменшення коефіцієнту ефективності поточного звітного періоду у порівнянні з попереднім, відбувається покращення фінансових результатів діяльності та підвищення цінності компанії. При цьому, слід врахувати, що для розрахунку, зазвичай, слід брати до уваги лише типові поточні адміністративні витрати. Одноразові виплати (наприклад, юридичний виклик) не потрібно включати до даного розрахунку. При цьому, поточні витрати (наприклад, щомісячна юридична компенсація) мають бути. Відсутність інформації щодо регулярних адміністративних витрат окремої компанії від одного звітного періоду до іншого, ефективного керування великими одноразовими платежами, може виступити суттєвою проблемою. Відповідна інформація, безпосередньо є актуальною для керівника, фінансового директора або керівника фінансового відділу. Їхніми посадовими інструкціями передбачено здійснення контролю щодо наявності та руху фінансів компанії.

Отже, найвагоміші цілі, безпосередньо, пов'язані з ефективністю. Господарюючий суб'єкт повинен прагнути до: зниження загального коефіцієнту ефективності (чим нижчі адміністративні витрати, тим ефективніший бізнес), полегшення відстеження витрат (особливо важко контролювати одноразові витрати, і це може призвести до значної втрати часу), раціонального формування витрат персоналом. Дієвий спосіб оптимізації адміністративних витрат полягає у попередньому відслідковуванні їх, з подальшим пошуком напрямів скорочення. Це досить складно, якщо відсутня можливість легкої реєстрації та класифікації кожної господарської операції. Хороша автоматизована інформаційна система управління витратами фіксуватиме кожен платіж, який здійснюватимуть співробітники компанії, а потім розподілятиме їх за категоріями та призначатиме до правильних бюджетів. Тож керівник (відповідальна особа) матиме відповідну інформацію у режимі реального часу.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. наказом Міністерства фінансів України 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 15.11.2022).

2. Drobyazko S., Shapovalova A., Bielova O., Nazarenko O., Yunatskyi M. Evaluation of Effectiveness of Responsibility Centers in the Management Accounting System. Academy of Accounting and Financial Studies Journal 2019. Vol. 23 № 6. URL: <https://www.abacademies.org/articles/evaluation-of-effectiveness-of-responsibility-centers-in-the-management-accounting-system-8797.html> (дата звернення 18.11.22).

3. Patrick Whatman A modern guide to general and administrative expenses. Published on February 4, 2022 Available at: <https://www.spendesk.com/en-eu/blog/general-and-administrative-expenses/> (дата звернення 16.11.22).

Полятикiна Лариса Iванiвна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНІ ПРИОРИТЕТИ ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ

За період останніх п'яти років в Україні, внаслідок важкого економічного становища у всіх галузях країни, спостерігається тенденція до поступового збільшення кількості збиткових суб'єктів підприємницької діяльності та зниження продуктивності праці. В умовах економічної та політичної трансформації розвиток підприємницької діяльності є основою економічного та соціального розвитку в країні.

На сьогоднішній день важливою складовою економіки країни є виробництво, яке повинне функціонувати в умовах різких динамічних змін економічного стану у всіх галузях країни. Діяльність підприємств у будь-якій сфері, зокрема лісовій галузі, спрямована на отримання позитивних фінансових результатів. Результат діяльності лісогосподарських підприємств це порівняння доходів від реалізації товарів, робіт, послуг і витрат на їх створення. До основної діяльності належать операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення і функціонування лісогосподарського підприємства та забезпечують основну частку його доходу [1,С.25].

Актуальність даної теми можна також пояснити тим, що згідно із законодавством фінансовий облік передбачає обов'язкові процедури збору і обробки інформації процесів отримання доходу і визначенням фінансового результату. Ця інформація дає можливість вчасно приймати рішення щодо недопущення негативних змін. При правильній організації інформація стає провідним способом матеріального стимулювання, збільшення рентабельності і дальшого розвитку підприємства.

Дослідження проблеми розвитку лісогосподарських підприємств є актуальним напрямком, тому що від прибутку отриманим підприємством залежить рівень оплати праці працівників, насиченість ринку певною продукцією у міру його потреби тощо[2,С. 126].

Значення лісогосподарських підприємств для рекреації, здоров'я людини, для підтримання природного балансу значно важко переоцінити, тому проблема розвитку даних підприємств поступово встає на перше місце в Україні. Лісогосподарське підприємство належить до господарських комплексів, які мають певні стратегічне значення для економіки, оскільки він охоплює всі процеси, які пов'язані з відтворенням та використанням певного стратегічного ресурсу – лісу, але при цьому займає незначне місце у промисловому виробництві нашої країни. Лісогосподарські підприємства розвиваються нестабільно в Україні, особливо в період економічного спаду в державі. Різке спад обсягів виробництва будь-якої продукції потребує застосування певних стратегій для продуктивного функціонування лісогосподарських підприємств.

Створення нових економічних відносин в Україні, а також подолання суперечностей між екологічними, економічними і соціальними цілями, забезпечення розвитку за допомогою значного підвищення ефективності по управлінню лісового господарювання, багатоцільового використання лісових земель, лісових ресурсів та корисних властивостей лісу, а також необхідність збільшення площі лісів до оптимальної зумовлюють необхідність формування певної стратегії розвитку лісогосподарських підприємств. Це визначає необхідність дослідження сучасного розвитку лісового господарства та виділення ключових чинників виникнення проблем у розвитку лісового господарства, а також пошук шляхів і засобів покращення лісогосподарських підприємств в Україні [3, С. 188].

Існує багато проблем лісового господарства України, із яких можна виділити ряд основних:

- недоскональна нормативно-законодавча база, яка діє для ведення лісового господарства та лісових відносин;
- не вірний підхід до управління лісами, які належать до будь-яких форм власності;
- не існує правових або економічних механізмів стимулювання запровадження природо-ощадних технологій, а також їх елементів, охорони, захисту, відновлення лісів;
- збільшення антропогенного навантаження на лісові екосистеми;
- не вірний підхід фінансового, а також економічного механізму розвитку в підприємстві лісового господарства;
- наявність недоліків в податкової бази, в якій не враховується періоду лісовирощення;
- рівень середньої зарплати набагато нижчий від рівня загальнодержавного;

Для подолання зазначених з вище перелічених проблем необхідно розробити конкретну стратегію по розвитку лісового господарства, яка б могла забезпечувати стабільний розвиток підприємства шляхом збільшення ефективності управління, цільового використання лісових ресурсів та корисних властивостей лісу, що передбачено прийнятими нормативно законодавчими актами України [4].

Лісове господарство являється важливим складовим елементом економіки України, оскільки, крім того, що забезпечує державу сировиною для багатьох галузей промисловості, а також вони є територією для здійснення господарської діяльності, яка створює на сьогоднішній робочі місця і виготовлення продукції, а отже, формування ВВП. Саме існує твердження, що добробут місцевих громад у лісистих районах безпосередньо буде залежати від розвитку лісового господарства, яке буде впливати на розвиток економіки району. На сьогоднішній день загальний стан лісів України, який являється результатом певних змін нормативного регулювання, а також економічних рамок діяльності лісового господарства, протягом останніх десятиріч можна охарактеризувати як незадовільний. Цьому сприяє низький запас деревини у віці головного користування порівняно із запасом цільових еталонних насаджень, значна частка насаджень з недопустимо низькою участю головних

порід у складі мішаних насаджень та незадовільна товарна структура насаджень. Таким чином, незважаючи на великий потенціал лісового сектора, його управління та використання не являється ефективним на сьогоднішній день.

На основі проведеного аналізу фінансових результатів підприємств лісової галузі можна запропонувати наступне:

- Для ефективності діяльності підприємства проводити регулярний внутрішній контроль головним бухгалтером, який дозволить виявити будь-які недоліки в роботі та їх причини, визначити заходи щодо їх усунення;

- Щомісяця проводити аналіз фінансових результатів, а також фінансового стану підприємницької діяльності:

- Розробити на підприємстві графік документообігу, а також робочі альбоми носіїв інформації облікової та аналітичної інформації.

Основними напрямками по удосконаленню управлінням лісогосподарськими підприємствами повинно стати створення певної стратегії розвитку лісового господарства, яка зможе забезпечити стабільний розвиток шляхом підвищення ефективності управління, багатоцільового використання лісових ресурсів та корисних властивостей лісу [5, С. 37]. Виконання задач сприятиме забезпеченню розвитку лісогосподарських підприємств, примноженню площі лісів держави, а також збереженню біорізноманіття та невиснажливого лісокористування, задоволенню потреб суспільства в лісових ресурсах, створенню більш сприятливих умов для розвитку підприємництва, створенню нових робочих місць на підприємствах, зменшенню загрози деградації земель, зростанню частки продукції лісового господарства у ВВП, забезпеченню зайнятості населення та соціальної захищеності.

Список використаних джерел

1. Биковець В. Перешкоди на шляху розвитку малого підприємництва в Україні та шляхи їх подолання. *Економічний часопис*. № 6. 2012. С. 25-27.

2. Волосковець Н. Ю. Корпоративна соціальна відповідальність підприємств як основа інноваційного розвитку сучасної економіки. Наукові праці КНТУ. *Економічні науки*. 2010. Вип. 17. С. 125–130.

3. Гоголя О. Сучасні аспекти управління підприємницькою діяльністю сільськогосподарських товаровиробників в умовах глобалізації ринку. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 184–188.

4. Інструкція з обліку продукції лісозаготівель, лісоспиляння і деревообробки на підприємствах Державного комітету лісового господарства України, затверджено Наказом Держкомлісгоспу України від 19 грудня 2003 року, № 205 URL: http://galsillis.org.ua/material/2015/forkodeks_nakazvid1912003.pdf (дата звернення 16.11.2022).

5. Малік М., Шпикуляк О., Супрун О. Розвиток підприємницької діяльності в аграрному секторі: макроекономічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка. 2017. Вип. 1(49). Т. 2. С. 32–37.

Пилипенко Катерина Анатоліївна
доктор економічних наук, професор,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Рунчева Наталія Вікторівна
доктор економічних наук, доцент,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Бритвенко Анастасія Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ОБЛКОВО-ПОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

В сучасних реаліях ресторани заклади здійснюють свою діяльність в умовах невизначеності, яка пов'язана із швидкими змінами ринкового середовища. Для того, аби заклади ресторанного бізнесу мали можливість вижити та реалізовувати свої послуги в довгостроковій перспективі, необхідне ефективне здійснення процесу стратегічного управління, пов'язаного насамперед з законодавством.

Так, з огляду на прийняття Закону України від 15.03.2022 № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану», було введено пільги при веденні бізнесу в Україні на період воєнного стану, зокрема які стосуються і закладів громадського харчування, а саме [1]:

- санкції за порушення вимог Закону про РРО (реєстратор розрахункових операцій)/ПРРО (програмний реєстратор розрахункових операцій) не застосовуються, крім санкцій за порушення порядку здійснення розрахункових операцій при продажу підакцизних товарів;
- якщо немає зв'язку між ПРРО та фіскальним сервером податкової, то дозволяється проведення розрахункових операцій в режимі офлайн без отримання в податковій діапазону фіскальних номерів;
- дозволено проводити перевірки, що стосуються бюджетного відшкодування податку на додану вартість (ПДВ), а також фактичні перевірки з правом перевіряти можливість оплати клієнтами банківськими картками;
- терміни давності за податковими перевірками на час воєнного стану призупиняються;

«Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (22 листопада 2022 р., м. Суми)

– благодійна допомога, надана учасникам бойових дій та особам, які проживають на території бойових дій, не оподатковується податком на доходи фізичних осіб;

– ліцензії на алкогольні напої та тютюнові вироби, по яких до припинення або скасування воєнного стану не сплачено черговий платіж за ліцензію або закінчився термін дії ліцензії – вважаються діючими.

Натомість актуальним залишається обліково-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів господарювання у сфері послуг.

Однією з обов'язкових умов діяльності готельно-ресторанного бізнесу є правильна організація ведення бухгалтерського обліку, яка створює таку систему отримання інформації, що забезпечувала б ефективне управління підприємством і примноження доходу від його діяльності. Єдиного підходу до організації обліку в галузі готельно-ресторанного бізнесу немає, оскільки це специфічний вид діяльності, який складається з торгівлі, виробництва та надання послуг. Використання сучасних додатків для ведення обліку у готельно-ресторанному бізнесі значно спростить роботу закладу та допоможе уникнути багатьох проблем. Найбільш популярними додатками для ведення обліку в міжнародній практиці є: Sage Intacct, Multiview, QuickBooks Enterprise [2, С. 19].

Заслужують на увагу також більш популярні продукти з програмного забезпечення діяльності закладів ресторанного бізнесу. Серед них: Poster, Unipro, SERVIO, «IBS Міні-Кафе», SkyService POS, "Сіріус-Ресторан", BAS Громадське харчування, Віпр та інші.

Головною метою для розробників програмного забезпечення завжди є цілепокладення користувачів: підвищення лояльності з боку клієнтів, збільшення прибутку, зниження витрат, прискорення процесу обслуговування, мінімізація помилок.

Отже, ринок готельно-ресторанних послуг не є однорідним і достатньо вивченим, піддається змінам в кризових умовах в економіці, що актуалізує використання обліково-податкового інструментарію для досягнення ефективності діяльності виробників готельно-ресторанних послуг в умовах нестійкого ринкового середовища.

Список використаних джерел

1. Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX (Чинний) Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану URL: https://ips.ligazakon.net/document/T222120?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.206770261.7371905.1666100515-1614629528.1666100515.

2. Новак Н.Г., Башинська І.О. Особливості обліку у готельно-ресторанному бізнесі / Економіка. Фінанси. Право. Київ, 2018. №6'2018, С. 17-19.

Полятикін Сергій Олександрович

здобувач наукового ступеня доктор філософії

спеціальність 073 «Менеджмент»

Сумський національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНІ ПРИОРИТЕТИ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО

Виробництво продукції вимагає певних затрат живої і уречевленої праці, які формують суспільні витрати виробництва. Суспільні витрати виробництва – це сукупні затрати живої і уречевленої праці на виробництво відповідного виду продукції. Вони визначаються робочим часом, який завжди є мірою витрат, потрібних для здійснення виробництва.

До складу ресурсного потенціалу включають методи управління та організації ефективного використання ресурсів підприємства. На наш погляд, їм потрібно приділити досить значну увагу, оскільки конкурентоздатність підприємств значною мірою залежить від рівня управління та раціонального використання ресурсів. Виходячи з цього, можна запропонувати вдосконалення класифікації витрат на виробництво. На сучасному етапі розвитку економіки України досить важливу роль відіграє ресурсний потенціал підприємства, який представляє сукупність матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів, включаючи здатність робітників підприємства ефективно використовувати названі ресурси для виконання місії, досягнення поточних та стратегічних цілей підприємства.

Для здійснення повного контролю за власними витратами нам необхідна якомога більш повна та всебічна інформація про них. У зв'язку з цим, ми пропонуємо доповнення класифікації витрат поняттям еластичність, тобто залежність. За цією характеристикою витрати у внутрішньогосподарському обліку поділяються на залежні і незалежні від виду діяльності, при чому залежні бувають: пропорційно залежними; депресивно залежними; прогресивно залежними[1,78].

Основна мета відокремлення об'єктів витрат - це контроль за собівартістю продукції. Центри відповідальності можуть й не співпадати з місцями виникнення витрат. Якщо керівники структурних підрозділів несуть відповідальність за рівень витрат й кінцеві результати праці, то місце виникнення витрат та центри відповідальності співпадають. Доцільно було б ввести таке поняття, як витрати, що контролюються і не контролюються, короткострокові і довгострокові, значні та незначні. Крім того, можна ввести групування витрат за об'єктом та суб'єктом господарського процесу: місцями виникнення (центрами витрат) та центрами відповідальності, що поділяються на два види - за витратами та за фінансовим результатом[2,98].

Для організації управлінського обліку важливу роль відіграє також поділ витрат на маржинальні та середні. Маржинальні (граничні) витрати - це витрати на виробництво додаткової одиниці продукції, витрати, що виникають у зв'язку зі змінами виробничих витрат, зумовлених використанням додаткового

ресурсу, що забезпечує приріст кінцевого продукту .

На наш погляд, головним й найбільш суттєвим недоліком класифікацій є однорівненість. Для подолання цього недоліку слід зробити класифікацію більш багаторівневою, що дозволить прослідкувати характер ієрархічних взаємозв'язків та глибоке розкриття об'єкту дослідження. В умовах переходу до ринкових відносин, основною метою кожного підприємства, в тому числі і сільськогосподарського, є отримання прибутку. Це можливо лише за умов дбайливого ставлення до власних коштів та ресурсів, недопущення їх не обґрунтованих перевитрат. В цієї ситуації важливого значення набуває правильний вибір системи обліку витрат.

Звертаючи увагу на досвід розвинутих країн, ми можемо побачити, що основним моментом побудови їх системи обліку витрат (директ-костінг, стандарт-костінг) є поділ витрат на постійні і змінні. Система зводиться до того, що тільки змінні витрати розподіляються в розрізі готової продукції, тоді як постійні повністю відносяться на загальні фінансові результати того звітного періоду, в якому вони виникли.

Впровадження Національних стандартів з Бухгалтерського обліку наблизило нашу систему обліку витрат до міжнародних аналогів. Вибір системи обліку витрат в умовах ринкових відносин впливає також на формування цінової політики підприємства, регулювання його господарської діяльності [3,136].

Організація управління й обліку на підприємстві сьогодні неможливі без застосування інформаційних технологій. Обчислювальна техніка суттєво підвищує якість обробки облікової інформації. В умовах автоматизованої обробки даних інформація використовується більш широко ніж при ручній. Тому для вдосконалення управління підприємством необхідно використовувати сучасні технічні засоби побудови різних інформаційних систем.

Необхідно пам'ятати, що безперервне формування фінансових ресурсів, їхнє раціональне використання має величезне значення для забезпечення безперервності відтворювального процесу, тому що фінансові ресурси є найважливішим джерелом розширеного відтворення, зниження їхнього обсягу веде до скорочення масштабів інвестицій у виробничу сферу.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський, фінансовий та внутрішньогосподарський облік в галузях системи переробної промисловості АПК (на основі нац. стандартів). за ред. проф., д-ра екон. наук В.В Сопка та О.В.Бойка. Київ.: «Фенікс», 2001. 468 с.
2. Васильчак С.В Оцінка формування попиту на ринку молочних продуктів. *Економіка АПК*.2015.№2.С.95-100.
3. Вербилло О.Ф., Ярошинський В.М. Удосконалення обліку витрат та методика визначення собівартості продукції (робіт, послуг). *Науковий вісник НАУ*. Випуск 66. Київ. 2013. С.134-139.

Тебенко Юлія Михайлівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У процесі розвитку світового бізнесу, економічна діяльність розширила свої межі функціонування та створила нові господарські відносини між підприємствами, що призвело до виникнення різних видів зобов'язань.

Кожен об'єкт господарювання має зобов'язання перед працівниками, банками, підрядниками, постачальниками, за довгострокові та короткострокові кредити та ін. Такі відносини називають поточними зобов'язаннями. Своєчасне сплатення поточних зобов'язань формує стійкість економічних зв'язків підприємства в умовах економіки країни [1].

Формування достовірної інформації про строки погашення, умови, обсяги, оплати позикових коштів та суми нарахованих відсотків, вимагає належного контролю їх стану та відображення в системі бухгалтерського обліку [2]. Беручи до уваги цей факт, з'являється необхідність класифікувати зобов'язання за різними видами ознак

Вивченням аспектів обліку та класифікації поточних зобов'язань займалися як вітчизняні так і зарубіжні наковці-економісти. Присвятили свої дослідження та публікації такі вчені, як: Ф.Ф. Бутинець [1], С. І. Травінська [5], А.Т. Сафарова [4], З.В. Задорожний, А. М. Герасимович, Л.В. Чижевська, С.Л. Береза, Б. Райан, І. П. Житна, Ю. А. Кузьмінський, Деніел. Г. Шорт, , В. С. Рудницький, Б. М. Литвин, Л. М. Кіндрацька, та інші

Дослідження вищезазначених вчених є дуже ґрунтовними та розкривають більшість питань пов'язаних з класифікацією зобов'язань. Незважаючи на це, існує потреба однозначного трактування поточних зобов'язань за кваліфікаційними ознаками на законодавчому рівні. Тому зберігається необхідність у детальному дослідженні класифікацій зобов'язань в сучасних умовах ведення господарства.

Наше головне завдання полягає в тому, щоб здійснити аналіз класифікації поточних зобов'язань для цілей обліку об'єктів господарювання з метою відображення облікових даних в системі бухгалтерського обліку. Для досягнення мети потрібно виконати наступні задачі: дослідити ознаки за якими класифікують поточні зобов'язання відповідно вимогам П(С)БО 11 «Зобов'язання»; здійснити аналіз можливих варіантів класифікацій поточних зобов'язань в економічній літературі; виділити рекомендації для класифікації за

основними ознаками поточних зобов'язань [3].

Перш ніж перейти до аналізу поточних зобов'язань за кваліфікаційними ознаками, ознайомимося з поняттям «поточні зобов'язання». Поточні зобов'язання (відповідно П(С)БО 11) це такі зобов'язання підприємства, які необхідно погасити підприємством за період операційного циклу або на протязі дванадцяти місяців, беручи початок від дати балансу [3].

На рисунку 1 зображено види поточних зобов'язань згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання, дані сформовані на основі джерела [3]

Рисунок 1 - Класифікація поточних зобов'язань підприємств згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання»

На сьогодні наукова література виділяє досить широкую класифікацію поточних зобов'язань. Провівши аналіз зобов'язань за кваліфікаційними ознаками в економічно-науковій літературі [4], були складені основні критерії класифікації (табл. 1).

Таблиця 1 - Класифікація поточних зобов'язань за різними критеріями

№	Класифікаційна ознака	Вид поточних зобов'язань	Характеристика
1	2	3	4
1.	Співвідношення прав та обов'язків	Односторонні	У випадку коли одна сторона має право а інша обов'язок
		Взаємні	У випадку, коли одна сторона надає товар або послугу, а інша зобов'язана його сплатити
2.	Час виникнення	Теперішні	Ті, які виникли в результаті операцій минулих подій
		Майбутні	Ті, які визначаються рішенням керівництва придбати активи в майбутньому
3.	Спосіб погашення	Монетарні	Відображають суму коштів, що підлягають сплаті Кредиторам
		Немонетарні	Зобов'язання поставити товари або надати послуги певної кількості та якості
4.	Вартість	Відсоткові	Певна ставка, яку сплачує зобов'язане підприємства за надані кошти
		Безвідсоткові	Надання послуги, товарів, коштів без додаткової плати

Продовження таблиці 1.1.

1	2	3	5
5.	Вид діяльності	Операційні	Зобов'язання, які виникли внаслідок операційної діяльності
		Фінансові	Зобов'язання, які виникли внаслідок фінансової діяльності
		в наслідок іншого виду діяльності	Зобов'язання, які виникли внаслідок іншого виду діяльності
6.	Можливість оцінки	Фактичні	Виникають внаслідок договірних відносин, суму яких можна оцінити досить точно.
		Оціночні	Сума оцінних зобов'язань не може бути визначена до настання визначеної дати.
7.	Складність погашення	Прості	Погашаються за допомогою одного платежа
		Складні	Включає первинне зобов'язання, за яким нараховується набір вторинних зобов'язань

Висунута класифікація поточних зобов'язань допомагає уникати вузького тлумачення та неточностей при відображенні інформації про поточні зобов'язання в звітності за специфічних умов господарювання.

Проаналізувавши інформацію про класифікацію поточних зобов'язань для цілей обліку, ми рекомендуємо додати наступні властивості систематизації, а саме: за метою залучення, місцем виникнення, вартістю, видом діяльності, видом кредиторів та ін.

Висновок. Таким чином, класифікація поточних зобов'язань за основними цілями обліку відіграє важливу роль у формуванні ефективного управління підприємства, для отримання максимального прибутку.

Класифікація поточних зобов'язань за основними цілями обліку вимагає подальшого вивчення та вдосконалення. Згідно національних стандартів, існує потреба розробки та впровадження комплексного підходу з урахуванням специфіки поточних зобов'язань.

Нові ознаки кваліфікації поточних зобов'язань будуть виникати в процесі утворення сучасних форм підприємницької діяльності та стануть підґрунтям для проведення подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. / Ф. Ф. Бутинець. - Житомир: Рута, 2006. – 382 с.
2. Орлов І. В. Система зобов'язань у праві та бухгалтерському обліку: порівняльний аспект.[Електронний ресурс]: / І. В. Орлов. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdnuet/econ/2010_4/Orlov.pdf.
3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000р. №20 / Уклад. В. Кузнецов. – Х.: Фактор, 2009. – 416 с.
4. Травінська С. І. Класифікація поточних зобов'язань в законодавстві та бухгалтерському обліку [Електронний ресурс]: / С. І. Травінська. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpn/2010_6/31_Klas.pdf.

*Терещенко Світлана Іванівна,
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет*

*Попков Максим Сергійович
здобувач вищої освіти,
Сумський національний аграрний університет*

УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Малий бізнес як інституційний сектор економіки давно став домінуючим за чисельністю та обсягами виробництва у провідних країнах світу. Малі підприємства забезпечують гнучкість та стійкість економічної системи, наближують її до потреб конкретних споживачів, а водночас - виконують важливу соціальну роль, надаючи робочі місця та забезпечуючи джерело доходу для значних прошарків населення.

Малий та середній бізнес в Україні приносить 55% валового внутрішнього продукту в економіку країни, при цьому якщо виділити лише малий бізнес, то це лише 16% ВВП, тоді як у Європі цей показник вищий у два рази. Також варто відзначити низьку ефективність підприємств в Україні, іноді в 10 і більше разів за інших рівних параметрах [1]. Наприкінці жовтня Світовий банк опублікував новий рейтинг Doing Business 2020 р. Україна показала непоганий стрибок плюс сім позицій нагору: результат 64 місце у загальному заліку. Ще п'ять років тому країні не було навіть у сотні. За даними укладачів рейтингу, Україна стала однією з 22 країн у всьому світі, які покращили як мінімум три з десятки важливих показників. Насправді ж Україна зросла відразу за шістьма показниками.

Незважаючи на всі економічні реформи, в дійсності стан його розвитку залишається незадовільним. Проблема полягає навіть не в кількісних параметрах цієї сфери, які поступово поліпшуються, а насамперед - у структурі вітчизняного малого бізнесу, його зосередженості на посередницьких операціях, роздробленості та практичній відсутності дієвої співпраці з великими підприємствами. Розвиток малого бізнесу, який у всьому світі є основним з двигунів економіки, в Україні не має суттєвих змін. Наприклад, в Данії малий бізнес створює 80% ВВП, в Італії – 60 %, а в середньому в країнах ЄС близько 55-60 %. У той же час в Україні, незважаючи на те, що малими вважаються 90 % всіх зареєстрованих приватних підприємств, їх питома вага у ВВП не перевищує 12-14 % [2].

В Україні, на сучасному етапі, бізнес характеризується нестабільністю та високим рівнем невизначеності. В таких умовах основною проблемою, яка є у підприємств малого бізнесу є забезпечення їхнього стабільного розвитку та ефективного функціонування. Слід зауважити, що зміни в ринковій економіці на сучасному етапі розвитку України не ідуть на користь малому бізнесу, а ставлять під загрозу збільшення їх прибутковості та функціонування взагалі.

Якщо подивитись на історію вітчизняної та світової економіки, ми

побачимо, що постійні внутрішні та зовнішні фактори, безпосередньо впливають на бізнес. Ризик може виявитися у будь-якій сфері, що стосується ведення бізнесу від фінансових нестиковок та маркетингових провалів, до непередбачуваних проблем, таких як глобальна криза. Для більшого розуміння справжньої ситуації, необхідно розглянути проведені опитування серед 500 найвідоміших власників малого та середнього бізнесу, які ведуть бізнес в Україні, а також активно працюють із зарубіжними партнерами. На основі цих даних, було зроблено SWOT-аналіз України. Розглянувши данні, можна побачити, що Україна все ще залишається однією з найменш дружніх країн у Європі для старту бізнесу. Є проблеми з податками та запуском ефективних реформ. Як і завжди, в одному місці і можливості та великі ризики [6] (табл.1).

Таблиця 1 - Рейтинг країн з легкості ведення бізнесу (Doing Business)

<p><u>Сила</u> Інженерія Освітня база, ВНЗ Сильний аграрний сектор Сировинні ресурси Людський капітал Децентралізація</p>	<p><u>Слабкість</u> - відсутність : Підприємницької культури Відсутність великої кількості коштів для інвестування Чіткої стратегії розвитку країни Інфраструктури Інвестиційної привабливості для інвесторів Неєфективні дії влади Корупція</p>
<p><u>Можливості</u> IT Цифрова трансформація Нові технології Інновації Відновлення інфраструктури</p>	<p><u>Загрози</u> Монополія Велика доля держави в економіці Війна Конкуренція на світовому ринці Еміграція працездатного населення</p>

*Джерело: [6]

Розглянувши, вище перераховані слабкості та загрози сучасного стану, та динамічні і нерегульовані зміни в економіці, одним із імовірних шляхів подолання загроз та впевненості у майбутньому для підприємства є вихід на міжнародний ринок, задля скорочення ризиків, диверсифікація клієнтської бази та стабілізації підприємства в період нестабільності вітчизняної економіки. З кожним роком, все більше підприємців України прагнуть вийти на європейський ринок. Це пов'язано, перш за все, з великими перспективами, які дають відкриття бізнесу в Європі.

По-перше, необхідно розглянути індекс економічної свободи країн світу, за для більшого розуміння переваг європейського ринку. Більшість країн Європейського союзу мають високий індекс економічної свободи, що свідчить про великий відсоток незалежності економічної системи країн від різних зовнішніх та внутрішніх факторів, у тому числі залежність економіки країни від її сировинних ресурсів. Україна, Росія та Білорусь не дотягують до рівня країн із незалежною економікою.

По-друге, необхідно розглянути рейтинг країн із ВВП на душу населення (із врахуванням ППЗ). Цей основний показник економічного розвитку країни, вкаже чи потрібно нам орієнтуватися на країни європейського союзу. Також, ми

зрозуміємо наскільки багата чи бідна країна. Враховуючи це, більш імовірно, що жителі країн Європи, зможуть і захочуть, скористатися послугами, які забезпечують наші підприємці [7].

Завдання, котрі вирішуються за допомогою виходу на міжнародний ринок:

1. Збільшення прибутку. Якщо не брати до уваги декларовані місію та цілі, основним завданням будь-якої комерційної структури є зростання прибутку, тому вихід на міжнародний ринок найчастіше здійснюють для того, щоб збільшити продажі. Нові іноземні ринки, як правило, ширші і перспективніші за домашній, а умови ведення бізнесу в іншій юрисдикції нерідко бувають зручнішими.

2. Скорочення ризиків та диверсифікація клієнтської бази. З одного боку, бізнес, що має закордонні представництва, вести складніше. У цьому плані для виходу на міжнародний ринок вам знадобиться якісний юридичний супровід, щоб повністю реалізувати всі можливості та водночас не порушувати національні закони, що регламентують підприємницьку діяльність у тій чи іншій країні. З іншого боку, бізнес, що діє відразу в кількох державах, меншою мірою схильний до ризику збанкрутувати, якщо грамотно розподілятиме свої ресурси між представництвами. Ви можете відкривати та закривати окремі філії, від вас можуть йти клієнти, ви можете навіть скасувати головний офіс, все одно ваш проект залишиться на плаву, якщо його прибуток формується одразу з кількох джерел, розташованих у двох та більше юрисдикціях – і це ще один безперечний плюс виходу зарубіжний ринок [8].

3. Спрощення розрахунків із іноземними контрагентами. Відкриття зарубіжної філії суттєво полегшить вам роботу з великими фінансовими установами Європи, а корпоративний рахунок в одному з найнадійніших європейських банків не тільки надійно захистить ваші кошти, а й спростить розрахунки з клієнтами та постачальниками.

4. Мінімізація корупції. Наявність корупції в країні один із головних факторів, які відлякують інвесторів.

5. Покращення умов та заробітної плати працівників. Україна знаходиться на 121 місці за вартістю життя (данні за 2018 рік). Відповідно до даних, працюючи на європейський ринок, компанія матиме більший заробіток, а працівники більшу заробітну плату, при меншій вартості життя у порівнянні з європейськими працівниками.

6. Рейтинг країн за рівнем інфляції (індекс споживчих цін). Опираючись на дослідження Світового банку (World Bank, *Inflation, consumer prices annual %*) Україна в 2013 році, мала 49% інфляції, та знаходилась на 225 місці. З плином часу, ситуація покращилась і Україна піднялась на 91 сходинку з 2,75 річної інфляції. Незважаючи на цей величезний скачок, наша країна все ще залишається країною із нестабільною економікою. Працюючи з країнами в іноземній валюті, підприємство та робітники, забезпечують собі страхування від інфляції, котра значно більша для нашої валюти.

Список використаних джерел:

1. Звонар Й.П. Бар'єри на шляху розвитку малого бізнесу в Україні та інструменти їх подолання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип.15. Ч. 1. С. 36–39.
2. Матеріали з порталу виконавчої влади «Урядовий портал». URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт LIGA360. URL: <https://360.ligazakon.net/>.
4. Офіційний сайт Державної регуляторної служби України. URL: <http://www.drs.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
6. Офіційний сайт AIN.UA. URL: <https://ain.ua/about/>.
7. Інформаційний портал NoNews. URL: <https://nonews.co/>.
8. Офіційний сайт Imperial & Legal. URL: <https://imperiallegal.com/ru/our-company/>.

ВИМІРЮВАННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ

Трансакційні витрати (англ. transaction cost) включають витрати на одержання необхідної інформації про ціни та якість товарів, а також витрати, пов'язані з веденням переговорів, оформленням контрактів та укладенням угод, контролем за їх виконанням і юридичним захистом прав власника у разі їх порушення.

Збільшення масштабів фірми шляхом включення до її складу сполучених виробництв веде до зниження трансакційних витрат. Проте паралельно через збільшення розмірів фірми і ускладнення її структури починають зростати витрати на управління. Оптимальний розмір фірми буде досягнуто тоді, коли економія від скорочення трансакційних витрат, пов'язана з подальшим збільшенням фірми, виявиться рівною додатковим витратам на управління [1].

Таблиця 1 - Проблеми вимірювання трансакційних витрат в економіці України

Проблема	Наслідки
1	2
Відсутність чіткого переліку елементів трансакційних витрат, які складають трансакційний сектор.	Складність вимірювання трансакційного сектора економіки.
Орієнтація більшості методик з оцінки трансакційних витрат на використання методу порівняльного аналізу.	Складність визначення загального розміру трансакційних витрат в грошовому вираженні.
Відсутність чіткої та загальноприйнятої класифікації трансакційних витрат, застосування різних класифікаційних ознак при створенні класифікацій та різних критеріїв віднесення трансакційних витрат до тієї чи іншої групи в бухгалтерській та фінансовій звітності.	Проблема визначення собівартості робіт та послуг із значною питомою вагою трансакційних витрат, відповідні складності щодо визначення розміру податку на прибуток на підприємствах, значну частину витрат яких складають трансакції.
Певна неузгодженість теоретичних підходів з розподілу трансакційних та трансформаційних витрат.	Неточний розмір реальної величини витрат, виникнення подвійного рахунку при підсумуванні окремих видів, оскільки їх певну частину можна віднести як до трансформаційних, так і до трансакційних (Наприклад: витрати на інформаційне забезпечення технологічного процесу).
Проблема наявності, збору та аналізу статистичних даних – необхідні для оцінки трансакційних витрат показники або відсутність взагалі, або їх збір державними статистичними органами здійснюється дуже узагальнено.	Інформація, яка містить отримані статистичні дані, досить часто запізнюється або не знаходиться в загальному доступі, а її одержання пов'язане з певними труднощами.

Продовження таблиці 1

1	2
Інформація, яка надається у офіційній статистичній звітності є узагальненою за видами економічної діяльності.	Відповідно це не дає змоги виділення трансакційних видів діяльності у окремих галузях та секторах економіки та викликає певні труднощі вимірювання трансакційного сектора економіки.
Неприспосованість до умов України наявних методик оцінки трансакційних витрат, розроблених для розвинених країн чи країн, що розвиваються, але мають інші траєкторії розвитку.	Необхідність адаптації існуючих методик вимірювання трансакційних витрат з урахуванням діючих нормативно-правових положень та вітчизняних стандартів обліку витрат.
Висока питома вага тіньового сектора економіки України, який за приблизним підрахунком складає від 50% до 70% ВВП.	Відповідно від 50% до 70% трансакційних витрат залишаються недооціненими.
Характер трансформацій в економічному устрої суспільства, що може сприяти як зменшенню, так і збільшенню трансакційних витрат.	Формація певних норм зменшує трансакційні витрати, а стихійне реформування ринкових відносин - збільшує. Відповідно трансакційні витрати сприяють зменшенню чи збільшенню загальних витрат в економіці.
Відсутність чіткого механізму специфікації прав власності в Україні. Нерівномірний розподіл прав власності та слабка специфікація цих прав.	Відсутність механізмів виконання контрактів, оскільки існують певні умови ухилення від їх здійснення; однак в окремих випадках збільшення трансакційних витрат сприяє творенню правил (інститутів), які ці витрати зменшують.
Поступова зміна як галузевої структури національної економіки, так відповідно і структури даних, які збираються.	Складність або неможливість проаналізувати динаміку відповідних показників та співставити їх за роками та секторами економіки.
Виникнення нових видів трансакційних витрат, що пов'язано із розвитком суспільно-економічних відносин.	Складнощі співставлення окремих видів трансакційних витрат в економіці в цілому та труднощі виявлення їх динаміки в окремих секторах.

Розробка Стрижак О.О. [2]

Основними вимогами до джерел інформації про трансакційні витрати є:

- порівнянність (надання можливості порівняння показників з прогнозними показниками за різні періоди та відповідно до різних суб'єктів однієї галузі);
- об'єктивність і достовірність (забезпечення достовірною інформацією, яка об'єктивно відображає досліджувані явища та процеси);
- повнота (надання інформації, необхідної не тільки для констатації досягнутого рівня, а й для виявлення причин, які вплинули на результати виконання прогнозних завдань, що відіграє важливу роль при прийнятті управлінських рішень);
- доступність (інформація має бути доступною для сприйняття різними групами користувачів та аналітиків, бути однозначною, чіткою і без зайвої деталізації).

Подані вимоги дають змогу сферам відповідальності більш оперативно приймати рішення та більш ефективно здійснювати аналіз трансакційних витрат [3].

Значний внесок у вирішення проблеми відображення трансакційних витрат на рахунках обліку зробила Ж. М. Ющак, яка розробила комплексну методикау їхнього відображення в системі обліку [4]. Ця методика повною мірою відображає всі трансакційні витрати на рахунках обліку, оскільки такі витрати виникають в операційній, фінансовій і інвестиційній діяльності. Проте згадана дослідниця в операційній діяльності виокремлює тільки витрати договірною процесу, що не повністю розкриває склад трансакційних витрат операційної діяльності.

Науковці роблять спроби відображати трансакційні витрати в системі обліку [3]. Багато з них відображають трансакційні витрати тільки в операційній діяльності, а це не зовсім правильно, оскільки трансакційні витрати виникають також у фінансовій та інвестиційній діяльності. Крім цього, не враховують повний перелік трансакційних витрат, які виникають на підприємстві, що призводить до отримання недостовірної й неповної інформації про шляхи їхнього виникнення в системі обліку.

Відображення трансакційних витрат в обліковій програмі дасть змогу облікоцю в будь-який момент часу отримати детальну інформацію про такі витрати та показати, в якій сфері відповідальності вони виникли і до якого виду діяльності вони належать, а це, відповідно, допоможе оперативно приймати управлінські рішення й здійснювати аналіз та контроль.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B0%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96_%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8.
2. Стрижак О. О. Вимірювання трансакційних витрат в українській економіці. *Науковий вісник Полісся*. 2020. № 1 (20). С. 20–27.
3. Бонарев, В. (2022). ВІДОБРАЖЕННЯ ЗБОРУ Й ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ. *Економіка та суспільство*, (38). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-37>.
4. Шигун М.М. Бухгалтерський облік трансакційних витрат: проблеми визначення поняття і класифікації. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2009. Вип. 2(14). С. 224–234.

Чуйко Вікторія Юріївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА: ОБЛІК, РОЗПОДІЛ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Ринкова економіка визначає специфічні вимоги до системи управління підприємством. Суб'єктам господарювання потрібно швидко реагувати на зміну економічних умов, стійкий фінансовий стан і постійне вдосконалення виробництва відповідно до мінливих умов ринку. Підприємство самостійно планує свою діяльність і визначає перспективи розвитку, виходячи з попиту на продукцію, що випускається, необхідності забезпечення виробничого та соціального розвитку. Фінансова звітність через недостатню повноту відображення не дозволяє провести детальний аналіз розподілу прибутку. Тому, основним завданням роботи є покращення ефективності управління прибутком підприємства.

Підприємствам, які отримали прибуток, необхідно правильно його обліковувати, розподіляти та використовувати. Суб'єкт господарювання може розподілити даний результативний показник у вигляді дивідендів між партнерами або відкласти в резерв, щоб зміцнити свій капітал, тобто вибір буде залежати від бажаних цілей.

Прибуток належить до позитивної різниці між доходом підприємства та його витратами. Дохід включає: продаж товарів, надання послуг, виконання робіт; витрати, своєю чергою, включають: придбання активів, зарплату працівників, відрахування на соціальні заходи, амортизацію, податки та інше. Прибуток безпосередньо пов'язаний з функціями діяльності підприємства: впливає на інвестиційні можливості; розподіл і розмір прибутку визначає самофінансування виробничого бізнес-суб'єкта; має значення для розміру зайнятості; відіграє мотивуючу роль.

Чистий прибуток є одним з найважливіших економічних показників, що характеризує кінцеві результати діяльності підприємства. Кількісно він являє собою різницю між бухгалтерським прибутком і сумою сплачених до бюджету податків з прибутку, економічних санкцій та інших обов'язкових платежів підприємства, які покриваються прибутком. Чистий прибуток використовується відповідно до статуту суб'єкта господарювання. Розподіл чистого прибутку є компетенцією загальних зборів власників товариства та не може здійснюватися лише за розпорядженням керівника організації [1].

Позитивний фінансовий результат часто є важливим джерелом

фінансування для суб'єкта господарювання. Незалежно від того, якою є політика розподілу прибутку, вона має бути прозорою та стабільною протягом тривалого часу. До основних напрямів використання чистого прибутку, який підприємство отримало за звітний рік, як правило, належать: дивіденди, соціальні та інші виплати, перерахування до резервного і статутного капіталу; нерозподілений прибуток, що додається до накопиченого прибутку попередніх років.

Фактори, які впливають на пропорції розподілу прибутку, поділяються на зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори: законодавчі обмеження (ставки податку на прибуток); система податкових пільг; витрати зовнішніх джерел на формування інвестиційних ресурсів (якщо вони високі, то вигідніше використовувати прибуток і навпаки). Внутрішні фактори: рівень прибутковості підприємства; необхідність прискорення завершення розпочатих інвестиційних проєктів; рівень коефіцієнта фінансового левериджу (співвідношення власного та позикового капіталу), який є одним із показників фінансового ризику та одним із факторів, який визначає рентабельність власного капіталу; поточна платоспроможність підприємства [2].

Питання про використання чистого прибутку є досить складним, оскільки його вирішення полягає насамперед у пошуку компромісу між інтересами власників підприємства, які бажають отримати дивіденди та інтересами керівництва (управління) підприємства, зацікавлених у реінвестуванні чистого прибутку, оскільки це найдоступніше джерело фінансової стабільності та розвитку підприємства. Тому рішення загальних зборів власників (засновників) про використання чистого прибутку має бути обґрунтоване детальним аналізом його фінансово-економічних наслідків.

Таким чином, з метою вдосконалення економічного механізму управління прибутком пропонується розробити внутрішній звіт (таблиця 1).

Таблиця 1 - Використання чистого прибутку

Стаття	За звітний період	За попередній період
1. Чистий прибуток, загальна сума	25637	20502
У тому числі на:		
покриття збитків минулих років	3076	2460
поповнення резервного капіталу	4614	3690
виплата дивідендів	2307	1845
поповнення додаткового капіталу	2614	2091
виплати винагород працівникам	1538	1230
інвестиції	1233	985
2. Капіталізація нерозподіленого прибутку, загальна сума	8973	7175
У тому числі з метою формування джерел:		
робочий капітал	5832	4663
капітальне будівництво	3141	2512
3. Нерозподілений прибуток (відкладений)	1282	1026

**Джерело: складено автором.*

Питання щодо розподілу прибутку, який не був розподілений або відкладений, має вирішуватися на засіданнях загальних зборів власників

підприємства. Управлінський персонал повинен володіти цією інформацією, щоб розуміти шляхи та перспективи подальшого використання прибутку суб'єкта господарювання. В практичній діяльності доцільно створити пояснювальну записку до даного звіту з обґрунтуванням зазначеного розподілу та формуванням бажаних результатів.

У процесі аналізу використання прибутку необхідно встановити обґрунтованість структури розподілу в будь-якому напрямку щодо показників: рентабельності виробництва і реалізації продукції, розміру прибутку та інших. Також у процесі аналізу використання прибутку доцільно вивчати динаміку та виконання плану використання чистого прибутку, для чого фактичні дані про використання прибутку за всіма напрямками необхідно порівнювати з даними минулих років, після чого встановити причини зміни кожного напрямку використання прибутку [2].

Отже, прибуток є одним з основних показників, що характеризує ефективність господарської діяльності підприємства і відображає кінцевий фінансовий результат, впливає на формування бюджетів різних рівнів та погашення зобов'язань підприємства перед банками, іншими кредиторами, інвесторами.

Даний показник виконує контрольну функцію, оскільки прибуток є одним з основних індикаторів, що характеризує ефективність господарської діяльності підприємства і відображає кінцевий фінансовий результат; стимулюючу функцію, будучи основним джерелом фінансових ресурсів підприємства, формування фондів заохочення та соціального розвитку колективу підприємства.

Також прибуток як одне з основних джерел фінансування розширеного відтворення виконує відтворювальну функцію. Частка чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків та інших обов'язкових платежів, повинна бути достатньою для фінансування розширення виробничої діяльності, науково-технічного і соціального розвитку.

Відповідно, для покращення ефективності управління прибутком, суб'єктам господарювання необхідно: звернути увагу на фактори, що впливають на пропорції розподілу прибутку (внутрішні та зовнішні); обрати таку стратегію управління прибутком, яка забезпечить рентабельність; здійснювати контроль витрат, щоб запобігти збитковості підприємства; запровадити додаткову форму звіту для детального відображення напрямів використання прибутку; визначити та реалізувати дієві заходи в контексті досягнення мети діяльності, яка спрямована на отримання прибутку.

Список використаних джерел

1. Аналіз фінансових результатів від інших видів діяльності. URL: <http://um.co.ua/8/8-6/8-61576.html>.
2. Поняття, види, причини банкрутства. URL: <https://lektsii.org/3-139264.html>.

Наукове видання

**«СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

матеріали

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

Затверджено до друку та поширення через мережу Інтернет

Науково-координаційною радою

Сумського національного аграрного університету

(протокол № 5 від 25 листопада 2022 року)

За редакцією професора Назаренка О.В.

Тези доповідей розміщено в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність і зміст поданих матеріалів несуть автори. Редакційна колегія може не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

РВВ, Сумський національний аграрний університет,

вул. Герасима Кондратьєва 160, Суми, Україна

Підписано до друку та розповсюдження в мережі інтернет 22.11.2022 р.

Формат А4: Гарнітура Times New Roman

Замовлення ____ Ум. друк. арк. 7,88